GELİN-KAYINVALİDE İLİŞKİSİNİN ANNE-KIZ BAĞLANMASI VE DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

Ceren Karakaş Uslu
181180146

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Psikoloji Anabilim Dalı
Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı
Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Hatice Nevzat Muhtar

İstanbul
T.C. Maltepe Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Eylül, 2019

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

CEREN KARAKAŞ USLU'nun "Gelin - Kayınvalide İlişkisinin Anne-Kız Bağlanması ve Demografik Değişkenler Bağlamında İncelenmesi" başlıklı tezi 10.09.2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından değerlendirilerek "Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği" nin ilgili maddeleri uyarınca Psikoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans/~~Doktora~~ tezi oy birliğiyle/~~oy çokluğuyla~~, başarılı/~~başarısız~~ olarak kabul edilmiştir.

	Unvanı. Adı ve Soyadı	İmza
Üye (Tez Danışmanı)	Dr. Öğr. Üyesi H.Nevzat MUHTAR Doğuş Üniversitesi	.....
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Seda ERZİ Maltepe Üniversitesi	.....
Üye	Prof.Dr. Nermin ÇELEN Maltepe Üniversitesi	.....

Prof. Dr. Ahu TUNÇEL ÖNKAL
Enstitü Müdürü

Revizyon Takip Tablosu

REVİZYON NO	TARİH	AÇIKLAMA
00	01.03.2018	İlk yayın.

ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI

20/09/2019

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarından bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilmeyen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; çalışmanın Maltepe Üniversitesinde kullanılan "bilimsel intihal tespit programı" ile tarandığını ve öngörülen standartları karşıladığını beyan ederim.

Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

(Islak İmza)
Ceren Karakaş Uslu

(Dokuman No: FR-178; Yayın Tarihi: 01.03.2018; Revizyon Tarihi: ; Revizyon No:00)

Hazırlayan	Kalite Koordinatörü	Kurumsal Yetkili
İlgili Birim	Dr. Öğr. Üyesi Şafak GÜNDÜZ	Prof. Dr. Belma AKŞİT

iii

TEŞEKKÜR

Tez çalışmamı gerçekleştirdiğim süre boyunca, ilgisini ve desteğini her an üzerimde hissettiğim ve bilgilerini zaman ayırarak benimle paylaşmak konusunda bonkör olan saygıdeğer hocam Dr. Öğr. Üyesi H. Nevzat Muhtar'a teşekkürü bir borç bilirim. Bu süreçte manevi desteğini esirgemeyen arkadaşım Esra Aydın'a ve yaşamım boyunca her zaman bana 'güvenli bir üs' olabilen annem Canan Karakaş'a, stresli anlarım da sakin ve sabırlı kalabilen eşim Taner Uslu'ya, bu zorlu süreçte zaman yönetimim için her türlü zamandan kazanmamı sağlamak adına kendi zamanından çalan babam Erdoğan Karakaş'a ve son olarak sadece varlığı ile bana motivasyon veren canım kardeşim Eren Karakaş'a sonsuz teşekkürler….

Ceren Karakaş

Eylül 2019

ÖZ

GELİN-KAYINVALİDE İLİŞKİSİNİN ANNE-KIZ BAĞLANMASI VE DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

Ceren Karakaş Uslu
Yüksek Lisans Tezi
Psikoloji Anabilim Dalı
Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı
Danışman: Dr. Öğr. Üyesi H. Nevzat Muhtar
Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019

Evlilik ve eşin ailesiyle ilişkiler kapsamında yapılan bilimsel çalışmalar giderek artmaktadır. Bunun en anlaşılır nedeni ailenin toplum içindeki yeri ve önemidir. Bu araştırmanın amacı, gelin-kayınvalide ilişkisinin anne-kız bağlanması ve demografik değişkenler kapsamında incelenmesi üzerinedir. Bu araştırma, temelde nicel desen ilişkisel tarama modelinde gerçekleştirilmiş bir araştırmadır. Bu amaçla, yaşları 22-74 arasında olan toplam 297 evli kadından veri toplanmıştır. Katılımcılar öncelikle araştırma konusunda bilgilendirilmiş ve onamları alınmıştır. Daha sonra sırasıyla; Kişisel Bilgi Formu (KBF), Ana Babaya Bağlanma Ölçeği (ABBÖ) ve Gelin Kayınvalide İlişkileri Ölçeği (GKİÖ) uygulanmıştır. Uygulama ve veri toplama aşamasından hemen sonra elde edilen veriler SPSS 20.0 aracılığı ile istatistiksel açıdan değerlendirilmiştir. Anne-kız bağlanmasının gelin-kayınvalide ilişkisini yordamadaki rolünü araştırmak amacıyla basit doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Demografik özelliklerden gelin ve kayınvalidenin yaş farkı, gelinin eğitim durumu, çalışma durumu, evlilik süresi, sahip olduğu çocuk sayısı, çocuğuna kimin bakım verdiği, evlenme şekli, kayınvalidesinin eğitim durumu, medeni hali, sahip olduğu çocuk sayısı, gelinin eşinin ailesiyle birlikte oturması, aynı apartmanda yaşaması ve gelinin eşinin ailesiyle görüşme sıklığı değişkenlerine göre gelin-kayınvalide ilişkisinin farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla Bağımsız Grup T-Testi, Tek Yönlü ANOVA, Mann Whithney-U Testi ve Kruskal Wallis-H Testi kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, evli kadınların anneleriyle olan bağlanma düzeylerinden ilgili ve ihtiyaçlara duyarlı oluş alt boyutu gelin-kayınvalide ilişkisi toplam puanları ve tüm alt ölçeklerini yordarken; bağımsızlığa ve otonomiye izin verme alt boyutu ne gelin-kayınvalide ilişkisi toplam puanlarını ne de alt ölçek puanlarını yordamamaktadır. Bunlara ek olarak, gelin-kayınvalide ilişkileri gelinin sahip olduğu çocuk sayısına göre, kayınvalidenin medeni durumuna göre ve eşin ailesi ile görüşme sıklığına göre farklılık göstermektedir. Söz konusu farklılık sırasıyla, çocuğu olmayan ile 1 çocuklu olanlar arasında çocuğu olmayan grup lehine, kayınvalidesi evli olan ile olmayan arasında evli olan grup lehine ve eşin ailesi ile haftada bir görüşenler ile yılda bir veya birkaç kez görüşenler arasında haftada bir görüşen grup lehinedir. Tüm bulgular ilgili literatür ışığında tartışılmış ve varılan nihai yargılar ışığında ileride yapılabilecek araştırmalara ve uygulamalara yönelik öneriler araştırmanın son bölümünde sunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Anne-Kız Bağlanması; Gelin-Kayınvalide İlişkisi.

ABSTRACT

THE EXAMINATION OF THE DAUGHTER-IN-LAW/MOTHER-IN-LAW RELATIONSHIP IN THE CONTEXT OF MOTHER-DAUGHTER ATTACHMENT AND DEMOGRAPHIC VARIABLES

Ceren Karakaş Uslu
Master Thesis
Department of Psychology
Clinical Psychology Programme
Advisor: Dr. Öğr. Üyesi H. Nevzat Muhtar
Maltepe University, Graduate School of Social Sciences 2019

The number of studies about the marriage and relationship with the spouse's family increase day by day. The most understandable reason of that is the importance and the position of the family in the society. The aim of the study is to investigate the relationship between daughter-in-law and mother-in-law within the context of mother-daughter attachment and demographic variables. This study was arranged by using relational scanning model which is a quantitative pattern. For this purpose, 297 married women who are 22-74 years old contributed to study data. First, participants were informed and consented about the study. Then, Personal Information Form, Parental Bonding Instrument and Daughter-in-law/Mother-in-law Relationship Scale were applied respectively. After the implementation and data collecting process, datas were analysed with SPSS 20.0 statistically. Simple linear regression method was used to predict the effect of mother-daughter attachment on the relationship between daughter-in-law and mother-in-law. Independent Group T-Test, One Way ANOVA, Mann-Whitney U Test and Kruskal-Wallis H Test were used to explore the effects of the demographic variables which are the age gap between mother-in-law and daughter-in-law, the educational status of daughter-in-law, working condition of daughter-in-law, the lenght of marriage, the number of children couples have, the person who takes care of the children, the process of espousal, the educational status of mother-in-law, the marital status of mother-in-law, the number of children mother-in-law has, the status of living together with mother-in-law and or living in same apartment, and the frequency of visiting mother-in-law by daughter-in-law on the relationship between daughter-in-law and mother-in-law. According to research findings, being concerned and sensitive about the needs of others, which is a subdimension of the level of attachment of married women to her own mothers, predicts the relationship between daughter-in-law and mother-in-law's total points and all subscales' points, on the other hand, enabling independence and autonomy subdimension predicts neither the relationship of daughter-in-law and mother-in-law's total points nor any subscales' points. Additionally, the relationship between mother-in-law and daughter-in-law differs in terms of the quantity of children daughter-in-law, the marital status of mother-in-law, and the frequency of visits made by husband of daughter-in-law. This difference is in favor of daughter-in-laws who do not have a child, have a married mother-in-law and who visits her mother-in-laws once or a few times in a year. Research findings have been compared with those

of similar researches in the discussion section and recommendations about prospective researches have been made in the last part.

Keywords: Mother-Daughter Attachment; Daughter-in-law/Mother-in-law Relationships.

İÇİNDEKİLER

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI i
ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI ii
TEŞEKKÜR iii
ÖZ v
ABSTRACT vi
İÇİNDEKİLER viii
TABLOLAR LİSTESİ xi
KISALTMALAR xiv
ÖZGEÇMİŞ xv
BÖLÜM 1. GİRİŞ 1
1.1. Problem 1
1.2. Amaç 4
1.3. Önem 5
1.4. Varsayımlar 7
1.5. Sınırlılıklar 7
1.6. Tanımlar 7
BÖLÜM 2. İLGİLİ LİTERATÜR 9
2.1. Aile ve Akrabalık 9
2.1.1. Genel sistemleri kuramı 10
2.1.2. Aile sistemleri kuramı 11
2.2. Gelin Kayınvalide İlişkileri 13
2.3. Bağlanma 17
2.3.1. John Bowlby'nin bağlanma kuramı 18
2.3.2. Ainsworth ve arkadaşlarının bağlanma kuramı 21
2.3.3. Yetişkinlikte bağlanma 22
2.4. İlgili Araştırmalar 24
2.4.1. Gelin-kayınvalide ilişkisi ile ilgili araştırmalar 24
2.4.1.1. Gelin-kayınvalide ilişkisi ile ilgili yurt içi araştırmalar 24

2.4.1.2. Gelin-kayınvalide ilişkisi ile ilgili yurt dışı araştırmalar 27
2.4.2. Demografik değişkenler ve gelin-kayınvalide ilişkisi ile ilgili araştırmalar 35
2.4.3. Bağlanma ile ilgili araştırmalar 37
2.4.3.1. Bağlanma ile ilgili yurt içinde yapılan araştırmalar 37
2.4.3.2. Bağlanma ile ilgili yurt dışında yapılan araştırmalar 42
2.4.4. Bağlanma ve gelin-kayınvalide ilişkisi ile ilgili araştırmalar 46
BÖLÜM 3. YÖNTEM 48
3.1. Araştırma Modeli 48
3.2. Evren ve Örneklem 49
3.3. Veri Toplama Araçları 53
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu 53
3.3.2. Ana Babaya Bağlanma Ölçeği (ABBÖ) 54
3.3.3. Gelin Kaynana İlişkisi Ölçeği (GKİÖ) 55
3.4. Veriler ve Toplanması 56
3.4.1. Katılımcıların Ölçeklerden Aldıkların Puanların Betimsel İstatistikleri 56
3.5. Verilerin Çözümlenmesi ve Yorumlanması 57
BÖLÜM 4. BULGULAR VE YORUMLAR 59
4.1. Bulgular 59
4.1.1. Anaya bağlanma ölçeği ve gelin-kayınvalide ilişkileri ölçeği arasındaki ilişki ve regresyon analizleri sonuçları 59
4.1.2. Gelin-kayınvalide ilişkileri ölçeği puanlarının demografik değişkenlere göre değişip değişmediğini gösteren fark testi sonuçları 62
4.2. Yorumlar 73
4.2.1. Katılımcıların bağlanma boyutlarına göre gelin-kayınvalide ilişkisine ilişkin bulguların tartışılması 75
4.2.2. Katılımcıların demografik değişkenlerine göre gelin-kayınvalide ilişkisine ilişkin bulguların tartışılması 79
BÖLÜM 5. SONUÇ 83

5.1. Özet 83
5.2. Yargı 85
5.3. Öneriler 87
5.3.1. Araştırmacılara yönelik öneriler 87
5.3.2. Uygulayıcılara yönelik öneriler 88
EK'LER 89
EK.1: Gönüllü Bilgilendirme Formu 89
EK.2: Bilgilendirilmiş Onam Formu 90
EK.3: Kişisel Bilgi Formu 91
EK.4: Ana Babaya Bağlanma Ölçeği (ABBÖ) Anne Formu 92
EK.5: Gelin Kayınvalide İlişkileri Ölçeği (GKİÖ) 94
KAYNAKÇA 98

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 3.2.1. Örneklemin Demografik Özellikleri

Tablo 3.4.1.1. Katılımcıların Ölçek Puanlarının Betimsel İstatistikleri

Tablo 4.1.1.1. Ana Babaya Bağlanma Ölçeği İlgili ve İhtiyaçlara Duyarlı Oluş Alt Boyutu ve Bağımsızlığa ve Otonomiye İzin Verme Alt Boyutu Puanları ile Gelin-Kayınvalide İlişkileri Ölçeği Toplam Puanlar ve Alt Ölçek Puanları Arasındaki İlişki Katsayıları

Tablo 4.1.1.2. Anaya Bağlanma Ölçeği İlgili ve İhtiyaçlara Duyarlı Oluş Alt Boyutunun Bağımsız Değişken Gelin-Kayınvalide Ölçeği Toplam Puanlarının ve Alt Ölçek Puanlarının Bağımlı Değişken Olarak Alındığı Regresyon Analizi Sonuçları

Tablo 4.1.2.1. Gelin ve Kayınvalide Arasındaki Yaş Farkı Değişkeninin Frekansları

Tablo 4.1.2.2. Gelin ve Kayınvalide İlişkileri Ölçek Puanlarının Yaş Farkı Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Tablo 4.1.2.3. Gelin ve Kayınvalide İlişkileri Ölçek Puanlarının Gelinin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Tablo 4.1.2.4. Gelin ve Kayınvalide İlişkileri Ölçek Puanlarının Gelinin Çalışma Durumu Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları

Tablo 4.1.2.5. Gelin ve Kayınvalide İlişkileri Ölçek Puanlarının Gelinin Maddi Durumu Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Tablo 4.1.2.6. Gelin ve Kayınvalide İlişkileri Ölçek Puanlarının Gelinin Evlilik Süresi Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları

Tablo 4.1.2.7. Gelin ve Kayınvalide İlişkileri Ölçek Puanlarının Gelinin Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları

Tablo 4.1.2.8. GKİ Ölçek Puanlarının Gelinin Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Tukey Testi Sonuçları

Tablo 4.1.2.9. Gelin ve Kayınvalide İlişkileri Ölçek Puanlarının Gelinin Çocuğuna Bakımveren Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Tablo 4.1.2.10. Gelin ve Kayınvalide İlişkileri Ölçek Puanlarının Evlenme Şekli Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Tablo 4.1.2.11. Gelin ve Kayınvalide İlişkileri Ölçek Puanlarının Kayınvalidenin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Tablo 4.1.2.12. Gelin ve Kayınvalide İlişkileri Ölçek Puanlarının Kayınvalidenin Medeni Hali Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları

Tablo 4.1.2.13. Gelin ve Kayınvalide İlişkileri Ölçek Puanlarının Kayınvalidenin Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Tablo 4.1.2.14. Gelin ve Kayınvalide İlişkileri Ölçek Puanlarının Birlik Oturma Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney-U Testi Sonuçları

Tablo 4.1.2.15. Gelin ve Kayınvalide İlişkileri Ölçek Puanlarının Aile Apartmanı Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları

Tablo 4.1.2.16. Gelin ve Kayınvalide İlişkileri Ölçek Puanlarının Kayınvalide ile Görüşme Sıklığı Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları

Tablo 4.1.2.17. GKİ Ölçek Puanlarının Kayınvalide ile Görüşme Sıklığı Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Tukey Testi Sonuçları

KISALTMALAR

ABBÖ : Ana Babaya Bağlanma Ölçeği

GKİÖ : Gelin Kayınvalide İlişkileri Ölçeği

KBF : Kişisel Bilgi Formu

ÖZGEÇMİŞ

Ceren Karakaş Uslu

Psikoloji Anabilim Dalı

Eğitim

Derece	*Yıl*	*Üniversite, Enstitü, Anabilim/Anasanat Dalı*
Yüksek Lisans	2019	Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikoloji Bölümü, Psikoloji Anabilim Dalı
Lisans	2017	İzmir Ekonomi Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Psikoloji Anabilim Dalı
Lise	2012	Necip Fazıl Anadolu Lisesi

İş/İstihdam

Yıl	*Görev*
2019 – Halen	Psikolog, Marmara Koleji/KOCAELİ
2018 – 2019	Psikolog, Sakarya/Patika Psikolojik Danışmanlık ve Eğitim Merkezi
2017 – 2018	Stajyer Klinik Psikolog, İstanbul/Özel Fransız Lape Hastanesi
2016 – 2017	Stajyer Psikolog, İzmir/Buca Çocuk ve Ergen Madde Bağımlılığı Tedavi Merkezi
2015 – 2016	Stajyer Psikolog, İzmir Türk Koleji/Anaokulu

Mesleki Birlik/Dernek Üyelikleri

Yıl	*Kurum*
2018 - halen	Üye: Kognitif Davranışçı Terapiler Derneği
2017 - halen	Üye: Türk Psikologlar Derneği

Alınan Burs ve Ödüller

Yıl	*Burs/Ödül*
2014	İzmir Ekonomi Üniversitesi Eğitim Başarı Bursu (%50)

Kişisel Bilgiler

Doğum yeri ve yılı : Kocaeli, 1994 Cinsiyet: K
Yabancı diller : İngilizce (****); Almanca (**)
GSM / e-posta : 05330905488 / ceren_karakas94@outlook.com

BÖLÜM 1. GİRİŞ

1.1. Problem

Aile, yaşamı tüm duygularıyla birlikte paylaşan kişilerin, biyolojik ve psikolojik bir bağ kurmalarının yanı sıra kendi içinde inançlara ve değerlere sahip olduğu, ev içi bazı rol ve sorumlulukları paylaştıkları ve ortak bir ekonomi yürüttükleri bir örgüttür (Dönmezer, 1999; Özabacı ve Erkan, 2014; Akt. Aydın, 2017). Gladding (2002)'e göre, aile; geleceğe umutla bakan, kendilerinin ve diğer aile bireylerinin güvenliğinden sorumlu, üyeler arası iletişimde açıklık ve netliğin bulunduğu, sınırların ve sorumlulukların ise oldukça net, fakat gerekirse geçirgen olduğu, diğer dış sistemlerle olan etkileşimlerinin olumlu yönde ilerlediği ve kriz karşısında baş etme yöntemleri geliştirebilen alt sistemlerden oluşan sistemler bütünü olarak nitelendirilmektedir. Dış sistemleri de içeren bu sosyal ağın içerisinde akrabalık ilişkileri de bulunmaktadır. Akrabalık, evlilik ile beraber eşlerin aileleri arasında hısımlık sonrası gelişen kan bağı ve sosyal ilişkilerin tümünü kapsar (Aslan, 2018; Tekin, 2013). Sürekli olarak gelişen ve değişen aile sisteminde, aile üyeleri arasındaki ilişki düzeylerinin, güç ilişkisinin, aile üyelerinin tavırlarının, düşüncelerini ifade etme biçimlerinin, davranışlarının ve duygularının toplamından meydana geldiği ve bu özelliklerin tümünün birlikte dikkate alınması gerektiği bildirilmektedir (Gladding, 2002, s. 5).

Aileyi oluşturan bireylerin akrabalık ve komşuluk ilişkileri gibi başka çeşitli sosyal etkileşimleri ve güçlü başka bağları da bulunmaktadır. Bunlar aslında ev halkının dayanışma içinde olduğu diğer önemli bağlardır. Akrabalık ilişkilerini arkadaşlık, hemşerilik gibi diğer ilişkilerden ayıran temel etmen, bu ilişkilerin ev hanesiyle daha yakın ilişkilerinin olmasından kaynaklanmaktadır. Eşin ailesiyle olan ilişkiler bireyin yaşantısında önemli bir rol oynamaktadır (Fingerman, 2012). Kadınlar akrabalık ilişkilerin sürdürülmesi ve çatışmaların yönetiminde daha aktif rol almakta, erkekler ise dolaylı olarak etkin olmaktadırlar (Erder, 2002; akt. Özbay, 2014). Çeşitli akrabalık bağları özellikle kadınlar üzerindeki sosyal kontrolleri ve sorumlulukları arttırabilir hatta başka bir huzursuzluk kaynağı olarak da ortaya çıkabilir (Özbay, 2014). Dolayısıyla evlilik ile beraber meydana gelen yeni aile rolleri, eş zamanlı olarak oluşan gelin kayınvalide ilişkisi için de gerçekleşir ve her birinin karşı karşıya kaldığı bu büyük

geçiş kendi başına önemli olmasının yanı sıra büyük aile sistemi içerisinde diğer ilişkilerin başarısına da katkısı yadsınamayacak düzeydedir (Rittenour, 2012; Turner, Young ve Black, 2006).

Yapısal aile sistemleri kuramına göre, aile; etkileşimsel süreçler aracılığıyla çalışan bir sistemdir. Bir üyenin davranışı, örtük bir şekilde de olsa, diğer tüm üyelerin davranışlarıyla yakından ilgilidir. Dolayısıyla insan davranışlarının ve problemlerinin anlamlandırılmasında, sadece kişiye değil, o kişinin diğer insanlarla olan ilişkilerine ve içinde bulunduğu sisteme odaklanmak gerekir (Minuchin, 1974; Nichols ve Schwartz, 1997; Akt. Akün, 2013). Bu yüzden aile ortamında aile üyelerinin birbiri ile olan ilişkisi çok önemlidir. Ailelerin oluşturduğu alt sistemler; kişilerarası etkileşimleri düzenleyen, görünmez çizgilerden oluşan, sınırların belli olduğu kuşak, cinsiyet ve işlev farklılıklarına dayanır. Evlilik ile beraber eşlerin kendi kök aileleri ile olan alt sistemlerinin sınırlarında değişiklik meydana gelmektedir (Minuchin, 1974; Akt. Nichols, 2013). Bununla birlikte, eşin ailesiyle kurulan sosyal ağda yeni birçok alt sistemler oluşmaktadır. Minuchin (1974)'e göre alt sistemler ve bunların arasındaki ilişkilerin, ailenin işlevselliğini devam ettirebilmesi için bazı önemli görevleri olduğunu belirtmiştir. Ayrıca bu tür alt sistemler geçici veya kalıcı bir temelden gelen üyelerden oluşabilir ve rollerinin farklılaşabileceği bir veya daha fazla alt sistemin üyesinden meydana gelebilirler (Akt. Vetere, 2001). Gelin-Kayınvalide ilişkisi de bu alt sistemlerin içinde yer almaktadır. Gelin-kayınvalide ikili ilişkisinin veya alt sisteminin niteliğini değerlendiren araştırmalara dünya genelinde az sayıda rastlanmıştır. Aydın (2017) ve Yakalı-Çamoğlu (2007/2011) tarafından yapılan çalışmalar ise Türkiye'de rastlanan gelin-kayınvalide ilişkileri konusunda yapılan ender çalışmalardandır.

Bağlanma, kişinin yaşamındaki diğer insanlarla etkileşime girdiği zaman haz ve mutluluk deneyimi yaşamasını sağlayan ve başkaları için hissettikleri güçlü sevgi bağı olarak nitelendirilmektedir (Akt. Aydın, 2017; Berk, 2000). Bebeğin doğduğu andan itibaren kurduğu samimi duygusal bağlar, erişkin yaşlarına ve hatta yaşlılığa kadar devam etmektedir. Kurulan ilk bağ ilişkisi yaşam boyu diğer tüm bağları açıklamaya yardımcı olabilecek niteliktedir. Kurulan ilk bağın kalitesi gelecekteki tüm ilişkilerin beklentilerinde önemli bir etkendir (Talley, 2012).

Bağlanma kuramı öncülerinden olan Bowlby'nin çalışmalarından etkilenilerek bazı deneysel araştırmalar gerçekleştirilmiştir. Bir bebeğin dünyayı keşfetmesinde, bebek sinyallerine karşı annenin duyarlılığı ve anne-bebek modellerinin gelişimdeki rolünü formüle ederek bu bağlamdaki çalışmalara katkıda bulunulmuştur. Bağlanma ile yapılan ilk ampirik araştırma Ainsworth tarafından Uganda'da yapılmıştır (Akt. Aydın, 2017; Bretherton, 1992). Araştırmaların sonuçlarına göre elde edilen bilgiler doğrultusunda; bebek sinyallerine karşı mükemmel detaylı bilgi veren ve spontan detaylar sunan anneler, bebek nüanslarını belirleyen diğer annelere göre oldukça duyarlı olarak değerlendirilirken; anne bebek bağlanma örüntüleri 3 farklı gruba ayrılmıştır. Güvenli bağlanan bebekler, anne ayrıldığında daha az ağlamışlardır ve annenin geri gelişinden daha çok tatmin olmuşlardır; güvensiz bağlanan bebekler, anneleri geri geldiğince bile oldukça ağlamışlardır; henüz bağlanmamış olanlar ise annenin geri gelişinde herhangi bir tepki de bulunmamışlardır (Akt. Aydın, 2017; Ainsworth, 1963, 1967). Bebeklerin alışık olmadıkları insanlarla farklı bir yere götürüldüklerinde verdikleri tepkiler konusunda yapılan formülasyon, bir çocuğun ebeveynleri ile olan bağlanmasının daha sonraki erişkin ilişkileri üzerinde yarattığı etkiler üzerinde merak uyandırmıştır. Bu yüzden bundan sonraki tüm araştırmalarda, organizmanın bellirli durumlar karşısında nasıl tepki verdiklerine dair ayrıntılı gözlemlere yer verilmektedir (Bowlby, 1988a, s. 123). Bunlardan önde gelen çalışmalardan biri Hazen ve Shaver (1987)'in romantik ilişkiler kapsamında yaptığı çalışma ile başlamıştır. Bu araştırmanın sonuçları güvenli bağlanmış bireylerin diğer insanlarla etkileşim halinde iken daha rahat olduklarını ve daha az reddedilme korkusu yaşadıklarını; kaçınan bağlanması olan bireylerin başkalarına yakın olmak ve bağlanmak istemediklerini; kararsız ve kaygılı bağlanan bireylerin ise yakın olmak istedikleri fakat terkedilme korkusu yaşadıkları ortaya konulmuştur (Akt. Varlık Özsoy, 2015).

Yurtiçi ve yurtdışında yapılan araştırmalara bakıldığında, cinsellik (Feeney, 2004), vajinusmus (Özcan ve ark., 2015), evlilik doyumu (Abouhamzeh, 2014), evlilik uyumu (Bozkurt, 2014), ilişkisel bakım stratejileri (Simon ve Baxter, 2009), eş seçimi (Holmes ve Johnson, 2009), evlilik etkileşimi ve ilişki doyumu (Feeney, 2002), kardeş ilişkileri (Bank ve Kahn, 1997), aldatma eğilimleri (Kantarcı, 2009), çatışma yönetimi (Demirci, 2004), sosyal güvende hissetme (Berber-Çelik, 2018) ve sosyo-duygusal uyum (Yerlioğlu, 2010) gibi birçok değişkenin bağlanma ile ilişkili olduğu görülmüştür.

Bağlanmanın evlilikle yakından ilişkili olan bu değişkenlerle ilişkisinin olması manidardır. Bu nedenle bağlanmanın ailenin alt sistemlerindeki ikili ilişkileriyle ilgili araştırmaların geliştirilmesi gerekli görülmektedir. Kişinin erken çocukluk dönemlerindeki bağlanma düzeyinin diğer birçok ilişkiyi yordayabileceğini gösteren bu araştırmalardan yola çıkarak gelin kayınvalide ilişkisi ve bağlanma düzeyleri ile olan ilişkinin araştırılması planlanmıştır. Buna ek olarak, demografik değişkenlerin gelin kayınvalide ilişkisinde anlamlı bir farklılık yaratıp yaratmadığı incelenmiştir.

Yurtiçi ve yurtdışında yapılan araştırmalar incelendiğinde, gelin kayınvalide ilişkisini inceleyen araştırmaların çoğunda katılımcının yaşı, kayınvalidenin yaşı, çocuk sayısı, etnik köken, kaçıncı evlilikleri olduğu, kayınvalideleri ile görüşme sıklığı, aynı evde yaşayıp yaşamadıkları, gelinin sağlık durumu, kayınvalidenin engellilik düzeyi, kayınvalidenin bakım veren ihtiyacı, dini inançları gibi çeşitli demografik değişkenlerin etkisine bakılmıştır (Aydın, 2017; Rittenour, 2012; Datta ve ark., 2003; Al-Attar ve El-Gibaly, 2014; Kadir ve ark., 2003; Turner, Young ve Black, 2006; Uphold, 1988). Bu gibi demografik değişkenlerin incelendiği araştırmalardan yola çıkılarak yapılacak olan bu araştırmada kayınvalidenin yaşı, kayınvalidenin eğitim durumu, kayınvalidenin medeni hali, kayınvalidenin çocuk sayısı, çocuğa kimin bakım verdiği gibi önemli olduğu düşünülen diğer bazı demografik değişkenlerin gelin-kayınvalide ilişkisinde bir farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir.

1.2. Amaç

Bu çalışmanın amacı, Kocaeli'de 4 farklı ilçede yaşayan, öz anneleri tarafından büyütülmüş evli kadınların, gelin-kayınvalide ilişkileri ile anne-kız bağlanma düzeyleri arasında bir ilişki olup olmadığını değerlendirmektir. Ayrıca gelin-kayınvalide ilişkisinin demografik değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını değerlendirmektir.

Bu genel amaç çerçevesinde cevaplandırılmaya çalışılan sorular aşağıdaki gibidir:

1) Kocaeli'deki evli kadınların anaya bağlanmasında ilgili ve ihtiyaçlara duyarlı oluş alt boyutu gelin-kayınvalide ilişkisini yordamakta mıdır?
2) Kocaeli'deki evli kadınların anaya bağlanmasında bağımsızlığa ve otonomiye izin verme alt boyutu gelin-kayınvalide ilişkisini yordamakta mıdır?

3) Kocaeli'deki evli kadınların gelin-kayınvalide ilişkileri gelin ve kayınvalidenin arasındaki yaş farkına göre farklılık göstermekte midir?
4) Kocaeli'deki evli kadınların gelin-kayınvalide ilişkileri gelinin eğitim durumuna göre farklılık göstermekte midir?
5) Kocaeli'deki evli kadınların gelin-kayınvalide ilişkileri gelinin çalışma durumuna göre farklılık göstermekte midir?
6) Kocaeli'deki evli kadınların gelin-kayınvalide ilişkileri gelinin maddi durumuna göre farklılık göstermekte midir?
7) Kocaeli'deki evli kadınların gelin-kayınvalide ilişkileri gelinin evlilik süresine göre farklılık göstermekte midir?
8) Kocaeli'deki evli kadınların gelin-kayınvalide ilişkileri gelinin sahip olduğu çocuk sayısına göre farklılık göstermekte midir?
9) Kocaeli'deki evli kadınların gelin-kayınvalide ilişkileri çocuklara bakım verenin kim olduğuna göre farklılık göstermekte midir?
10) Kocaeli'deki evli kadınların gelin-kayınvalide ilişkileri gelinin evlenme şekline göre farklılık göstermekte midir?
11) Kocaeli'deki evli kadınların gelin-kayınvalide ilişkisi kayınvalidenin eğitim durumuna göre farklılık göstermekte midir?
12) Kocaeli'deki evli kadınların gelin-kayınvalide ilişkisi kayınvalidenin medeni durumuna göre farklılık göstermekte midir?
13) Kocaeli'deki evli kadınların gelin-kayınvalide ilişkisi kayınvalidenin sahip olduğu çocuk sayısına göre farklılık göstermekte midir?
14) Kocaeli'deki evli kadınların gelin-kayınvalide ilişkisi eşinin ailesi ile birlikte yaşaması durumuna göre farklılık göstermekte midir?
15) Kocaeli'deki evli kadınların gelin-kayınvalide ilişkisi eşlerinin ailesi ile aynı apartmanda yaşaması durumuna göre farklılık göstermekte midir?
16) Kocaeli'deki evli kadınların gelin-kayınvalide ilişkisi eşlerinin ailesi ile görüşme sıklığına göre bir farklılık göstermekte midir?

1.3. Önem

Sağlıklı bir toplum için sağlıklı aile yapısı ve işleyişi çok önemlidir. Bu yüzden aile içi ilişkilerin her yönü ile incelenmesi ve bu konuda gerekli önlemlerin alınması

gerekmektedir. İkili ilişkilerin kaçınılmaz olduğu aile içi ilişkilerde iki insan arasındaki ilişkinin kalitesini etkileyen elbette birden fazla faktör bulunmaktadır. Fakat ikili ilişki içindeki her bireyin dış etkenlere ek olarak kendi öznel deneyimlerinin mutlaka önemli bir yeri vardır. Dolayısıyla eşin ailesi ile ilişkilerden ön plana çıkan gelin-kayınvalide ikili ilişkisinde gelinin annesiyle olan bağlanmasından edindiği öznel deneyimlerin kayınvalidesiyle olan ilişkisine ne düzeyde bir etkide bulunduğu incelenmelidir. Bağlanma, bir bireyin ilk bakımvereni ile kurduğu ilk ve en önemli öznel deneyimlerden biridir. Üstelik kurulan ilk bağın kalitesi yaşam boyu diğer tüm bağları açıklamaya yardımcı olabilecek niteliktedir ve gelecekteki tüm ilişkilerin beklentilerinde önemli bir rol oynamaktadır (Talley, 2012).

Geçmişten günümüze kadar gelen birçok dizi, film, roman, hikâye ve tiyatro gibi alanlarda gelin-kayınvalide ilişkilerini konu alan içerikler gündeme sıklıkla gelmiştir (Hazer, 2011; Kaya ve İnce, 2018; Parlak, 2005; Yakalı-Çamoğlu, 2011; Yıldız, 2013; Yıldız, 2017). Fakat yurtiçi ve yurtdışında yapılan bilimsel araştırmalara bakıldığında bu konu ile ilgili sınırlı sayıda araştırmaya rastlanmıştır. Gelin kayınvalide ilişkisi bir aile alt sistemi olarak değerlendirildiğinde, ailenin yapısına ve işleyişine katkısı büyüktür. Bu yüzden gelin kayınvalide ilişkilerinin aslını kavrayabilmek için çok daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulmaktadır. Eşlerin evlilik öncesi aile kurumu üzerindeki tahakkümlerini meşru kılan ne gibi bir alt yapı oluşturulması gerektiği sorusu, öncelikle akla anne-kız bağlanmasını getirmelidir. Böyle bakıldığında literatürde bağlanma ve evlilik üzerine birçok çalışma mevcuttur (Curun ve Çapkın, 2014; Özer ve Cihan-Güngör, 2012; Tutarel Kışlak ve Çavuşoğlu, 2006). Fakat gelin, gelinin annesi ve kayınvalide üçlüsünü bağlanma düzeyinde inceleyen araştırma ülkemizde rastlanmadığı için bu araştırma anne-kız bağlanmasını arttırmaya yönelik projelere ve geliştirilebilecek aile terapisi tekniklerine katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Ülkemizde aile terapisi kuramları baz alınarak gerçekleştirilen evlilik okulu, evlilik öncesi çift eğitimi gibi bazı önleyici ve koruyucu çalışmalar son zamanlarda oldukça popülerlik kazanmıştır. Bu çalışmalar boşanma oranlarındaki artışın önüne geçilmesi ve sağlıklı aile yapısının korunması ve sürdürülebilmesi açısından bir umut olmuştur. Bu yüzden üzerine yeterince araştırma yapılmamış gelin-kayınvalide ilişkisi gibi bazı özel aile alt sistemlerin de işleyişini kavrayabilmek hem aile terapisi alanına hem de ailenin

koruyucu ve önleyici çalışmalarına yol göstereceği ve ülkemiz literatürü adına katkı sağlayacağı umulmaktadır.

Aydın (2017), anne oğul bağlanmasının gelin kayınvalide ilişkisini ve evlilik doyumunu yordaması üzerine yaptığı araştırmada literatüre belli düzeyde katkılar sağlanmıştır ve bunun yanında gelecek araştırmalara yönelik, literatüre katkısı olabileceği düşünülen önerilerden bahsedilmiştir. Bu önerilerden yola çıkılarak gerçekleştirilen araştırmada yurtiçi araştırmalara katkısı olabileceği düşünülen anne-kız bağlanmasının ve önemli olduğu düşünülen bazı demografik değişkenlerin gelin kayınvalide ilişkisi açısından değerlendirilmesi bu açıdan önem arz etmektedir.

1.4. Varsayımlar

1. Örneklem grubunun evreni temsil edebilecek yeterlilikte olduğu varsayılmıştır.
2. Kullanılan ölçme araçlarının araştırmanın amacı ve içeriğine uygun olduğu varsayılmıştır.
3. Ölçme araçlarının örneklem grubu tarafından samimi ve dürüst bir şekilde yanıtladıkları varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

1. Araştırmanın verileri Kocaeli ili İzmit, Gölcük, Derince ve Karamürsel ilçelerinde yaşayan evli, kayınvalideleri hayatta olan ve öz anneleri tarafından büyütülmüş olan 297 kadınla sınırlı olduğu,
2. Araştırmadan elde edilen veriler araştırma kapsamında kullanılan ‘Kişisel Bilgi Formu (KBF)’, ‘Ana Babaya Bağlanma Ölçeği (ABBÖ)’, ve ‘Gelin-Kayınvalide İlişkisi Ölçeği (GKİÖ)’ ölçeklerinin ölçmekte olduğu kriterlerle sınırlı kaldığı,
3. Kullanılan istatistikler analizlerle sınırlı kalacağı ön görülmektedir.

1.6. Tanımlar

Bu bölümde araştırmada kullanılacak bazı temel kavramların kısa açıklamalarına yer verilmektedir.

Gelin-Kayınvalide İlişkisi: Evlilik yolu ile oluşan eş ilişkisinde, kadına göre eşinin annesi ile olan ilişkisini tanımlamaktadır.

Anne-Kız Bağlanması: Bebeklik döneminde temel ihtiyaçların karşılanmasında katkıda bulunan ve çoğunlukla ilk bakım veren kişi olarak bilinen anne ile kız çocuğunun aralarındaki kurulan ilk bağdır.

BÖLÜM 2. İLGİLİ LİTERATÜR

2.1. Aile ve Akrabalık

Evlilik, bir kadının ve bir erkeğin devlet tarafından yapılan yazılı şözleşme sonrasında eş ilişkisini resmileştirmeleri ve devletin de bu ilişki üzerinde kontrol sahibi olduğu, yaşamı paylaşmak, çocuk yapmak ve büyütmek gibi amaçlar için bir araya gelinen ilişki sistemidir (Özgüven, 2001; Akt. Aydın). Toplumun en küçük yapıtaşı olarak kabul edilen aile yetişkin bir çiftin evlilik bağı kurması ile başlar. Aile, sürekliliğini evlilik kurumu ile sağlar. İnsan yaşamının 'geçiş dönemleri' olarak bilinen doğumdan başlayan ve ölüme kadar olan süreci kapsayan yaşam döngüsündeki en önemli süreçlerden birisi evliliktir (Sezen, 2005). Bu bağlamda evlilik, yaşamın bir dönüm noktası olarak da nitelendirilebilir. Evlilik kurumu, aynı zamanda, bireyin arkadaşlık, dostluk, ortaklık, yakınlık, ait olma, sevgi, saygı, şefkat, sadakat, bağlılık, değer, cinsel doyum, uyum ve karşılıklı güven gibi ihtiyaçlarını karşılamaktadır (Solmuş, 2010; Akt. Aydın, 2017). Ailenin çatısı da evlilik kurumunun gerçekleşmesi ile oluşmuş olur.

Aile, aynı çatı altında yaşayan üyelerin arasında evlilik ve kan bağı olan, içinde bulunduğu sosyal çevre ile iletişim ve etkileşimde bulunan, kendine özgü inanç ve değerler sistemine sahip bireylerin oluşturduğu toplumsal bir örgüttür (Akt. Aydın, 2017; Dönmezer, 1999). Aile, bir toplumun en küçük ve en önemli birimidir. Bir kadın ve bir erkeğin evlenmesiyle birlikte ortak bir fiziksel ortamı ve duygusal yaşamı paylaşan bireylerin bir araya gelmesinden çok daha fazla bir anlam ifade etmektedir. Yazılmamış kuralları, üyelerin rolleri ve bu rollerin dağılımı, güç yapılanmaları ve bunların dengesi, karmaşık iletişim ve etkileşim biçimleri, bir sorunu ele alma ve problem çözme, tutum ve becerileri aile sisteminin özelliklerini belirleme, ortak bir geçmiş oluşturma, dünya ve yaşama ilişkin anlayış ve tutumlar geliştirme ve ortak istek ve hedefler doğrultusunda yaşamaya çalışmak aile sisteminin benzer özelliklerindendir (Aktürk ve ark., 1976, s. 5). Bir başka tanıma göre aile, üyelerin birbirini koruması, dış dünyaya karşı daha güvenli ve güçlü bir duruş sergilemesini, birbilerini maddi ve manevi anlamda desteklemesi ve zorluklara karşı dayanışma içinde olmasını

sağlamaktadır. Bu işlevleri nedeniyle toplumsal kurumlar arasında birincil sıradadır (Akt. Kahraman, 2011; Gökçe, 1996).

Akrabalık ise evlilik ile beraber eşlerin aileleri arasında hısımlık sonrası gelişen kan bağı ve sosyal ilişkilerin oluşumu ile başlar. Aile denildiğinde nedense akla ilk olarak anne, baba ve çocuktan oluşan çekirdek aile gelmektedir. Ailenin birçok sınıflandırılma şekli olmasına rağmen toplum bilimlerinde en yaygın olarak kullanılan tipleştirmeler, çekirdek, geniş ve geçiş sınıflandırmasıdır. Geniş aile; birden fazla çekirdek ailenin birleşiminden ortaya çıkan, akrabalık bağları kuvvetli olan ailedir. Çekirdek aile; karı-koca ve evlenmemiş çocukların oluşumundan doğan ailedir. Aslında geleneksel aile tipi olarak adlandırılan anne-baba ve evli çocukların, akrabaların ve onların eş ve çocukların bulunduğu geniş aile, Türkiye'de baskın kanaatin aksine çok yaygın değildir. Fakat kültür ve norm yapısı gereği toplumsal yapıda geniş aile işlevi yönüyle devam etmektedir. (Yılmazçoban, 2008). Bu özel yapıyı oluşturan şey değişim sürecidir. Geniş ailenin eski devirlerden gelen evrensel ve karakteristik bir yapısı vardır. Kökenleri incelendiğinde özellikle Japonya, Çin ve Hindistan'da daha yaygın olarak görülmektedir (Yılmaz, 2017). Geniş ailenin çekirdek aile üzerindeki etkileri yadsınamayacak düzeydedir (Demirci ve ark., 2005; Gürsoy ve Coşkun, 2013; Yıldırım, 2004). Eşin ailesiyle başlangıçta kurulan ilişkinin boyutları ve gelecekteki ilişki beklentileri sonraki ilişkileri etkilemektedir (Fingerman ve ark., 2012).

Aile aslında bir sistemler bütünüdür. Örneğin, anne ve babanın oluşturduğu eş alt sistemi bunlardan bir tanesidir (Aktürk ve ark., 1976, s. 77). Ailenin sistem olarak ele alınması, biyolog Ludwig Von Bertalanffy'ın yaptığı çalışmalara dayanmaktadır. Geçmişten günümüze kadar gelen ve geçerliliğini koruyan aile sistemlerini konu edinmiş birçok araştırma mevcuttur (Agate ve diğ., 2009; Knapp, 2004; Gray, 2014; Kelley ve Sequeıra, 1997; Childs, 2001; Moring, 2003; Polla, 2004; Jurich ve Myers-Bowman, 1998). Bu bölümde araştırmaya ışık tutması adına aile sistemleri kuramlarının teorik alt yapısına değinilmiştir:

2.1.1. Genel sistemleri kuramı

Bertalanffy (1968) tarafından geliştirilen bu yaklaşıma göre, bir bütün oluşturmak üzere birbiriyle etkileşimi olan parçaların tamamı sistem olarak

nitlendirilmektedir. Sistemlerin tümünde parçalar birbirleriyle bir şekilde bağlantılı haldedir ve fonksiyonlarını yerine getirebilmek için karşılıklı işleyişlerini ve bağımlılıklarını göz önüne alarak içinde bulunduğu sistemin işleyişini ve işlevlerini açıklamaya çalışmak gerekmektedir. Daha basit bir anlatımla, sistemin ögelerinin bir bütün oluşturmak üzere nasıl ve ne şekilde birbirleriyle etkileştiklerini araştırmaktadır. Bir organizmanın temel özellikleri, parçaların hiç birinde bulunmayan bütünün özelliklerinden meydana gelmektedir. Aile, üyelerin toplamından daha fazlasını ifade eder. Aslında bir kişinin davranışları olarak gözlemlenen şey gerçekte başka bir ilişkinin ürünü olabilir. Bunlar parçalar arasındaki iletişim ve etkileşimden sonra ortaya çıkar. Dolayısıyla sistemdeki bir parçanın değişmesi, diğer parçaların da belli bir düzeyde değişmesine yol açmakta, bu durum dolaylı olarak ilk değişen parçayı etkilemektedir (Anderson ve Sabatelli, 2006; Dallos ve Draper, 2005; Nichols ve Schwartz, 1997; Yalın, Oral, Gökler ve Yılmaz, 2007).

Bertalanffy, biyolojik organizmalar için geçerli olan yaklaşımın, mevcut olan bütün sistemler için geçerli olabileceğini, tıp, psikoloji, sosyoloji, tarih, eğitim, felsefe gibi diğer alanlara da uyarlanabilceğini vurgulamıştır (Akün, 2013). Bu yaklaşımdan yola çıkarak çalışmalar yapan sosyal bilimciler, aile dahil olmak üzere, bütün yaşayan sistemlerin aynı çalışma prensibi ile işlediğini ortaya koymaktadırlar (Gladding, 2002). Bu bağlamda değerlendirildiğinde, birleştirici ve bütünleştirici özelliği bakımından dünyayı daha kolay anlamamızı sağlayan bir yaklaşım ortaya koymaktadır (Gökler, 2008).

2.1.2. Aile sistemleri kuramı

Aile, karmaşık bir olgudur. Bugüne kadar birçok teori ailenin nasıl bir işleyişi olduğu konusunda araştırmalar gerçekleştirmiştir. Yirminci yüzyılın sonlarına doğru, Genel Sistemler Kuramı'ndan esinlenerek şekillenen Aile Sistemleri Kuramı, aile olgusunun çalışılmasına temel kuramsal bir çerçeve sağlamış ve buna yönelik uygulama alanlarının da temelini atmıştır (Gökler, 2008). Ailelerin sistem olarakk ele alınışı yapısal karmaşıklığı önlemeye yardımcı olur ve aile içi etkileşimlerini sürdüren bireylerin etkileşimsel örüntüleri anlamlandımaya ışık tutar (Anderson ve Sabatelli, 2006; akt. İlerisoy, 2012).

Aile Sistemleri Kuramına göre aile, üyelerinin etkileşiminden meydana gelen ve belli davranış kalıplarından oluşmuş sosyal bir sistemdir (Gökler, 2008; Nazlı, 2016). Böyle bakıldığında aile, kendinden daha büyük bir sistemin alt sistemi olarak değerlendirilebilir. Bu durumda birey, aile olarak betimlenen geniş yaşam sisteminin bir alt sistemidir. Aile de geniş ailenin bir alt sistemidir. Diğer bir geniş sistem olan topluluk sistemi de devlet sisteminin alt sistemidir. Bu alt sistemler kendilerinden daha alt ya da üst olan sistemlerden etkilenebilmektedir. Herhangi bir alt sistem problem yaşarsa diğer alt sistem dolaylı olarak da olsa bundan etkilenecektir (Fennel ve Weinhold, 1989; Akt. Nazlı, 2016). Böyle bakıldığında çekirdek ailenin içindeki eş alt sistemi, eşlerden herhangi birinin sahip olduğu kök ailelerindeki alt sitemlerden birinde yaşanacak problemlerden etkilebileceğini bize söyler. Eşler ve eşlerinin aileleri ile olan ilişkiler arasındaki çatışmanın seviyesi, özellikle erken evliliklerde evlilik mutluluğunu etkilemektedir (Timmer ve Veroff, 2000).

Geniş aile çekirdek aileden muhtemelen farklıdır. Farklılıkları anlayabilmek için her bir ailenin yapısının karakteristik özelliklerini bilmek gerekir. Dışsal ve içsel aile sınırları, ailenin kuralları, aile rolünün düzenlenmesi, aile üyeleri arasındaki güç dağılımı ve iletişim süreci bir ailenin, oluşturdukları sistemin karakteristik özellikleri arasında yer alır. Aile sistemindeki içsel sınırlar ailedeki alt sistemleri meydana getirir. Bu alt sistemler aynı kuşaktan gelen çocuklar gibi, aynı cinseyete sahip ailenin kızları gibi veya aile de benzer ilgi alanlarına sahip kişilerden oluşmaktadır. Hangi alt sistemde kimlerin yer aldığı önemli bir konudur. Örneğin; bazı zamanlarda çocuk ve büyük anne ebeveyn alt sistemin dahil olabilir. Bu da alt sistemin işleyiş sürecinin bir sonucudur. Ancak bazı zamanlarda aildeki bu tür alt sistemler problem doğurabilir (Özabacı ve Erkan, 2014, s. 11). Geniş aile sistemi içinde yer alan ve bu araştırmaya konu olmuş anne-kız alt sistemi ve gelin-kayınvalide alt sistemi birbirleriyle ne düzeyde etkileşimleri olduğunu ortaya koymak üzere hazırlanmıştır. Aile danışmanlığında ve aile terapisinde kullanılan yaklaşımların çoğu çeşitlilik göstermektedir. Bunların hemen hepsi yaşanan sorunların aile sistemi içindeki uyumsuz etkileşimlerden kaynaklandığını bize söylemektedir (Nazlı, 2001; akt. Demirbilek, 2016)

2.2. Gelin Kayınvalide İlişkileri

Evlilik vasıtasıyla eşin ailesi ile kurulan kaçınılmaz ilişkilerden biri olan gelin-kayınvalide ilişkileri toplum içinde oldukça yer etmiş bir konudur. Gerek toplumsal gerek davranışsal alanlardan birçok farklı disiplinin alanına girerek kamuoyunda da oldukça gündeme gelmiştir (Aydın, 2017). Aslında bu konunun önemi eşin ailesi ile olan ilişkilerin nasıl yönetilebileceğini konu edinen pek çok kendine yardım kitapları ile kısmen kanıtlanmıştır (Velluci, 2013). Yine de eşin ailesi ile olan ilişkilerden en çok araştırılan konu gelin-kayınvalide ilişkisindeki dinamiklerdir (Duvall, 1954; akt. Sussman, 1955). Geçmişten günümüze, özellikle, kayınvalideleri konu edinmiş şiirler (Delaney, 1997; Rich, 2011), televizyon dizileri (Wang ve Jin'an, 2008; Kaya ve İnce, 2018), filmler (Yıldız, 2017), romanlar (Hazer, 2011; Nadaswaran, 2011; Yakalı-Çamoğlu, 2011), hikaye (Yıldız, 2013), tiyatrolar (Parlak, 2005), atasözleri ve deyimler de (Alkayış, 2013; Gündi-Ersöz, 2010; Kuru, 2016) oldukça fazladır.

Türkiye ve dünya geneline bakıldığında gelin-kayınvalide ilişkilerinin karmaşık ve çekişmeli olduğuna dair yaygın bir inanış hakimken (Aydın, 2017) yapılan bazı araştırmalar bu ilişkinin niteliğinin aşırı arbede ve kızgınlıktan öteye aşırı adanmışlığa kadar farklılaşabildiğini (Merrill, 2007) buna bağlı olarak 'tipik bir ilişki' olarak tanımlanamayacağını öne sürmüşlerdir (Turner, Young ve Black, 2006). Hem yurt içinde (Aydın, 2017; Öztürk, 2013; Yakalı-Çamoğlu, 2007/2011) hem de yurt dışında (Adams, 2000; Ades, 2002; Bryant ve ark., 2001; Chen, 1999; Hoye, 1971; Larsen, 1997; Link, 2010; Limary, 2002; Merrill, 2007; McKay, 2012; Nastesee, 1995; Nuner, 2004; Nosaka, 1997; Pfeifer, 1989; Price, 1992; Rabho, 2015; Rittenour, 2009; Serewicz, 2014; Serovich, 1991; Shih ve Pyke, 2010/2015; Shlien, 1992; Song, 2009; Turner, Young & Black, 2006; Velluci, 2013; Wu ve ark., 2010) gelin-kayınvalide ilişkilerini konu edinmiş nitel ve nicel araştırmalar bulunmaktadır. Dünya literatürüne oranla, özellikle Türkiye literatüründe bu kapsamda yapılan araştırmalara duyulan ihtiyaç henüz devam etmektedir.

Kim (1996), Kore'de yaptığı bir araştırmada, orta sınıf ailelerdeki gelin-kayınvalide ilişkisini incelediğinde, değişen gelin-kayınvalide ilişki dinamiklerinin sadece ailedeki iki kadınla ilgili olmadığını, hızla sanayileşen toplumun pek çok

boyutunu, ataerkil ve kapitalist ideolojiler arasındaki diyalektik etkileşim tarafından açıklanması gerektiğini öne sürmüştür. Japonya'da Nishi ve ark. (2010)'da yaptığı bir araştırmada gelinleri tarafından bakım gören yaşlı kadınların, bunu bir hayatta kalma cezası olarak algılayabileceğini göstermişlerdir. Benzer şekilde, Shih ve Pyke (2015), Meksikalı, Afrikalı ve Beyaz Amerikalı toplumların tem tersi bir şekilde ataerkil toplumlar da gelinlerin eşlerinin otoritesi altında yaşamlarını sürdürmek, eşinin ailesine itaat etmek ve gerektiğinde bakım vermenin kültürlerinde bir yeri olduğunu söylemişlerdir. Dolayısıyla, gelin-kayınvalide ilişkilerine kültürler arası bir yaklaşımla bakıldığında, Asya ve Ortadoğu ülkelerinde gözlemlenen bazı farklılıklar söz konusudur ve araştırmacıların bunları göz önünde bulundurması gerekmektedir. Asyalıların evlilik kalitesini konu edinen araştırmacılar, araştırmalarını planlarken yalnızca Batı Avrupa kökenli insanlar için önemli olan konuları ön plana alırlarsa, bazı önemli faktörleri gözden kaçırabilirler (Wu ve ark., 2010).

Merrill (2007)'e göre gelinin annesi ile olan ilişkisi, kayınvalidesi ile olan ilişkisinde önemli bir rol oynamaktadır. Bununla ilgili yapılan araştırmada, bir anneye sahip olmamanın, gelinin kayınvalide ile olan ilişkisine zarar verme ihtimalinin biraz daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Fischer (1983b), anne-kız ilişkisi ile gelin-kayınvalide ilişkisinin benzerlikleri olmasına rağmen gelin kendi annesi ile ne kadar yakınsa bunun gelin-kayınvalide ilişkisinde bir o kadar çatışma doğuracağını dile getirmiştir (Akt. Velluci, 2013). Yine benzer şekilde, Barlow (2004), anne-oğul ilişkisinin gelin-kayınvalide ilişkisinde önemli bir rol oynadığını bildirmiştir (Akt. Aydın, 2017). Çin'de yapılan bir araştırmada, baba-oğul ilişkisinin yeterince güçlü olmamasından kaynaklanan anne-oğul bağlılığının yüksek olması, bir de babanın ölümü söz konusuysa şüphesiz bu bağlılığın daha da güçlenecek olması, gelin-kayınvalide ilişkisine yansıyacaktır. Bu durumda kayınvalide çoğunlukla gelininden daha avantajlı bir konumda olcaktır (Du, 2013). Kocanın gelin-kayınvalide ilişkisinde önemli bir rolü olduğunu bulgularıyla da destekleyen Nastasee (1995), kocaların gelin-kayınvalide arasında tampon görevi görebildiği ve yatıştırıcı özelliğini kullanabildiği durumlarda gelin-kayınvalide ilişkisi olumlu yönde gelişim gösterdiğini bildirmiştir. Adhikari (2015)'te yaptığı araştırmada gelin-kayınvalide ilişkisine bir de kadının eşi/kayınvalidenin oğlu algısından değerlendirmiştir. Erkekler gelin-kayınvalide arasında yaşanan çatışmalara çok karışmadıklarını bildirirken, aile huzurunu ve

uyumunu korumak için bazen duruma uyum sağlamaları bazen de taviz vermemeleri gerektiğini belirtmişlerdir.

Chen, (1999), Çin'de kadınların, eşin ailesindeki bireylere bakmakla yükümlü olduğunu ve ev işlerini yapmaktan sorumlu kişiler olduklarını, ayrıca evliliklerinin ilk yıllarında eşlerinden çok kayınvalideleri ile birlikte vakit geçidiklerini belirtmiştir. Çinli kadınların kayınvalideleriyle olan etkileşimini Çin tarihinde ömür boyu süren acı bir savaş olarak nitelendildiğini belirten Chen (1999), yaptığı araştıma da son yıllarda var olan sosyal değişimin Çinli kadınların aile içerisindeki statüsünün zamanla değiştiğini ve bunun da gelin-kayınvalide ilişkisini etkilediğini belirtmiştir. Sonuçlara göre, iyi bir ilişki kurabilmenin karşılıklı bir çabanın sonucunda oluştuğu; kayınvalidenin kabul edici, gelinlerin de kişisel bağlantı kurma konusunda ekstra çaba gösterdiğini belirtmiştir. Buna rağmen araştırmadaki kişilerin nadiren birbirlerine kaşı olumlu duygularını dile getirdiğini göstermektedir. Gelinlerin çoğu teşekkürlerini yüksek sesle söylemek istedikleri halde bu tarz tatlı kelimeleri nasıl ve ne zaman söyleyeceklerini bilmediklerini belirtmişlerdir.

Shih ve Pyke (2010), Amerika'da yaşayan Çinli gelin-kayınvalidelerle yaptıkları araştırmalarını, gelinlerin ataerkil toplum karşısında kayınvalideleri ile olan ilişkilerini ve güç dinamiklerini nasıl sağladıklarını anlamak üzerine yürütmüşlerdir. Kayınvalidelerin otoritesini 'duygusal ekonomiler' kavramıyla nitelendileren bu çalışma, gelinin kayınvalidesine karşı çocuk bakımı için şükran duyduğunda işe yaradığını fakat müdahaleci ve gereksiz davrandıklarında bu stratejinin işe yaramadığını ortaya koymuşlardır. Çocuğu olan gelinler, olmayanlara göre daha çok çatışma yaşamaktadır. Kayınvalidenin otoritesinin baskın olduğu Çin toplumunda, gelinler kayınvalidelerinin yanındayken onların istediği gibi davranmakta, yalnızken kendi istekleri doğrultusunda hareket etmektedirler. Wasım (2005), Amerika'da yaşayan Güneyasyalı kadınlarla yaptığı çalışmasında, kadınların kişilerarası ilişkileri ve gelin-kayınvalide arasındaki ilişkileri incelemişlerdir. Buna ek olarak, gelinlerin kişisel, duygusal ve aile içi şiddet için kullandığı yardım arama kaynaklarını da değerlendirmişlerdir. Kadınların %35'inin kayınvalidesi tarafından psikolojik taciz, %23'ünün duygusal istismar, %8'inin ekonomik istismar ve %3'nün fiziksel istismar gördüğünü bildirmişlerdir. Ayrıca, Kadınların çoğu eş şiddeti için kriterlerin tamamını

karşılamamış ancak, eşik altı eşi tarafından istismara uğrayan ve uğramayan kadınlar arasında yapılan karşılaştırma da gelin-kayınvalide ilişkisi arasında farklılık gözlemelenmiştir. Kayınvalideden alınan bakım, gelinin cinsiyet rolü beklentileri, eş şiddeti ve yardım arama ile ilgili bulunmuştur. Gelinin yardım arama kaynakları sorunun türüne bağlı olarak farklılık göstemiştir. Kayınvalideye aile içinde çok fazla önem verilmesi, kayınvalidenin kişisel meseleler ve aile içi şiddete karşın daha az yardım gösterme niyetinin olduğunu öne sürmüştür.

Kadir ve ark. (2003), Pakistan'ın Karachi kentinde yaptıkları araştırmada, kayınvalidelerin hane içi konularda karar verme, aile büyüklüğü ve aile planlaması gibi konulardaki bakış açıları ve oğlu ve gelinine karşı olan yaklaşımlarını incelemişlerdir. Sonuçlar, kayınvalidenin ev içi kararlara, çocuk yapıp yapmama veya kaç çocuk olması gerektiğine dair hane içi konularda eşlerin kararlarına müdaha ettiğini belirtmişlerdir. Al-Attar ve El-Gaibaly (2014), kayınvalidesi ile bilikte yaşayan kadınların iyi bir evlilik ilişkisine sahip olma ihtimalinin daha düşük olduğunu varsayarak Mısır'da yaptıkları bir araştırmada, birçok kadının eşinin ailesi ile birlikte yaşadığını ve bu durumunda evlilikte güveni ve evlilik doyumunu olumsuz yönde etkilediğini göstermişlerdir. Nosaka (1997), Bangladeş'te gelinin davranışını kontrol etme yetkisine sahip olan kayınvalidelerin, mevcut modern kontroseptiflerin kullanılması üzerine etkisini değerledirmişlerdir. Kadının korunma yöntemlerinee karar vermesi veya korunup korunmayacağı konusundaki kararlarına eşlerinin ve kayınvalidelerinin anlamlı bir etkisinin olduğunu bulmuşlardır. Varghese (2009), ataerkil toplumların birçoğunda olduğu gibi (Asya, Arap ve Afrika ülkeleri) erken evlenmiş kadınların birçoğu kayınvalideleri ile birlikte yaşadıklarından ötürü, evliliklerin ilk yıllarında, gelinlerin ev işleri ve çocuk bakımı gibi konuların birçoğunu kayınvalidelerinin süpervizyonu eşliğinde öğrendikleini bildirmiştir.

Datta, Poortinga ve Marcoen (2003), Hindistan ve Belçika'da yaşayan kadınların kendi öz annelerine ve kayınvalidelerine yaşlı bakımı sağlayanlar ile ilgili bir çalışma yürütmüşlerdir. Araştırma sonuçları, gelin-kayınvalide arasındaki ilişkisinin Hindistan'da Belçika'ya göre daha az yakın olduğunu, buna karşılık Hintli kadınların Belçikalı kadınlara oranla daha çok yaşlı bakımı sağladıklarını ve daha özen gösterdiklerini belirtmişlerdir. Kültürel taleplerin gerçek davranışı belirleme de büyük

bir etkisi olsa da anne-kız bağlanması gibi köklü bir ilişkide sınırlı bir etkiye sahip olduğu sonucuna varılmıştır. Nicol (2006), eşin ailesiyle ilişkileri ve televizyondaki çatışmaları izlemiştir. Bunun için 'Everybody loves Raymond' adlı televizyon dizisinin nitel içerik analizini gerçekleştirmiştir. Sonuçlar, gelin-kayınvalidenin gelin-kayınpederden daha fazla çatışma içinde olduğunu, eşin ailesinin çatışmayı ilk başlatan taraf olduğunu, gelin-kayınvalidenin daha bütünleşik iletişimi kullandığını, gelin-kayınpederin ise daha dağıtıcı bir iletişim kullandığını göstermiştir.

2.3. Bağlanma

İnsan, sosyal bir ortam içinde yaşayabilen bir organizma olması nedeniyle doğası gereği, diğer insanlarla bir arada bulunma ihtiyacı içerisindedir. Diğer organizmaların yavrularına oranla insan yavrusu, immatür bir şekilde dünyaya gelir ve hayatta kalabilmek için diğer canlılara göre çok daha uzun bir süre bir bakım verenin yardımına ihtiyaç duyar. Bu durum bir yerde insanoğlunun neden bir arada yaşama gereksinimi olduğunu, özellikle de neden bağlanma ihtiyacının oluştuğunu anlamlandırmamızı sağlar. Bağlanma, dünyaya geldiğimiz ilk günlerden itibaren başlayan ve içinde duygusallığı yoğun bir şekilde barındıran ve beklenen bir durumdur (Soysal ve ark, 1999/2005). Bowlby (2013), insan yavrusunun immatür doğduğundan ve yavaş gelişim gösterdiklerinden bağlanmanın belirmesinin bu kadar süre aldığı başka bir organizmanın olmadığını söyler.

Bebeklikte bağlanma kavramı; yaşamın erken dönemlerinde belirlenen, birincil bakım veren kişiye karşı bebeğin olumlu tepkiler göstermesi, zamanın büyük bir kısmında o kişiyi yanında istemesi, korku duyulan olay karşısında en hızlı biçimde o kişiden yardım beklemesi, bağlanmanın gerçekleştiği kişinin varlığını duyumsamasıyla birlikte huzur veren bir duygunun oluşması gibi duygu ve davranışların tamamını içeren ve süreklilik gösterdiği düşünülen bir fenomendir (Erkuş, 1994; Kesebir, Özdoğan Kavzoğlu ve Üstündağ, 2011; Morgan, 1991; Thompson, 2002). Yaşamın ilk yılları bebeğin ruh sağlığı ve sonrasında oluşacak olan ruhsal gelişimi açısından önem arz eder. Bu yılların en çok üzerinde durulan alanlardan biri olması, bebek ile bakım veren kişi arasında temel güvenin oluştuğu bir dönemi kapsamasından ötürüdür (Soysal ve ark, 1999).

Yeni doğan, fiziksel ve duygusal olarak bakım verenine gereksinim duymasına karşın bir takım içgüdüsel yeteneklere sahiptir. Bowlby (1988)'e göre bebek, insan yüzü ve sesine karşı büyük bir merak içinde doğar. Hareket eden yetişkini takip eder ve yetişkinin sesi, dokunuşu ve kucağındayken geçirdiği hafif bir sallantı karşısında birden bire dinginleşebilir. Bu nedenle bebek her zaman için yanında kendisine karşı duyarlı ve sevecen bir yetişkin arar (Akt. Çakcak, 2018). Dolayısıyla bebekler, tehlike altında olduklarını duyumsadıklarında yakınlığa ihtiyaç duyacak şekilde dünyaya gözlerini açarlar ve yaşamın ilk yıllarında bu ihtiyacın karşılanması durumunda ancak başkalarıyla samimi ve sıcak ilişkiler geliştirebilirler. Yeni doğanın annesine bağlanması, çevreden gelebilecek tehlikelerden korunmasını, beslenme ihtiyacının giderilmesini ve annesini rol model alarak yaşamsal etkinlikleri öğrenmesini ve anlamlandırmasını sağlamaktadır. Bu yüzden annelerin veya birincil bakım verenlerin bebeklerin fiziksel ve duygusal ihtiyaçlarının tamamında duyarlı ve şefkatli olmaları önemlidir (Bowlby, 1969; Bowlby, 1988/2013; Akt. Aydın, 2017).

Bağlanma kuramcılarına göre, emzirme döneminde güvenli ya da güvensiz bir şekilde bağlanma stili oluştuktan sonra bu bağ nadiren değişkenlik göstermektedir (Hamilton, 2000; Akt. Kesebir, 2011). Yaşamın ilk yıllarında kurulan bu bağın niteliği, bebeğin kişiliğinde önemli bir yere sahip olmakla birlikte, bu özellikler yaşam boyu değiştirilmeye karşı direnç göstermektedir (Carver ve Scheier, 1998; Akt. Tüzün ve Sayar, 2006). Bu bölümde araştırmaya ışık tutması adına bağlanma kuramlarına yer verilmektedir:

2.3.1. John Bowlby'nin bağlanma kuramı

Nesne ilişkileri kuramı ve Darwin'in evrim teorisinden etkilenen John Bowlby, yaptığı çalışmalarla bağlanma kuramını geliştirmiştir. Bowlby'nin bağlanma kuramı, bebek birincil bakım vereninden belli bir süre için uzak kaldığında temel ihtiyaçları karşılansa dahi gösterdikleri duygusal tepkilerin sonucunda ortaya çıkmıştır. Aslında kuramında birincil bakım verenler ve bebek arasında gelişen bağın nasıl güçlü bir şekilde gelişim gösterdiğini ve bakım verenlerin yokluğunda bebeklerin duygusal olarak nasıl stres yaşadıkları ve bu kişilerden nasıl güçlükle koptuklarını açıklamıştır (Bowlby, 1969/1973, akt. Aydın, 2017). Başlangıçta bebek ile anne arasında bağlanmanın

gerçekleşmesi için annenin bebeğini beslemesinin yeterli olduğu düşünülmekteyken sonraki yıllarda yapılan araştırmaların sonuçları, bağlanmanın yemek ve cinsellik gibi temel motivasyon kaynaklarından farklı olarak bebeğin annesi ile kurduğu bu güçlü bağın ayrı bir motivasyon kaynağı olabileceğini göstermişlerdir (Tanış, 2014). Bağlanmanın, beyinde özellikle limbik sistem tarafından yönetildiği düşünülmekle birlikte, sadece insan yavrularında değil tüm memeli hayvanlarda görüldüğünü bildirmiştir (Siegel, 1999, s. 85). Lorenz (1935), kuşlarla yürüttüğü 'iz bırakma' deneyinde, duygusal bağ kurmak için beslenmenin bir gereklilik olmadığını kanıtlamıştır (Akt. Siegel, 1999). Bunu destekleyen bir çalışma Harlow ve Zimmermann (1958) tarafından yapılmıştır: Primatların bir türü olan makakların kendilerine besin sağlamayan yumuşak anne nesnesini, kendilerine besin sağlayan sert kukla nesnesine tercih ettiklerini göstermiştir (Akt. Eroğlu, 2015).

Bağlanma teorisinin temel varsayımı, bebeklerin doğum sonrası yeterince gelişmemiş olduklarından ötürü ancak bir yetişkin tarafından korunma ve bakım sağlanması durumunda hayatta kalabileceğini üzerinedir. Bu yüzden bebekler yetişkin ile yakınlığı geliştiren işlevsel davranışlar geliştirirler. Bu sayede yetişkinlerin verdiği bakım, tamamlayıcı bir davranış sistemi sayesinde düzenlenir. Örneğin bebekler gülümser, bakım verenler o gülüşleri bulur, bebekler ağlarlar, anneler onları rahatlatmak için motive olurlar, bakımveren uzaklaşır, bebekler görsel veya fiziksel bir şekilde izlerler. Bununla birlikte bakım vereninin kendisi için bağlanma figürü olduğunu ve her ihtiyacına yanıt verdiğini bilmesi ona güçlülük ve güvenlik hissi verir. Dolayısıyla ilişkiye değer vermesine ve sürdürmesine teşvik eder (Akt. Varlık Özsoy, 2015; Bowlby, 1988a; Hazen ve Shaver, 1987).

Bowlby (1969/1973), bağlanma figürü ve bebek arasında gerçekleşen güven duygusunun oluşumundan sonra bebeğin, bağlanma figürünü 'güvenli bir üs' (secure base) olarak gördüğünü öne sürmüştür. Bu sayede oluşan ilişkinin kişinin kendisi ve dış dünyası hakkında olumlu şemalar geliştirmesini için temel bir yapı inşa ettiğini söylemiştir (Akt. Uluyol, 2014). Bebeğin bağlanma sistemi, kendisi ve bağlanma nesnesi hakkında edinebileceği bütün bilgileri kodlamak üzerine çalışan bir sistemdir. Etrafındaki dünya hakkında bilgi edinme, kendilik ve başkaları modelleri olarak düzenlenir. Bu esnada oluşan modeller de 'içsel çalışan modeller' ya da 'zihinsel

temsiller' olarak nitelendirilmiştir (Bowlby, 1988). Bu kavram bağlanmanın oluşumundaki bireysel farklılıkları açıklamaktadır. Bağlanma figürü ile tutarlı ve samimi ilişki kurabilen bebekler güvenli bağlanma oluştururlar ve içsel çalışma modelleri olumlu gelişir. Bu durumda kendilerini sevilebilir ve değerli olarak algılarken, kendisi için önemli olan diğerlerini de güvenilir ve destek verici olarak algılamaktadırlar. Fakat, bebeğin yakınlık ihtiyacı karşılanmazsa, karşı karşıya kaldığı soğuk ve reddedici yaşantılarla birlikte içsel çalışan modellerin olumsuz olarak biçimleneceği söylemiştir (Akt. Uluyol, 2014). Bowlby (1973/1988a), bu modelleri; benlik modeli ve bağlanma figürünün modeli (diğeri modeli) şeklinde iki ana boyutta değerlendirmektedir. Bu boyutlar, kişinin bağlanma figürü ve benliği ile ilgili bilişsel yapılardır. Her iki boyut da kendi alt boyutları olarak olumlu ve olumsuzluk boyutlarını içermektedir.

Bowlby'nin kendilik ve başkaları modellerinden yola çıkarak, olumlu ve olumsuz iki uçta inceleyerek dört yetişkin bağlanma stilini ortaya koymuşlardır. Olumlu diğeri; insanların kendilerine önem verdikleri ve güvenilir olduklarına ilişkin geliştirilen bilişsel kodlardır. Olumsuz diğeri; kendileri için önemli olan insanların reddedici, ve güvensiz oldukları inancından meydana gelmektedir. Olumlu benlik ise; kişinin kensini değerli olarak görmesi ve sevilmeye layık görmesiyken, olumsuz benlik, kendisinin desteklenmeye ve sevilmeye değer görmemesini ifade eder (Akt. Aydın, 2017; Bartholomew ve Horowithz, 1991; Bartholomew ve Shaver, 1998). Başlangıçta bağlanma figürü ile birlikte oluşan bu modeller, bireyin yetişkinlikte kuracağı kişilerarası ilişkilerin niteliğini oluşturan bir protatip olarak kabul edilmekle birlikte aynı zamanda bu ilişkileri biçimlendirmektedir (Tolan, 2002).

Bağlanmanın doğum anında, hatta doğum öncesinden başlayan bir olgu olduğu, yalnızca çocukluk ile sınırlı olmayıp hayat boyu devam ettiği bildirilmiştir. Fakat bağlanma sürecinin doğası ve ifade ediliş şekli farklılık göstermektedir. İlk bağ ilişkisi olan birincil bakım verenin ve çocuğun ilişkisi, sonraki yaşam dönemlerindeki bağlanmalar için bir temel oluşturmaktadır (Varlık Özsoy, 2015).

2.3.2. Ainsworth ve arkadaşlarının bağlanma kuramı

Bowlby, bağlanmanın kuramsal alt yapısını oluştururken, Ainsworth de, bağlanma davranışının incelenmesi için davranışsal ölçümlere dayalı görgül araştırma yöntemlerini geliştirmiştir (Akt. Uluyol, 2014). Bowlby'nin çalışmalarından esinlenen Ainsworth (1978) anne-bebek bağlanması ile ilgili ampirik çalışmalar için Uganda'ya gitmiştir. Başlangıçta bebeklerin sütten kesilme sırasındaki ayrılmaya karşı tepkilerinin araştırılmasını planlamıştır, ancak kısa bir süre sonra eski bir gelenek olan 'göğsü unutmak için çocuğu gönderme'nin anlamlı olmayacağını anlamıştır. Bu nedenle yön değiştirmeye ve anne-bebek bağlanma gelişimini gözlemlemeye karar vermiştir. Uganda projesi kapsamında yaptığı deneyler sonucunda üç tane bağlanma stili olduğunu söylemiştir: güvenli bağlanma, kaygılı-kararsız bağlanma ve kaçınan bağlanma. Annenin duyarlılığı ile bahsedilen bağlanma stilleri arasında anlamlı bir korelasyon olduğu gösterilmiştir. Annesi daha duyarlı olan bebeklerin annesi duyarsız olan bebeklere göre daha çok güvenli bağlanma sergilediği gözlemlenirken diğerlerinin güvensiz bağlanma geliştirdiklerini göstermişlerdir (Akt. Aydın, 2017; Bretherton, 1992).

Ainsworth ve ark. (1978), Baltimore Projesi kapsamında çalışmalarına Baltimore'da devam eden Ainsworth, 54 hafta boyunca yeni doğanların anneleri ile etkileşimlerini kaydeden boylamsal araştırma yöntemleriyle deneyler yapmıştır. Veri analizlerine göre, yeni doğanların ilk üç ayındaki anne duyarlılığı, 9-12 ayındaki anne-bebek uyumu ile ilişkili bulunmuştur. 9-12 aylarında daha az ağlama eğilimi gösteren bebeklerin, ilk üç ayında ağlamalarına, beden dili ve sözleriyle daha hızlı ve samimi tepkiler veren annelerin yavruları olduğu gözlemlenmiştir (Akt. Aydın, 217).

Ainsworth ve arkadaşları (1978), sonradan 'yabancı ortam' adını verdikleri bir laboratuar deneyini gerçekleştirmişlerdir. Çocukların davranışlarını ölçmek amacıyla düzenlenen deney prosedüründe 1 yaşındaki bebekler çeşitli zamanlarda 20 dakikalık 8 oturum olacak şekilde düzenlenen bir araştırmaya katılmışlardır. Önce bebek ve anne, sonra bebek, anne ve yabancı bir kadın, ardından bebek ve yabancı kadın ve en sonunda da bebek 3 dakikalık yalnız kalacak şekilde oturumlar oluşturulmuştur. Başlangıçta anne ile oyun odasında oyun oynarken bebeğin davranışları kaydedilmiştir ve belli bir

zaman geçtikten sonra odaya yabancı bir kadın girmiş ve çocuğun anne ile oynadığı oyuna katmıştır. O sırada anne kısa bir süreliğine odadan ayrılmıştır ve çok geçmeden geri dönmüştür. En son aşama da anne ile yabancı kadın çocuğu yalnız başına yabancı ortamda 3 dakikalığına yalnız başına bırakmışlarıdır. Buradaki temel varsayım; bir yaşındaki çocuğun yabancı bir ortam da ve bazen de bir yabancıyla bağlanma figüründen ayrılmasıyla bebeğin bağlanma sisteminin aktive olması yönünde olduğu belirtilmiş. Deneyin sonuçları da bunu destekler nitelikte, üç değişik bağlanma çeşitine göre çocukların tepkilerinin farklılaştığını göstermiştir. Bu paradigmadaki en faydalı değerlendirmeler, bağlanma figürünün geri gelmesi esnasında elde edilmiştir. Anne geri geldiğinde güvenli bağlanma stili olan bebeklerin, anne odayı terk ettiği zaman başlangıçta huzursuzluk yaşadıklarını, yine de oyun oynamaya devam ettiklerini ve anne geri geldiğinde tekrar ona yakınlaşma çabasında olup, çevreyi keşfe çıktığı görülmüştür. Kaygılı-kararsız bağlanma stiline sahip çocukların anne odadan ayrıldığında başlangıçta aşırı kaygılandıkları, huzursuzluk ve öfke belirtileri gösterdikleri, yabancı kadınla yabancı bir ortamda iletişimi reddettikleri, anneleri geri göndüğünde ise çevreyi umursamadıkları, anneye yapışmak istemeleri ve buna rağmen anneye vurdukları gözlemlenmiştir. Kaçınan bağlanma stiline sahip çocuklar ise annenin gitmesinden çok etkilenmemeleri, bu durumla pek ilgilenmemeleri ve anneleri geri döndüğünde buna bir tepki vermek yerine oyuncaklarıyla oynamayı tercih ettikleri bildirilmiştir (Akt. Siegel, 1999).

2.3.3. Yetişkinlikte bağlanma

Bağlanma kavramı ile ilgili yapılan araştırmalar başlangıçta bebekler, çocuklar ve ergenler üzerineyken, son yıllarda daha çok yetişkinlikteki bağlanma biçimlerine dikkat çekmiştir (Fraley, Waller ve Brennan, 2000; Griffin ve Bartholomew, 1994; Mikulincer, 1998; Strodl ve Noller, 2003).

Hazan ve Shaver (1987), Bolwby'nin çocuklarla ilgili bağlanma kuramını ve Ainsworth'un geliştirdiği üç temel bağlanma çeşitini baz alarak yaptığı çalışmalarında, yetişkinlikte oluşan bağlanma stillerinin romantik ilişkiler üzerinde de etkisinin olabileceğini savunmuştur. Bunu sınamak için benlik ve kendisi için önemli olan diğer kişilere ilişkin zihinsel temsiller, çocukluk dönemine ait aile ilişkilerine dair sorular ve

Ainsworth'un üç ayrı bağlanma stilini açıklayan birer paragraf oluşturmuşlar. Örneklemin yetişkinlerden oluştuğu bu çalışmada, paragraflardan kendilerine en yakın olanı seçmelerini istemişlerdir. Araştırmcılara göre, insan hayatının ilk dönemlerinde oluşan bağlanma stilleri ve zihinsel temsiller, görece kalıcı ve durağandır. Araştırmanın sonuçlarına göre, yaşamın erken dönemlerinde aileleriyle samimi ve sevgi dolu ilişkiler gelişmesinin, güvenli bağlanmanın en önemli belirleyicisi olduğu ortaya koymuştur. Buna ek olarak, güveneli bağlanma stiline sahip bireyler, yakın ilişki kurmak ve sürdürmekte güçlük çekmekdiklerini, ilişkilerinin de olumlu ve uzun süreli olduğunu göstermiştir. Bu grup romantik ilişkilerinde de genel olarak daha mutlu, kendilerine daha çok güvenen ve eşlerinden kaynaklanan bir probleme karşı daha destekleyici bir tavır sergilemektedirler. Kaçınan bağlanma stiline sahip yetişkinler, yakın ilişki kurmaktan kendilerini mahrum bırakmakta ve eşlerine karşı soğuk davranmaktadırlar. Kaygılı ve kararsız olan yetişkinler ise eşleri tarafından terk edilmekten korktukları, eşlerini idealize ettikleri, abartılı bir biçimde cinsel çekime odaklandıkları, kıskanç ve duygusal açıdan tutarsız tavırlar sergilemktedirler (Akt. Varlık Özsoy, 2015).

Ainsworth, Bleher, Waters ve Wall'in (1978), bebek ve bağlanma figürü olan annenin arasındaki bağlanmayı inceledikleri 'yabancı durum' deneyini baz alarak üçlü bağlanma çeşitini romantik ilişkilere uyarlamışlardır. Güvenli, kaçınan ve saplantılı bağlanma biçimlerini, bireyin yetişkin romantik ilişkilerinde de kullandığını öne sürerek, yetişkinlikte güvenli, kaçınan ve kaygılı-kararsız bağlanma biçimlerinin değerlendirilmesine yönelik bir çalışma düzenlemişlerdir. Araştırma sonuçlarına göre, güvenli bağlanma stiline sahip yetişkinler, kendine güvenen, ikili ilişkilerinde girişken ve ilişki kurmaktan rahattırlar. Buna karşılık güvensiz bağlanan, kaçınan ve kaygılı-kararsız bireylerin ise ikili ilişkilerden kaçındığı, kısa süreli romantik ilişkiler kurduğu ve sevilmediklerine ilişkin inançlarının olduğu bildirilmiştir (Akt. Varlık Özsoy, 2015; Hazen ve Shaver, 1987).

2.4. İlgili Araştırmalar

2.4.1. Gelin-kayınvalide ilişkisi ile ilgili araştırmalar

Gelin-kayınvalide ilişkisi ile ilgili yurt içi ve yurt dışı araştımalar aşağıda anlatılmıştır. Araştırmalar kronolojik bir şekilde sıralanmıştır.

2.4.1.1. Gelin-kayınvalide ilişkisi ile ilgili yurt içi araştırmalar

Yakalı-Çamoğlu (2007), yaptığı nitel araştırmada, Cumhuriyet'in kuruluşundan bu yana toplumsal yaşamın yönünü değiştiren, Atatürk reformlarının yapıldığı 1923-1945 yılları arasında evlenmiş olan, 1920 yılından önce İstanbul'da doğmuş, evliliğinin en az bir döneminde kayınvalidesi ile birlikte yaşamış, onsekiz yaşlı kadın ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yaparak gelin-kayınvalide ilişkisinin doğasını incelemeyi amaçlamıştır. Öyküsel analiz tekniği kullanılarak analiz edilen verilere göre, gelin-kayınvalide ilişkisinde 'güç' kavramının önemli bir etken olduğunu gösterilmiştir. Kadınların hikayelerinde en sık tekrarlanan güzellik, aşk, kültürel ve ekonomik sermaya aslında uyumlu ve çekişmeli ilişkilerin dayandığı ana temalar olarak saptanmış ve bu kavramların tümünün 'güç' başlığının altında toplandığı belirtilmiştir. Beden, güzellik, aşk ve sınıf gibi sıkça tekrarlanan temalar, gücün ailedeki hangi kadında olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca gelinler özgürlüklerinin kısıtlandıklarını duyumsadıkları anları kayınvalidenin güç yaptırımı olarak değerlendirdikleri gözlemlenirken; günlük yaşamın küçük işlerini meydana getirirken sahip oldukları güçlerin açıkça farkında olmadıkları gözlemlenmiştir. Bunlara ek olarak, kayınvalidelerin güzel olarak değerlendirdikleri kadınları ailelerine gelin olarak daha uygun gördükleri fakat bu güzellik ile eşlerini kendilerine aşık ederek ailede kazanacakları otoritenin kendilerinin antipatisine ve oğullarını eşlerinden kıskanmalarına neden olduğu görülmüştür.

Yakalı-Çamoğlu (2011), yaptığı diğer bir araştırmada, Cumhuriyet'in erken dönemlerinde ele alınan romanlardaki kayınvalideleri incelemek üzere kötü karakter olarak betimlenen kayınvalidelerin, kötü özellikler atfedilen kişiler olarak, kötü davranışlarını ve hayat hikayelerindeki yerlerini karşılaştırarak incelemiştir. Gelin-kayınvalide arasındaki 'sınıf' çatışması Reşat Nuri Güntekin'in Yaprak Dökümü romanında ön planladır. Batılı kültürün izlerini taşıyan gelin Ferhunde, evlenerek

geleneksel kültürü yaşamaya devam eden bir aileye gelin gider. Kayınvalidesi ve kayınpederi ile çatışmalar yaşayıp görümceleri ile koalisyon oluşturarak aile sistemindeki güç dengelerinin bozulmasına neden olur. Muazzez Tahsin Berkand'ın Mualla romanında 'aşk'ın gelin-kayınvalide ilişkisindeki çatışmanın temel nedenini oluşturmakta olduğu görülmüştür. Bu yüzden gelin Mualla'nın, güzelliği ile eşini kendisine aşık ederek kayınvalidesi Naime'yi de kontrol altına alacağı korkusu kayınvalideyi endişelendirmektedir. Talu'nun Sabir Efendi'nin Gelini isimli romanında gelin-kayınvalidenin 'kültürel sermaye ve güzellik' konusunda sıkça çatışma yaşadıklarını göstermektedir. Yapılan analizler; kötü karakterlerin özelliklerinin sınıf, aşk ve güzellik gibi güç ile ilişkisi olduğu düşünülen kavramlarla ilişkisi olduğunu yinelemesi, diğer araştırmasını da destekler niteliktedir.

Öztürk (2013), Kayınvalide-kayınpeder kabul-ret algısı, eş kabul-ret algısı, evlilik çatışması ve genel evlilik memnuniyeti değerlendirmesi arasındaki ilişkileri incelemek üzere yürüttüğü çalışmada Türkiye'nin farklı şehirlerinden olacak şekilde 136 evli çift ile görüşmeler gerçekleştirmiştir. Katılımcılara uygulanan Kayınvalide-Kayınpeder Kabul-Ret Kontrol Ölçeği, Eş Kabul-Ret Kontrol Ölçeği, Evlilik Çatışma Ölçeği ve Genel Evlilik Memnuniyeti Değerlendirme Sorusu ölçekleri uygulanmıştır. Toplanan verilerin analizine göre hepsi arasında anlamlı ilişkiler gözlediğini bildirmiştir. Bulgular; gelinlerin kayınpeder kabul-ret algısı ile kocaların kayınvalide kabul-ret algısısının eş kabul-ret algısı üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğunu belirtmiştir. Buna ek olarak, eşlerin kabul-ret algısının evlilik çatışması ve genel evlilik memnuniyeti üzerinde bir etkisinin olduğunu ve evlilik çatışmasının da genel evlilik memnuniyeti üzerinde etkili olduğunu ortaya koymuştur.

Kuru (2016), Konya'da ikamet eden gelin, kayınvalide ve eş/oğuldan oluşan 20 katılımcı ile derinlemesine görüşmeler yaparak gerçekleştirdiği nitel araştırmada, toplumsal bir tip olan kayınvalide ve kayınvalide rolü algısını incelemektedir. Gelinlere dair bulgular; toplumsal önyargıları kısmen ortadan kaldıracak nitelikte, gelinlerin büyük bir kısmının kayınvalidesine dair olumsuz bir yargı beslemediğini göstermiştir. Kayınvalidenin algısına dair bulgular; gelinlerine karşı olumsuz düşünce ve duygular besleyen biri yönündeki önyargılarımıza karşı çıkacak çıkacak şekilde, gelinlerine karşı duygu, düşünce ve davranışlarının oldukça olumlu yönde olduğu bildirilmiştir.

Eşin/oğlun algısına yönelik bulgular ise; erkeğin, yaygın bir kanı olarak, eşi ve annesi arasında kalan biri gibi algılanmasının aksine arada kalma gibi bir durumun çok yaşanmadığı yönündedir.

Aydın (2017), anne-oğul bağlanmasının, evlilik doyumu ve gelin-kayınvalide ilişkisini yordamadaki rolünü incelemek üzere hem nitel hem nicel verileri aynı araştırmada toplamış ve incelemiştir. Gelin-Kayınvalide ilişkisindeki ana temaları belirlemek amacıyla 17 kadınla bireysel görüşmeler gerçekleştirmiş, daha sonra 107 evli çifte Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği, Evlilik Doyumu Ölçeği ve Gelin-Kayınvalide İlişkisi Ölçeği uygulayarak anne-oğul bağlanmasının yodayıcı rolüne bakmak için basit doğrusal regresyon analizi yapmıştır. Demografik değişkenlein analizinde ise bağımsız Grup T Tesi, Mann Whitney-U Testi ve Kruskal Wallis-H Testi kullanılmıştır. Gelin-Kayınvalide ilişkilerinde gelinin algısına dair elde edilen nitel verilerin analizine göre; birlikte zaman geçirme, olumlu etkileşim, olumsuz etkileşim, müdahale/evliliğe etki, olumlu anne-oğul ilişkisi, olumsuz anne-oğul ilişkisi ve kocanın tarafsızlığını içeren 7 tema ortaya konmuştur. Araştırmanın nicel kısmından elde edilen verilerin analizine göre; evli çiftlerde oğlanların anneleri ile bağlanma düzeyleri ile ilgili ve ihtiyaçlara duyarlı oluş boyutunda pozitif yönde bir ilişki saptanmışken; bağımsızlığa ve otonomiye izin verme boyutunda ise olumsuz yönde bir ilişki gelin-kayınvalide ilişkisi anlamlı düzeyde yordamaktadır. Oğlanlarda anneye bağlanma ile ilgili ve ihtiyaçlara duyarlı oluş boyutu hem kadın hem erkek için evlilik doyumunu anlamlı bir şekilde yordamaktayken; bağımsızlığa ve otonomiye izin vermeme boyutu ise yordamamaktadır.

Şentürk (2017), Ankara'daki kadın katılımcılardan oluşan, doğum öncesi depresyonun ileriye dönük bir araştırması ile kadınların doğum öncesi ve doğum sonrası dönemleri ile sosyal destek arasındaki ilişkilerin görülme sıklığı ve sürekliliği tahmin etmeye ve doğum öncesi depresyonun sosyal destek ile çocuk gelişimi üzerindeki etkilerini araştırmaya çalışmışlardır. Doğumdan 2 ay, 12 ay ve 18 ay sonra 730 kadından oluşan topluluk örneği incelenmiştir. Katılımcılara; 'Edinburgh Depresyon Ölçeği', eşler, anneler ve kayınvalidelere uygulanan 'Yakın İlişkiler Anketi' ile sosyal destek ve 'Çocuk Gelişimini İzleme Klavuzu' ile çocuk gelişimindeki depresif belirtiler saptanmıştır. Özellikle kocasından ve kayınvalidesinden düşük sosyal destek görmesi

doğum öncesi depresyonla güçlü bir şekilde ilişkili bulunmuştur. Doğum öncesi depresyon saptanan kadınların doğum sonrasında yapılan dört görüşmesinin ardından aldıkları sosyal desteğin artmasıyla birlikte güçlü bir ilişki bulunmuştur. Doğum öncesi depresyon ile çocuk gelişimi arasında bir ilişki bulunamamıştır.

2.4.1.2. Gelin-kayınvalide ilişkisi ile ilgili yurt dışı araştırmalar

Hoye (1971), genç lise mezunlarının evliliklerinde kayınvalidelerine uyumlarını incelemiştir. Katılımcılara kayınvalideleri ile olan uyumlarını ölçebilmek için 'Stryker Uyum Kontrol Listesi', kendi ebeveynlerine bağlılıklarını ölçebilmek için 'Stryker Bağlılık Kontrol Listesi', evlilik uyumlarını ölçebilmek için ise 'Lacke Walles Evlilik Uyumu Testi Kısa Formu' uygulanmıştır. 45 erkek ve 57 kadının oluşturduğu örneklemin veri analizleri sonucunda elde edilen bulgulara göre, test edilen yirmi hipotezden yedisi anlamlı bulunmuştur: 1) Erkeklerin babalarına bağlılıkları ile kayınvalidelerine uyumları arasında negatif bir ilişki bulunmuştur, 2) Erkeklerin babalarına bağlılıkları ile evlilik uyumları arasında negatif bir ilişki bulunmuştur, 3) Erkeklerin evlilik uyumu ile kayınvalidelerine uyumları arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur, 4) Erkeklerin anne ve babalarına bağlılıkları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur, 5) Erkek ve kadınların evlilik uyumu arasındaki ilişkileri anlamlı bulunmuştur, 6) Kadınların evlilik uyumu ile evlilik süresi arasında negatif bir ilişki bulunmuştur ve son olarak, 7) Kadınların evlilik uyumu ile kayınvalidelerine uyumları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Uphold (1988), çalışan ve çalışmayan kadınların sosyal destekleyici davranış alışverişinde bulunması, anneleri ve kayınvalidelerine karşı temas halinde olması ve bunların olumlu etkisini araştırabileceği nitel bir araştırma gerçekleştirmiştir. Ankete katılan katılımcıların çoğunluğu, güçlü bir sorumluluk duygusuna sahip olan kadınların annelerine ve kayınvalidelerine karşı yardım etmek, ayda bir veya daha fazla yaşlı grup üyeleri ile etkileşimde bulunmak ve somut destekler yerine daha duygusal bir davranış alışverişinde bulunmanın yüksek düzeyde olumlu bir etkiye sahip olduğunu göstermiştir. Çok değişkenli varyans analizi sonuçlarına göre, hem çalışan hem çalışmayan kadınların, daha fazla destek sağladıklarında, annelerine kayınvalidelerinden daha fazla olumlu etkide bulunduğunu ortaya koymuştur. Çalışmayan kadınların coğrafi olarak annelerine veya kayınvalidelerine daha yakın yaşadıkları bildirilmiştir.

Çalışmayan kadınlar çalışan kadınlara göre anneleriyle daha fazla iletişim kurdukları gözlenmiştir, ancak bu fark coğrafi uzaklık kontrol edildiğinde ortadan kalkmıştır.

Jackson ve Berg-Cross (1988), 75 siyahi kadından oluşan dar gelirli bireylerin katıldığı bir araştırmada, gelin-kayınvalide ilişkilerini incelemişlerdir. Kayınvalideleriyle telefonda temasa geçme, dahil olmasını isteme gibi kişilerarası davranışların ve kayda değer bir problem çözme stratejisinin kayınvalide uyumunu önemli bir ölçüde yordadığını göstermişlerdir. Bulgular, kayınvalidesiyle telefonda daha çok konuşan kadınların kayınvalideleriyle olan ilişkisi arasında pozitif bir ilişki bulmuştur. Dahil olmasını isteme ve kayınvalide uyumu arasında negatif bir ilişki bulunmuştur. Problem çözme stratejilerinin incelenmesi, kayınvalideyle çatışmanın ele alınmasında, uyumlu bir stratejinin kullanılmasının kayınvalide uyumu ile pozitif bir ilişkisi olduğunu bildirmişledir.

Pfeifer (1989), 53 gelin-kayınvalide çifti ile yarı yapılandırılmış görüşmelerden oluşan yaptığı nitel araştırmada, gelin-kayınvalide kişilerarası etkileşimini incelemiştir. Katılımcıların çoğunluğu ilişkinin kalitesini iyi ile mükemmel arasında değerlendirmişler ve ilişkilerini daha çok anne-kız ilişkisi, arkadaş ilişkisi veya geniş aile ilişkisi olarak tanımlamışlardır. Gelinler ve kayınvalideler ilişkinin niteliği hakkında değerlendirmeler yaparlarken ortak bir bakış açıları olmadığını, farklı algıları olduğunu ve çiftler arası farklılıklar gözlemlendiğini bildirmiştir. Buna ek olarak, gelin-kayınvalide ilişkisi iki taraflı bir bağ olmasına rağmen, sürekli olarak kocanın rolünden etkilenmektedir. Bu ikili ilişkinin üçlü doğası gelin-kayınvalide ilişkisinin niteliğini kaçınılmaz olarak etkilemektedir.

Price (1992), gelin-kayınvalide ilişkisi ile kadınların kök ailesinden farklılaşma düzeyinin ilişkisini araştırmıştır. 126 kadın katılımcının oluşturduğu örneklemde, kadının kök ailesinden farklılaşma düzeyi arttığında, ilişki doyumu ve kendini açma düzeyinin artması beklenirken bulgular anlamlı bir ilişki saptanamadığını göstermiştir.

Nastasee (1995), yaptığı araştırmada gelin-kayınvalide ilişkisinin gelişimine katkıda bulunan ve oluşumunda etken olan faktörleri araştırmak üzere 57 gelin-kayınvalide çifti ile yapılandırılmış ve yarı yapılandırılmış soruların olduğu görüşmeler ile nitel bir çalışma yürütmüştür. Mülakat soruları, katılımcıların şu andaki ilişkilerine

ilişkin düşünceleri ve duyguları değerlendirmek üzerine düzenlenmiştir. Gelin-kayınvalide ilişkisine sistemik yaklaşımla bakan araştırmacının analizler sonucundaki bulgularına göre; olumlu ve karşılıklı saygıyı barındıran bir ilişki geliştiren ve yürütmeyi başaran gelin-kayınvalideler, toplumdaki yaygın kanaatin aksine oldukça fazladır. Ayrıca çekişme ve tartışma içinde olmaktan kaçınmaları, anlaşmazlıkların bir kazananı ya da kaybedeni olmadığını düşünmeleri ve tartışmadan sonra ilişkilerinde var olan veya gelişen olumlu etkilere odaklandıkları bildirilmiştir.

Larsen (1997), kadınların anneleri ve kayınvalideleriyle olan ilişki kalitelerini ve ilişki kalitesinin araçsal destek sağlanmasından nasıl etkilendiğini araştırmak üzere 252 katılımcıdan oluşan beyaz ve evli kadınlar örneklemi oluşturmuşlardır. Yapılan boylamsal çalışmada zaman içerisinde verilen araçsal desteğin anne-kız ilişkisi ve gelin-kayınvalide ilişkisi üzerindeki etkilerini araştırmak amacıyla genişletilmiştir. Araçsal destek sağlamanın ve algılanan taleplerin zamanla ilişki kalitesini bozacağı beklentisi araştırmanın temel hipotezini oluşturmaktadır. Sonuçlar, kadınların annelerine kayınvalidelerinden daha fazla araçsal destek vermelerine rağmen, annelerinin kayınvalidelerinden daha fazla talepkar olmadıklarını ortaya koymuştur. Kadınların anneleriyle olan ilişki kalitesi kayınvalideleriyle olan ilişki kalitelerinden yüksek olsa da anneler ve kayınvalidelerle olan ilişki kalitesi hep sabit kalmıştır. Araçsal destek sağlamak, annelerle ya da kayınvalidelerle olan ilişki kalitesini etkilememiştir. Buna ek olarak, hem annelerin hem de kayınvalidelerin talepleri zaman içerisinde azalan ilişki kalitesi ile ilişkili bulunmuştur. Beklenmedik bir şekilde, anneye araçsal destek verilmesi, kayınvalideyle düşük ilişki kalitesi ile ilişkilendirilmiştir.

Chen (1999), 12 gelin-kayınvalide çiftinden oluşan, Çin'de yapılan nitel bir araştırmada, bu ilişkiyi nasıl yapılandırdıklarını ve iyi veya kötü olan deneyimleri sorulmuştur. Bulgular, gelin-kayınvalide ilişki örüntülerini kibarca uzak ikili, anne-kız gibi olan ikili, arkadaş gibi olan ikili ve çatışma yaşayan ikili olarak dört farklı gruba indirgemiştir. Fazlaca iyi olan ilişkilere bakıldığında, her iki tarafında özel tutum ve davranışları, ekstra çabaları olduğu gözlemlenmiştir. İlişkide zorluk yaşayan gruplara bakıldığında ise, farklı değerlerden ve kayınvalidenin bazı kabul edilemez davranışlarından ortaya çıktığını öne sürmüştür. Kocanın tutumlarının da gelin-kayınvalide ilişkisinde etkili bir faktör olduğu bulunmuştur.

Adams (2000), yeni evli çiftler için ailelerinden farklılaşma ve kayınla ilişki doyumu arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Bulgular; kadınların düşük farklılaşma puanlarının kocalarının kayınla ilişki doyumu arasında negatif bir ilişki olduğunu bildirmiştir.

Bryant, Conger ve Meehan (2001), yaptıkları boylamsal araştırmada, eşin ailesiyle yaşanan anlaşmazlık ile yaklaşık 20 yıla yakın evlilikleri olan çiftlerin uzun süreli ilişki başarısı arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Bulgular; gelinlerin eşin ailesiyle yaşadığı fikir ayrılıklarının evlilik başarısını anlamlı düzeyde yordadığını gösterirken, tam tersi bir şekilde, damatların evlilik başarısının da eşin ailesiyle olan fikir ayrılıklarını yordadığını göstermişlerdir.

Limary (2002), 20 gelin ve 21 kayınvalide ile yaptığı derinlemesine görüşmeler sonrasında gelin-kayınvalide arasında geçen konuşmaları hikayeleştirerek gelin ve kayınvalidelere okumuştur. Örneklerimi oluşturan katılımcılardan sadece üç gelin-kayınvalide çifti birbirlerinin akrabasıdır, diğeriyse birbirlerini tanımıyorlardır. Gelinler kendilerine anlatılan hikayeler sonucunda kayınvalidelerin araya giren, karışan ve yabancı biri gibi algılandığı 3 ayrı temayı ortaya koymuşlardır. Sonuçlar; zor durumlarda kullanılan baş etme stratejileri: kendini izlemek, müdahaleci olmamak, ilişkisel bağlantıyı devreye sokmak, empati yapabilmek, kayınların gözlemine müsade etmek, karşılıklı bir şeyler alıp vermek, farklılıkları kabul etmek, dolaylı yollardan olmayan iletişim kurabilmek, karşılıklı kendini açma ve bazı müdahaleleri tolere edebilmek. Zor durumları sürdüren davranışlar: kızarak kayınlardan kaçınma, etkileşimi durdurma, zorlu davranma, taraf tutma, farklılıkları kabul etmemek. Bunlara ek olarak, gelinin kocanın bir tampon gibi görmesi ve zamanın geçmesini beklemesinin bazen olumlu bazen olumsuz sonuçlar doğurmasının beklendiğini göstermiştir. Kayınvalideler kendilerine anlatılan hikayeler sonucunda oğlu ve torunlarına yeterince bakılmadığını, gelinlerin kendilerinden farklı olduğu ve aileden dışlanma korkularından bahsetmişlerdir. Kayınvalidenin bu gibi durumlarda sergilediği olumlu tutumları, bulaşmamak ve bazı farklılıkları kabul etmek. Olumsuz tutumları ise, oğlunun tarafını tutmak ve farklılıkları kabul etmemek ve daha çok zamana bırakmak şeklinde bildirilmiştir.

Nuner (2004), gelin-kayınvalide ilişkisini gelinin algısından incelemiştir. ABD'de yürütülen nitel araştırmada, gelinlerin kayınvalideleri ile olan ilişkilerini nasıl algıladıklarına, ilişkilerini etkileyen faktörlere ve nelerin olumlu ya da olumsuz etkiler doğurduğuna bakılmıştır. Analizler sonucu ortaya çıkan temalar; algılanan ilişki kalitesi, kayınvalide ile rahatlık derecesi, kayınvalidenin ailedeki rolü, anne-oğul ilişkisi, aile farklılıkları, zaman içinde değişme, gelin-kayınvalidenin ilişkiden beklentileri, gelin-kayınvalide ilişkisindeki sınırlar, kayınvalidenin aileye katılması, gelin-kayınvalide iletişimi, gelinden gelen destek, kayınvalidesinin gelinini kabulü, ilişki yönetimi ve yaşam olaylarının aileye etkisi şeklinde 14 tema ortaya konmuştur. Gelinlerin büyük bir kısmı kayınvalideleri ile olan ilişkisi hakkında olumlu beyanlarda bulunmuşlardır. Diğerlerinin bir kısmı bu ilişkiyi doğal, bir kısmı 'rollercoaster' ve bir kısmı ise olumsuz bir ilişki olarak nitelendirmişlerdir. Gelinin tanımladığı gelin-kayınvalide ilişkisi ve etkileşimleri her zaman için tutarlı bulunmamıştır. İlişkinin konfor seviyesi araştırıldığında algılanan kalitesinden bağımsız olduğu ortaya konmuştur. Nuner (2004)'in bulgularına göre; kayınvalidenin aile içindeki rolünün hem gelin-kayınvalide ilişkisini hem de anne-oğul ilişkisini etkilediğini göstermiştir. Anne-oğul ilişkisi gelinlerin çoğu tarafından vurgulanan bir tema olarak gözlemlenmiştir. Gelinlerin bu ilişkiyi etkilediğini düşündüğü diğer faktörlerin bebek doğumu, kayınvalidenin boşanması, hastalık, ölüm gibi diğer yaşam olayları oluşturmaktadır. Ayrıca kayınvalideleri ile olan ilişkisine belirgin sınırlar koyan, kayınvalidesinin kabulünü aldığı ve şeffaf bir iletişim tarzıyla ilişkilerini yürüten gelinlerin daha olumlu bir ilişkiden bahsettiklerini ortaya koymuştur.

Turner, Young ve Black (2006), yarı yapılandırılmış görüşmeler ile gelinlerin ve kayınvalidelerin ailenin bir parçası olma algılarını bireysel gelişim teorisi ve nesiller arası belirsizlik çerçevesinde incelemişlerdir. Birbirleri ile ilişkisi olmayan 23 gelin ve 19 kayınvalide ile yaptıkları nitel araştırma sonuçlarına göre; kadınların aile içindeki yerlerini oluştururken ikircikli duygular yaşadıklarını ve bu zorluklarla başa çıkabilmek için çaba göstermeye, eğitim almaya ve yeteneklerini geliştirebilmek için istekli olduklarını bildirmişlerdir.

Rittenour (2009), 622 gelin katılımcı ile yürüttüğü araştırmada, gelinlerin kayınvalideleriyle ilişkilerine dair algılarını iletişim ve paylaşılan aile kimliği

çerçevesinde incelemiştir. Gelinlerde paylaşılan aile kimliği ve buna bağlı gelişen doyum noktasının, kayınvalideye işlevsel duygusal bakım sağlama, babaanne-torun ilişkisini sürdürme gibi bazı davranışlara ilişkin olduğu tespit edilmiştir. Sonuçlar; kocanın gelin-kayınvalide ilişkisi konusunda cesaretlendirici bir tutum göstermesinin annesiyle algılanan ilişki doyumunu ve gelin-kayınvalide ilişkisini olumlu yönde etkilemektedir.

Rittenour ve Soliz (2009), 190 gelin katılımcı ile yaptığı bir diğer araştırmada, gelin-kayınvalide ilişkisi ile pozitif veya negatif yönde ilişkili olan iletişimsel ve ilişkili faktörleri incelemişlerdir. Ortak aile kimliği algıları, iletişimsel faktörler, kök aile faktörleri, gelinin niyeti ve gelecekte kayınvalidesi ile kuracağı ilişkiyi aracı faktörler olarak yapısal bir model içerisinde değerlendirmişlerdir. Bulgular; gelinlerin paylaşılan aile kimliği algıları ile kayınvalideleri ile olan ilişki arasında pozitif yönde bir korelasyon olduğunu göstermişlerdir.

Song (2009), Çin'de yaptığı bir araştırmada, gelin-kayınvalide arasında yaşanan çatışmalarda kocanın aracı rolünü incelemiştir. Bulgular; problem çözme stillerinin en çok koca tarafından kullanıldığını ve bu tutumların gelin-kayınvalide ilişkisinde yaşanan çatışmayı azalttığını, rekabette bulunan tutumların ise çatışmayı arttırdığını ortaya koymuştur.

Link (2010), eşler ve eşlerin aileleri arasındaki ilişki dinamiklerini ve bu ilişki dinamiklerinin dramatik, sosyal ve demografik değişim gösteren bir toplum olan Nepal kırsalındaki çocuk doğurma davranışları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonuçları; kayınvalide ile birlikte oturmanın ilk hamilelik oranını arttırdığını tespit etmiştir. Özellikle erkek çocuğa sahip olan gelinlerin kayınvalide ile ilişkisinin olumlu etkilendiğini göstermiştir. Ayrıca oral yolla alınan kontroseptiflerin karı koca arasındaki çatışmayı arttırabileceğini öne sürmüştür.

Fingerman ve ark. (2012), evli çiftler ve her bir eşin annelerinin de dahil olduğu araştırmada düğünden yaklaşık altı ay önce ve altı ay sonra olacak şekilde iki görüşme gerçekleştirmişlerdir. İlk görüşmede, gelin ve damat romantik ilişkilerine, annelerine ve gelecekte kayınvalideleri ile kuracakları ilişkilere yönelik soruları yanıtlarken; anneler de kendi çocuklarıyla olan ilişkilerine ve gelecekte gelin veya damatları ile kuracakları

ilişkilere yönelik soruları yanıtlamışlardır. İkinci görüşmede de yine benzer soruları yanıtlamışlardır. Evlilik öncesi ilişki boyutlarının (davranışsal, duyuşsal, bilişsel) evlilik sonrasında oluşan ilişki kalitesini negatif veya pozitif yönde etkileyip etkilemediğine bakmışlardır. İlk görüşme de eşin ailesine ilişkin genel bir irtibat kurmanın ikinci görüşmedeki pozitif ilişki kalitesiyle negatif bir ilişki gösterdiği belirtilmiştir. Buna karşılık, bireysel irtibat kurmanın pozitif ilişki kalitesi ile pozitif yönde ilişki bulunmuştur.

McKay (2012), eşin ailesiyle olan ilişkilerde başarılı olan kadınlarla yürüttüğü nitel araştırmada 7 kadın ile görüşmeler gerçekleştirmiştir. Bir veri toplama yöntemi olarak anlatı diyaloglarını kullanmış ve kadınların eşlerinin aileleri ile olan ilişkileri hakkındakı söylemlerini analiz etmiştir. Bu çalışmadan elde edilen bulgular, ilişkilerde başarı algısına katkıda bulunan birkaç farktör olduğunu göstermektedir. Eşin ailesiyle yaşanan başarılı deneyimler; ilişki algısı ve gelişimi üzerindeki erken etkiler, ilişki bağlantıları ve ilişki tutumları olmak üzere üç genel tema altında toplanmıştır. Bunlara saygı gösterme, tolere etme ve kabul etme gibi çeşitli alt temalar ve bileşenler eşlik etmektedir. Önemli bir diğer bulgu olarak; gelinlerin kayınvalideleriyle başarılı ilişkileri olmasına karşın, ilişki kurarken isimleri yerine ‘anne’ şeklinde hitap etmelerinde gönülsüz olduklarını ve bunun kaba bir hitap şekli olduğunu düşündüklerini öne sürmüştür.

Diamond-Smith, Bishai ve El-Gibaly (2015), yaptıkları araştırmada, eşin ailesiyle birlikte yaşamanın kadınların çalışmasındaki, çalışırken geçirdikleri süreleri ve boş zaman etkinliklerinde bulunmalarındaki rolünü incelemişlerdir. Örneklem; kayıvalidesiyle birlikte yaşayan 548 kadından oluşmaktadır. Bulgular; engelli bir kayınvalide ile yaşamanın çalışan kadınların oranının azalmasına ve gün içinde çalışmak için ayrılan sürenin azalmasına yol açmasıyla ilişkilendirilmiştir. Boş zaman aktivitelerinde bulunmanın kayınvalidenin engelli olması veya birlikte yaşamasıyla ilişkisi bulunmamıştır. Eşlerin ilişkisi ve kadının cinsiyet normları ile ilgili görüşleriyle ilgili faktörler kadının çalışma durumuyla ilişkili bulunmamıştır.

Allendorf (2015), lüteratürde gelin-kayınvalide ilişkisinin çoğunlukla negatif olarak değerlendirildiğini ancak yaptığı nitel araştırmanın sonuçlarına dayanarak, bu ilişkinin olumlu yönleri de olduğuna dair sonuçlar elde ettiğini bildirmiştir. Buna ek

olarak, aile sistemlerinin güçlü bir şekilde pozitif aile idealine katkıda bulunduğunu, kadınların yaşadığı gerilimlerinse o sistem içinde işgal ettikleri çelişkili aile yerlerinden kaynaklandığını öne sürmüştür.

Adhikari (2015), yaptığı araştırmada gelin-kayınvalide ilişkisini ve bunun ailenin geleceği için sebep ve sonuçlarını incelemiştir. 25 gelin-kayınvalide çifti ile yapılandırılmamış görüşmeler yaparak yürüttüğü nitel araştırmasında, örneklemini Doğu Hindistan'ın bir kentinde yaşayan, sosyal, ekonomik ve diğer geçmişlerini göz önünde bulundurulmadan rastgele seçilmiştir. İlişkilerin çeşitli sebeplerden ötürü muzdarip olduğunu belirten araştırmacı, araştırmasında en ön sırada gelen etkenin 'tutkuyla aşık olma hali'nin olduğunu belirtmiştir. Aile yaşamında psikolojik ve sosyal problemler yaratan çatışmanın temel nedeni olarak bunu bildirmiştir. Araştırmada; gücün, hakimiyetin, yargılayıcı olmayan tutumların, uyum sorunlarının ve tutkuyla aşık olma halinin ilişkileri nasıl etkilediğine bakılmıştır. Bulgular; evlenen erkeklerin %23'ünün anne-oğul ilişkisinin evlendikten sonra kötüye gittiğini, %20'sinin ise daha iyiye gittiğini göstermiştir. Kayınvalidelerin gelinleriyle olan ilişkisinde %20'lik bir kesim geleneksel anlamda günden güne sıkıntı yaşamaya başladıklarını belirtirken, %47'lik bir kesimde hiçbir değişiklik olmadığı bildirilmiştir. Kayınvalidelerin gelinleri hakkında yaptıkları diğer bir kritikte, %20'si gelinlerin oğullarını annelerinden uzak tutmaya çalıştıklarını, %11'ine göre gelinlerin iyi bir temizlikçi olmadığını, %10'unun çok para harcadıklarını ve %58'inin oğullarından ve gelinlerinden uzak durmak istediklerini belirtmişlerdir.

Rabho (2015), Filistin'de yaşayan gelinlerin, kayınvalidelerinin hayatlarını mahfettiğine ve hatta boşanmalarına sebep olduğuna ilişkin söylemleri olduğunu aktarmıştır. Kayınvaliden ayrı yaşamanın tabuları yıkmak olduğunu fakat gelinlerin bu konuda son zamanlarda gelişim gösterdiğini söylemiştir (Akt. Aydın, 2017).

Anderson (2016), yüksek çatışmalı gelin-kayınvalide ilişkilerinin tüm aile üzerindeki etkilerini anlamak üzere kayınvalidelerin yaşadıkları dönüm noktaları ve aile sistemindeki gelin-kayınvalide ilişkisinin yan etkilerini hakkında 27 kayınvalide ile görüşmeler gerçekleştirmiştir. Karı-koca, kayınvalide-torun ve kayınvalide-oğlu dahil olmak üzere aile alt sistemlerindeki çeşitli ilişkilerin sonucundan dokuz dönüm noktası kategorisi ortaya çıkmıştır. Sonuçlar; gelin-kayınvalide ilişkisinin sadece iki kadın için

değil, aynı zamanda aile sistemindeki diğer üyeler için de olumsuz sonuçlara yol açtığını göstermektedir.

Wooley ve Greif (2018), kayınvalidenin gelini ile yakın ilişki içinde olduğunu bildiren faktörleri incelemişlerdir. 267 kayınvalideden oluşan verilerden altı faktörü içeren bir regresyon analizi yapmışlardır. Sonuçlar; gelinin yardımsever olduğu ve kendisi ile benzer ilgi alanlarına sahip olduğunu bildiren kayınvalidelerin gelinleriyle yakın bir ilişkisi olduğu gözlenmiştir. Kayınvalidesi oğluna yakın ve oğlunun geliniyle olan ilişkisinden memnunsa bu gelin-kayınvalide arasında daha yakın bir ilişki olduğunu söylemiştir. Kayınvalidenin, gelini ve oğlu ile paylaştığı ilişki üçgeninden uzaklaştığında bıraktığı his daha az yakınlık ile ilişkilendirilmiştir. Kayınvalidesi gelini ile bir ay içerisinde daha fazla zaman geçirdiğini bildirenlerde bu yakınlığın arttığı gözlemlenmiştir.

Jewkes ve ark. (2019), eşleri tarafından fiziksel şiddete maruz kalan Afgan kadınlar ile ilgili olarak kayınvalidelerinin ve eşlerinin kardeşlerinin uyguladığı fiziksel şiddetin kalıplarını ve sıklığını tanımlamak ve farklı istismara maruz kalan kadınlarda risk özelliklerini ve bunlarla ilgili sağlık davranışlarını tanımlamak amacıyla yürüttükleri araştırmaya. 1,463 kadın katılmıştır. 932 evli kadının %14'ü kayınvalidenin fiziksel şiddetine maruz kaldığını bildirmiş ve %32'si de son bir yıl içinde eşi tarafından fiziksel şiddete uğradığını bildirmiştir. Kayınvalidelerin çoğu olumlu olarak tanımlanmış olsa da şiddet uygulayanların bu şekilde tarif edilme olasılığı düşük bulunmuş yaklaşık çeyreği katı ve kontrol edici tanımlarken %16,8'i acımasız olarak tanımlamışlardır. Kadınların çoğu eşlerini kayınvalidelerinden daha olumlu olarak nitelendirirken, kocalarının bunu nasıl algıladığı ve annelerinin şiddeti arasında çok güçlü bir ilişki olduğu bildirilmiştir.

2.4.2. Demografik değişkenler ve gelin-kayınvalide ilişkisi ile ilgili araştırmalar

Jackson ve Berg-Cross (1988), yılda 15 kereden fazla kayınvalidesi ile konuşan kadınların kayınvalideleri ile olan ilişkilerinin daha iyi olduğunu ortaya koymuştur.

Fragiskatos (1993), Yunanlı Amerikan ailelerinde bazı değişkenler (yaş, kayınların cinsiyeti, evlilik süresi, kendilik farklılışma düzeyi ve kayınvalide/kayınpedere etnik benzerlik) ile eşin ailesi arasınaki ilişkiyi incelemiştir. Sonuçlar; kendilik farklılaşma düzeyi ile eşin ailesine duyulan memnuniyet ile yüksek derecede ilişkili bulunduğu görülmektedir. Hane halkının geliri ve eğitim durumu eşin ailesine duyulan memnuniyetle pozitif yönde ilişkili olduğu bildirilmiştir. Eşin ailesinden uzakta yaşamak ile eşin ailesine duyulan memnuniyet arasında negatif bir ilişki bulunmuştur. Ek olarak, eşin ailesine yakın yaşadığını bildirenlerin eşin ailesinden daha fazla memnuniyet duyduylarını ortaya koymaktadır.

Ades (2002), gelinin yaşı, kayınvalidesinin yaşı ve kayınvalide samimiyeti arasında negatif yönde ilişki olduğu bulunmuştur. Evlilik süresinin kayınvalide samimiyeti ile ilişkili bulunmamıştır. Çocuk sahibi olmanın gelin ve kayınvalideler arasında yakınlık derecelerini etki eden önemli bir değişkenmiş gibi düşünülürken sonuçlar çocuğu olan ve olmayan gelinler arasında kayınvalide samimiyeti açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bunlara ek olarak, gelinlerin kayınvalidelerine isimleri ya da anne şeklinde hitap etmelerinin kayınvalide samimiyet puanlarında anlamlı bir fark ortaya koymuştur. Söz konusu fark isimle hitap eden gelinlerin lehinedir.

Nuner (2004), katılımcıların bazıları kayınvalidelerinin yaşadıkları yaşam olaylarının (boşanma, aileden birinin ölümü) ilişkilerinde engeller yarattığını söylerlerken, bazıları ilişkilerinde birbirlerine yaklaştırdığını bildirmiştir. Buna ek olarak, gelinin çocuk sahibi olmasının kayınvalidesi ile olan ilişkisini olumsuz etkilediğini öne sürmüşlerdir.

Anderson (2006), gelinlerin kayınvalideleriyle ilgili dönüm noktalarını belirlerken en çok üzerinde durdukları temanın ‘çocuklar’ olduğunu bildirmiştir. Gelinler çocuk sahibi olduktan sonra kayınvalideleriyle ilişkilerinde değişiklikler yaşadığını ve bunun da olumsuz yönde bir etkisinin olduğunu belirtmişlerdir. Gelinlerin çocuk sahibi olmasıyla birlikte dört alt tema daha açığa çıkmıştır: kayınvalidelerin torunlarıyla ilgilenme beklentileri, gelin ve kayınvalidenin annelik rolünden yararlanma arzusu, gelinlerin ebeveynlik kararları alma konusundaki isteksizliği ve çocuk bakımını sağlayan kayınvalideye karşı gerginliği arttırma isteği olduğu ortaya konmuştur.

Aydın (2017), demografik bilgilerin analizine göre, gelin-kayınvalide ilişkisi gelinin çalışma durumu, aylık gelir, gelinin eğitim durumu, evlilik süresi, evlenme şekli, çocuk sayısı, kayınvalide ile aile apartmanında yaşama durumu, görüşme sıklığı değişkenlerine göre farklılık göstermemekte; kayınvalide ile birlikte yaşama durumuna göre farklılık göstermektedir.

Wooley (2018), kayınvalideler gelinleriyle fazla zaman geçirmekten memnuniyet duyduklarını bildirmişlerdir. Birlikte fazla zaman geçirmenin oğullarının mutluluğu, ortak ilgi alanları ve gelinlerinin yardımlarıyla ilişkili olduğu gözlemlenmiştir.

2.4.3. Bağlanma ile ilgili araştırmalar

Bağlanma ile ilgili yurt içi ve yurt dışı araştırmalar aşağıda anlatılmıştır. Araştırmalar kronolojik bir şekilde sıralanmıştır.

2.4.3.1. Bağlanma ile ilgili yurt içinde yapılan araştırmalar

Durak Batıgün ve Büyükşahin (2008)'in aleksitimi ile psikolojik belirtiler ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapmış oldukları araştırmada, aleksitimi ile bağlanma stilleri bulgularının benzer olduğu gözlenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; aleksitimi puanları yüksek olanların olmayanlara göre; daha fazla kaygı, depresyon, olumsuz benlik, somatizasyon ve öfke/saldırganlık yaşadıkları değerlendirilmiştir. Bağlanma stilleri açısından karşılaştırıldığında ise; aleksitimi puanları yüksek olanların daha fazla kaçınmacı ve kaygılı tür bağlanma stilleri kurdukları gözlenmiştir. Aleksitimi puanlarının yordayıcılarını tespit etmek amacıyla yapılan aşamalı hiyerarşik regresyon analizi sonuçlarına göre ise; demografik değişkenlerden yalnızca eğitimin yordayıcı gücü anlamlı bulunmuştur. İkinci aşamada yakın ilişkilerde yaşantılar envanteri eklenmiş olup yalnızca kaygılı bağlanma tarzı eğitim değişkeni ile birlikte anlamlı bir etki yarattığı değerlendirilmiştir. Son aşamada ise Kısa Semptom Envanteri denkleme sokulmuş ve kendinden önceki aşamalar ile birlikte anlamlı derecede yordayıcı bulunmuştur. Bu sonuç da; aleksitimi puanları yüksek olanların daha fazla kaygılı bağlanma kurma ve daha fazla psikolojik semptom

yaşadıklarını göstermektedir. Cinsiyet değişkeni açısından ise; yine herhangi bir anlamlı farklılık bulunamamıştır.

Kantarcı (2009), yapmış olduğu araştırmada; evli bireylerin bağlanma stillerine göre aldatma eğilimleri ve çatışma yönetim biçimlerini incelenmiştir. Analiz sonuçlarına göre; çatışma yönetimi biçimleri ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkiye bakıldığında, olumsuz aktif çatışma yönetim biçimleri ve olumsuz pasif çatışma yönetim biçimleri ile bağlanma stilleri arasında anlamlı bir ilişki değerlendirilmiştir. Güvensiz bağlanma stiline sahip olan katılımcılar güvenli bağlanma stiline sahip olanlara göre daha fazla olumsuz aktif ve olumsuz pasif çatışma yönetim biçimleri kullanmaktadırlar. Erkeklerin aldatma eğilimleri kadınlara göre daha yüksek bulunmuş olup çatışma yönetim biçimlerinin cinsiyet değişkeni açısından yalnızca olumlu aktif çatışma yönetimi alt boyutunda farklılaştığı bulgulanmıştır. Buna göre; erkekler daha fazla olumlu çatışma yönetim biçimleri benimsemektedirler. Ekonomik durum değişkeni ile aldatma eğilimi arasındaki ilişkiye bakıldığında ise; her bir ekonomik durum kategorisi bir üst düzeye göre daha fazla aldatma eğilimi göstermektedir. Ekonomik durum ile çatışma yönetimi arasındaki ilişkiye bakıldığında ise; ekonomik durumu düşük olanların yüksek olanlara nazaran daha fazla olumsuz pasif çatışma yönetimi gösterdikleri değerlendirilmiştir.

Çiftçi (2010)'nin yapmış olduğu araştırmada; kişinin ebeveyn ilişki algısı ile yetişkinlik bağlanma stilleri arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Anneye bağlanmanın güven, yabancılaşma ve iletişim alt boyutları ile güvenli, korkulu, saplantılı ve kayıtsız bağlanma stillerinden hiçbiri ile anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Anneye bağlanmanın yabancılaşma alt boyutu ile yakın ilişkilerde yaşantılar ölçeğinin kaygılı bağlanma alt boyutu arasında negatif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Babaya bağlanmanın güven, yabancılaşma ve iletişim alt boyutlarının tümü ile kayıtsız bağlanma alt boyutu arasında negatif yönde ilişki saptanmıştır. Babaya bağlanmanın yabancılaşma alt boyutu ile yakın ilişkilerde yaşantılar ölçeğinin kaygılı bağlanma alt boyutu arasında negatif yönlü bir ilişki değerlendirilmiştir.

Bozkurt (2014)'in yapmış olduğu başka bir araştırmada ise; evli bireylerde bağlanma stilleri ile aile içi şiddet ve evlilik uyumu arasındaki ilişki incelenmiştir. Örneklem 100 kadın 100 erkek olmak üzere 200 evli bireyden oluşmaktadır. Evlilik

uyumu açısından incelendiğinde; anne babalarının birbirine sevgi gösterdiği bireylerin eşlerine sevgi gösterme ortalamasının anne babalarının birbirine sevgi göstermeyen bireylere nazaran daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Aynı zamanda anne babanın teşvik edici fikir alışverişinde bulunması ve ev dışı aktiviteler yapmasının da evlilik uyumu arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Yapılan analizlerde çift doyumu, çift uyumu, sevgi ve bağlılık azaldıkça eşe şiddet uygulama düzeyin artış gözlenmiştir. Bağlanma stillerinden sağlantılı bağlanma ile çift doyumu ve çift uyumu arasında ters yönlü bir ilişki söz konusu olup bağlılık ile kayıtsız bağlanma; sevgi gösterme ile de korkulu ve saplantılı bağlanma arasında negatif yönlü korelasyon bulgulanmıştır. Eşine şiddet uygulama ile bağlanma stileri arasındaki ilişkiye bakıldığında ise; sapşantılı bağlanma stilinin duygusal şiddet ile ters yönlü bir ilişkisi olduğu gözlenmiştir. Eş şiddetine maruz kalma ile bağlanma stilleri ilişkisine bakıldığında ise; saplantılı bağlanma ile eş şiddetine maruz kalma arasında ters yönlü bir ilişki saptanmıştır.

Şeleci (2014), yapmış olduğu araştırmada 161 kadın 155 erkek olmak üzere toplam 316 evli birey üzerinden evli bireylerde bağlanma stilleri ile boyun eğici davranışlar arasındaki ilişki incelenmiştir. Katılımcılara; ilişki ölçekleri anketi ve boyun eğici davranışlar ölçeği uygulanmıştır. Analiz sonuçlarına göre; güvenli ve kayıtsız bağlanma stilleri ile boyun eğici davranış arasında anlamlı bir ilişki bulunmamış olmasına karşın; saplantılı ve boyun eğici bağlanma stilleri ile boyun eğici davranışlar arasında anlamlı yönde ilişki saptanmıştır. Demografik değişkenlerden cinsiyet ile bağlanma stilleri arasında da farklılaşma gözlenmiş olup analiz sonuçlarına göre; erkeklerin daha fazla güvenli bağlanma stiline başvurdukları diğer bağlanma stilleri ile cinsiyet arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Cinsiyet ile boyun eğici davranışlar arasındaki ilişkide ise kadınların erkeklere göre daha fazla boyun eğici davranışlar sergiledikleri saptanmıştır.

Oktay ve Durak Batıgün (2014) tarafından yapılan araştırmada, aleksitiminin bağlanma, kendilik algısı, kişilerarası ilişki tarzları ve öfke arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; demografik değişkenlerden eğitim ve yaş aleksitimi ile anlamlı derecede ilişkili bulunmuştur. Eğitim düzeyi arttıkça aleksitimi puanlarının azaldığı gözlenmiş olup duyguları tanıma ve tanımlama da zorluk ile hayal kurmaktan yoksun olma puanları ile arasında ters yönlü bir korelasyon bulunmuştur.

Ayrıca; eğitim düzeyi arttıkça yakın ilişkilerde yaşantılar ölçeğinin alt boyutlarından olan kaygılı ve kaçınmacı bağlanmanın azaldığı; kişilerarası ilişki tarzları ölçeğinin alt boyutlarından olan besleyici tarzın arttığı değerlendirilmiştir. Öfke ile eğitim açısından bakıldığında ise; eğitim saldırgan davranışlarda azalma, yaş arttıkça ise; saldırgan davranışların yanı sıra intikama yönelik ve pasif-agresif tepkilerde de azalma bulunmuştur. Yaş değişkeni açısından bakıldığında ise; Toronto aleksitimi ölçeği alt boyutlarından olan hayal kurmaktan yoksun olma arasında pozitif yönlü korelasyon olup kişilerarası ilişki tarzlarından ketleyici tarz ile arasında negatif yönlü korelasyon saptanmıştır. Cinsiyet değişkeni açısından hiçbir ölçek ile anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Aleksitimi puanları ile bağlanma ilişkisi açısından incelendiğinde; aleksitimi puanları yüksek olanların daha kaygılı ve kaçınmacı bağlanma, daha az güvenli bağlanma kurdukları gözlenmiştir. Ayrıca; aleksitimi puanları yüksek olanların kendilik algılarının daha düşük olduğu ve kişilerarası ilişkiler açısından bakıldığında daha az besleyici tarz kullandıkları, daha fazla ketleyici tarz kullandıkları değerlendirilmiştir. Aleksitimi puanı yüksek olanların daha fazla öfkeyle ilişkili olarak saldırgan davranışlar gösterdikleri, kişilerarası ilişkilerde daha fazla intikama yönelik, içe dönük ve umursamaz tepkiler gösterdikleri bulgulanmıştır.

Özcan ve ark. (2015) yılında yaptıkları başka bir araştırmada ise; vajinismus hastalarının bağlanma stilleri ele alınmıştır. Bu amaçla; örneklem benzer sosyodemografik özelliklere sahip 56 vajinismus tanısı almış ve 51 sağlıklı kadından oluşmaktadır. Katılımcılara Golombok-Rust Cinsel Doyum Ölçeği , ilişki Ölçekleri Anketi ve yaş, eğitim durumu, iş yaşantısı ve yaşadığı yer gibi verileri içeren Demografik Bilgiler Ölçeği uygulanmıştır. Yapılan analizlerde vajinismus olan kadınlar ve kontrol grubu arasında demografik veriler açısından anlamlı fark bulunmamıştır. Ancak; bağlanma stilleri açısından vajinismus hastalarının güvenli bağlanma puanlarının anlanlı derecede düşük olmasına karşın kayıtsız, kaygılı ve kaçınmacı bağlanma açısından herhangi bir fark bulunmamıştır.

Berber Çelik (2018) yılında yapmış olduğu bir araştırmada ise; bağlanma stilleri, psikolojik iyi oluş ve sosyal güvende hissetme arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; psikolojik iyi oluş hali ile güvenli bağlanma arasında pozitif yönde; saplantılı bağlanma ile negatif yönde bir ilişki saptanmıştır. Sosyal güvende hissetme ve

memnuniyet değişkeni ile ise; güvenli bağlanma arasında pozitif yönde bir korelasyon olduğu gözlenmiştir. Son olarak; bağlanma stillerinin psikolojik iyi oluş hali ve sosyal güvende hissetme-memnuniyeti anlamlı şekilde yordadığı değerlendirilmiştir.

Toksöz (2018)'de evli bireylerle yapmış olduğu bir araştırmada; bağlanma stilleri ile bilişsel esnekliğin ilişki doyumu üzerine etkisi incelenmiştir. Analiz sonuçlarına göre; bilişsel esneklik alt ölçeklerinden alternatifler boyutu ile evlilik yaşam ölçeği arasında pozitif yönlü; kontrol alt boyutu ile evlilik yaşam ölçeği arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Bu bulgular ışığında bilişsel esneklik kapasitesi daha yüksek olan evli bireylerde evlilik doyumunun daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Yakın ilişkilerde yaşantılar envanterinin alt boyutları olan kaçınmacı ve kaygılı bağlanma alt boyutları ile bilişsel esneklik arasında negatif yönlü korelasyon bulgulanmıştır. Aynı zamanda; yakın ilişkilerde yaşantılar envanterinin alt boyutları olan güvenli bağlanma stillerini daha fazla kullanan bireylerin kaygılı ve kaçıngan stillerini daha fazla kullananlara nazaran evlilik doyumlarının daha yüksek olduğu bulgulanmıştır.

Can (2018) araştırmasında bir devlet hastanesinde çalışan 230'u kadın 32'si erkek olan 262 hemşire üzerinden bağlanma stillerinin kişilerarası ilişkilere etkisini incelemiştir. Demografik değişkenlerden yalnızca anne eğitim düzeyi ile bağlanma stilleri arasında korelasyon bulgulanmıştır. Buna göre; anne eğitim düzeyi okur yazar olanların ilkokul/ortaokul mezunu olanlara nazaran kaygısız bağlanma puanlarının; okur yazar olanların lise mezunu olanlara nazaran saplantılı bağlanma puanlarının daha yüksek olduğu değerlendirilmiştir. İlişki ölçekleri anketinin alt boyutlarından güvenli bağlanma ile kişilerarası ilişki ölçeğinin empati, başkalarına güven ve duygu farkındalığı alt boyutların arasında pozitif yönde korelasyon bulunmuştur. Korkulu bağlanma alt boyutu ile kişilerarası ilişki ölçeğinin onay bağımlılık alt boyutu arasında pozitif yönde, duygusal farkındalık alt boyutu ile negatif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Saplantılı bağlanma alt boyutu ile onay bağımlılık alt boyutu arasında negatif yönde; empati ve başkalarına güven alt boyutları ile pozitif yönde anlamlı ilişki değerlendirilmiştir. Kayıtsız bağlanma ile kişiler arası ilişki ölçeğinin hiçbir alt boyutu arasında anlamlı ilişki saptanmamıştır.

Şipit (2019) yapmış olduğu araştırmada; yetişkinlerin ilk bağlanma deneyimlerinin duygularını ifade etme şekilleri ve empatik eğilim gösterebilme yetenekleri üzerindeki etkisini incelemiştir. Yapılan analizlerde bağlanma stillerinden güvenli, korkulu, saplantılı ve kayıtsız bağlanma ile duyguları ifade etme şekilleri ve ilişki ölçekleri puanları anlamlı derecede ilişkili bulunmuştur. Duyguları ifade etme şekilleri üzerinde en önemli yordayıcının korkulu bağlanma stili olduğu değerlendirilmiştir. Aynı zamanda; empatik eğilim yetenekleri ile bağlanma stilleri arasında da anlamlı derecede ilişki saptanmış olup saplantılı bağlanma stilinin empatik eğilim yetenekleri üzerinde en önemli yordayıcı olduğu gözlenmiştir. Ayrıca; duyguları ifade etme ile korkulu ve kayıtsız bağlanma stillerinin negatif yönde ilişkili oldukları diğer bağlanma stilleri ile anlamlı derecede ilişkili olmadıkları; empatik eğilim yetenekleri ile saplantılı bağlanma stillerinin ise pozitif yönde ilişkili oldukları diğer bağlanma stilleri ile anlamlı derecede ilişkili olmadıkları bulgulanmıştır. Araştırmada ulaşılan diğer önemli bir sonuç ise; duyguları ifade etme ile anne ilgisi arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmuş olmasıdır. Buna göre; anne ilgisi almış yetişkinlerde duyguları ifade etme düzeyleri yüksek bulunmuştur. Hem anne hem baba ile ilişki kumuş olan yetişkinlerde duyguları ifade etme düzeyi en yüksek bulunmuş olup her ikisiyle de iletişim kuramamış olanların en çok kayıtsız bağlanma stilini tercih ettikleri gözlenmiştir.

2.4.3.2. Bağlanma ile ilgili yurt dışında yapılan araştırmalar

Wei ve ark. (2005), Yaptıkları araştırmada temel psikolojik ihtiyaçların doyumunun (özerklik, yetkinlik ve ilişki kurma) yetişkin bağlanması (kaygılı ve kaçınan) ve sıkıntıları arasında bir aracı değişken olup olmadığını incelemişlerdir. Bulgulara göre, kaygılı bağlanmanın utanç, depresyon ve yalnızlık ile olan ilişkilerine temel psikolojik ihtiyaçların doyumu kısmen aracılık ederken; kaçınan bağlanmanın temel psikolojik ihtiyaçları doyumu tam anlamıyla aracılık etmiştir.

Kapanee ve Rao (2007), yaptıkları araştırmada üniversite öğrencilerinde aile fonksiyonlarının ve yaşadıkları psikolojik sıkıntılarının yetişkin bağlanma stilleri ile ilişkisine bakmışlardır. Örneklemi Hindistan'ın Bangolare şehrinde okuyan, 18-21 yaş aralığında, daha önce hiç evlenmemiş ve ebeveynleri bekar olmayan, 124'ü erkek, 203'ü kadın olmak üzere üniversite öğrencilerinden oluşmaktadır. Araştırma

sonuçlarına göre, öğrencilerin %78'i güvenli bağlanma gösterirken %22'si güvensiz bağlanma göstermişlerdir. Güvenli ve güvensiz bağlanma stiline sahip öğrenciler aile ve sağlık fonksiyonlarının boyutlarına göre karşılaştırılmıştır. Elde edilen bulgulara göre, güvenli ve güvensiz bağlananların uyumlu aile boyutlarında (uyum içinde olma, dışavurumculuk, entelektüel kültürel yönelim, aktif reaksiyon yönelimi, dini vurgu, örgütlenme, aile sosyalliği, aile idealleşmesi, demokratik aile yapısı) anlamlı bir fark olduğu saptanmışken, uyumsuz aile boyutlarında (anlaşmazlık, dış kontrol odağı, bağlantıları koparma, serbest bırakan aile stili, otorite aile stili, yapışma) anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır. Psikolojik sıkıntı puanları güvensiz bağlanma stili olanların güvenli bağlanma stili olanlara göre daha yüksek bulunmuştur.

De La Rosa ve ark. (2010), 158 Latin anne ve 158 yetişkin kızları arasında anne-kız bağlanması ve madde bağımlılığı arasındaki ilişki incelenmiştir. Anneler ve kızları çift olacak şekilde hem anne hem kızının uyuşturucu ve alkol kullandığı, annenin bağımlı olup kızın bağımlı olmadığı, kızın bağımlı olup annenin bağımlı olmadığı ve her ikisinin de bağımlı olmadığı dört grubu inceleyerek bir araştırma yürütmüşlerdir. Sonuçlar; kızları uyuşturucu kullanan ve kendileri de bağımlı olan annelerin, diğer tüm gruptaki annelere göre kızlarına anlamlı bir şekilde daha az bağlandığını göstermiştir. Benzer şekilde, anneleri uyuşturucu kullanan ve kendileri de bağımlı olan kızların, diğer gruptaki kızlara göre annelerine anlamlı bir şekilde daha az bağlandığını göstermiştir. Annelerin kızlarına, kızlarında annelerine bağlanma raporları olumlu yönde ilişkili bulunmuştur.

Mao, Hsu ve Fang (2012), 394 Tayvanlı üniversite öğrencisinin bağlanma ve psikolojik ayrılma duygularını içeren anne-kız ilişkisinin kariyer öz yeterliliği üzerindeki etkilerini incelemişlerdir. Yapılan hiyerarşik regresyon analizi sonucunda, anne-kız bağlanmasının, birinci basamakta kariyer öz yeterliliğini önemli ölçüde kolaylaştırdığı tespit edilmiştir. Ardından eklenen psikolojik ayrılma değişkeninin, ikinci düzeydeki kariyer öz yeterliliği konusundaki tahmin edilebilirliği anne-kız bağlanmasını kontrol ettikten sonra da önem kazanmıştır. Psikolojik ayrılmanın boyutlarından olan işlevsel ve çatışmalı bağımsızlık, bağlanma ilişkisinin yanında önemli yordayıcılar olduğu görülmüştür. Anneleri ile iyi iletişim kuran ve kişisel meseleleri annelerinden yardım almadan halledebilen veya olumsuz duygulara yol açan

çatılmalı anne ilişkileri olan kızların daha iyi kariyer öz yeterliliğine sahip olduklarını göstermektedir.

Knapp, Norton ve Sandberg (2015), 'İncinebilirlik-Stres-Uyum Modeli' (Vulnerability Stres Adaption Model) çerçevesinde, negatif kök aile deneyimleri ile ilişkide öz düzenleme ve bir tür ilişki sürdürme davranışları ile bağlanma davranışlarının aracılık etme potansiyelini değerlendirebilmek amacıyla 'Aktör-Partner-Bağımdaşıklık Modeli'ni (Aktor Partner Interdependence) geliştirmişlerdir. 261 hereroseksüel evli çiftin verilerini ilişki değerlendirme veri tabanındaki eşleştirilmiş çiftlerle analiz etmişlerdir. Bulgular, negatif kök aile deneyimlerinin ilişkide öz düzenleme ve güvenli bağlanma davranışlarıyla pozitif yönde korelasyon gösterdiğini söylemektedir. Buna ek olarak, bağlanma davranışlarının olumsuz kök aile deneyimleri ile ilişkide öz düzenleme arasındaki ilişkiye tamamen aracılık ettiğini göstermektedir. Negatif kök aile deneyimlerinin karı-koca için daha düşük bir düzeyde ilişkide öz düzenleme ile ilişkisi olduğunu ortaya koymuştur. Bir başka değişle kök ailedeki işlev bozuklukları, daha düşük bir ilişki sürdürme çabası ve bu ilişkilerde daha az ilişkide öz düzenleme stratejilerinin kullanıldığını ortaya koymuştur.

Mcneil, Rehman ve Fallis (2017), Bağlanma stillerinin (kaçınan ve kaygılı), bireylerin cinsel ilişkilerinde yaşadıkları problemler hakkında konuşurken iletişim kurma biçimlerini (olumlu ve olumsuz) nasıl etkilediğini incelemişlerdir. Araştırmanın örneklemini 81 nişanlı çift oluşturmaktadır. Çiftler videoya çekilen iki tartışmaya katılmışlardır. Birisinde, erkeğin değişmesini istediği bir cinsel problem hakkında konuşurlarken, diğerinde de kadının değişmesini istediği bir cinsel problem hakkında konuşurlarken çekim yapılmıştır. Çiftlerin verilerinin birbirine bağımlı olması nedeniyle, verilerini Kash ve Kenny'nin (1999)'da geliştirdiği 'Aktör-Partner-Birbirine Olma Model' (Aktor-Partner-Interdependence Model)'e göre analiz etmişlerdir. Bu model mevcut araştırmada her bir kişi için iki bağımsız değişken (kaçınan, kaygılı bağlanma) ve iki bağımlı değişken (olumlu ve olumsuz iletişim) içermektedir. Bulgulara göre, yüksek kaçınan bağlanma düzeyi, yüksek olumsuz iletişim düzeyini ve düşük olumlu iletişim düzeyini önemli ölçüde yordamaktadır. Kaçınan bağlanma stilinden yüksek puan alan kişiler, cinsel problemlerini tartışırken olumlu iletişim kullanma davranışlarında bulunma olasılıklarının daha az olduğu, olumsuz iletişim stratejilerini

kullanma olasılıklarının daha fazla olduğu bildirilmiştir. Buna ek olarak, kaçınan bağlanması olan bireylerin cinsel sorunlarını tartışma esnasında, eşleri tarafından olumsuz iletişim görmeleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuşken; tartışma esnasında eşi tarafından olumlu iletişim görmeleri aralarında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Kaçınan bağlanma stilinin aksine, kaygılı bağlanma stiline sahip bireylerin, cinsel sorunlarını tartışma esnasında, kendilerinin kullandıkları iletişim biçimleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Buna ek olarak, kaygılı bağlanan bireylerin, cinsel sorunlarını tartışma esnasında, eşlerinin olumlu veya olumsuz iletişim kurmaları ile anlamlı bir sonuç bulunamamıştır.

Wegner ve ark. (2018), yaptıkları araştırmada bağlanma stillerinin kıskançlık indüksiyonu üzerindeki dolaylı etkilerini bireylerin ilişkideki iletişim tarzları aracılığıyla incelemişlerdir. Araştırmanın örneklemi psikoloji öğrencileri havuzundan seçilen 263 kişiden oluşmaktadır. Bulgular göre; güvensiz bağlanmış bireylerin, partnerlerinde bir kıskançlık yaratmaya çalıştıkları, güvenli bağlanmış bireylere göre daha fazladır. Korkuyla bağlanmış bireylerin agresif bir iletişim tarzı gösterme ihtimalinin daha yüksek olduğu ve bunun kıskançlık indüksüyonu ile daha fazla bağlantılı olduğu ortaya konmuştur. Endişeli bağlanmış bireylerin iddialı olmayan bir iletişim tarzı kullanması daha büyük bir şekilde kıskançlık indüksüyonu ile bağlantılıdır. Güvenli ve kayıtsız bağlanmış bireylerin kıskançlık indüksüyonu ile anlamlı bir düzeyde ilişki bulunamamıştır.

Carr ve ark (2018), çocuklukta ebeveynlerinin boşanmasını deneyimlemiş olan bireylerle boylamsal bir çalışma yürütmüşlerdir. Araştırma, ergenlik de (15-19 yaş) anne çocuk ilişkisi ile baba desteğini ve gelişmekte olan yetişkin hallerinin (24-28 yaş) romantik kaygı ve kaçınmaları arasındaki ilişkileri incelemiştir. 72 katılımcının oluşturduğu örneklemde araştırmacılar, hem ergen-anne ilişkisinin hem de baba desteğinin, gelişmekte olan yetişkinlerin romantik ilişkilerinin anlamlı bir şekilde yordanabileceği hipotezi ile yola çıkmışlardır. Sonuçlara göre, baba desteği anne-ergen ilişkisinin kalitesi ile anlamlı bir şekilde korelasyon göstermiştir. Romantik kaygı, romantik kaçınma ile yüksek derece de korelasyon göstermiştir. İnteraktif etki bulgularına göre, anne-ergen ilişki kalitesinin ve baba desteğinin romantik kaygı üzerinde etkileşimli olarak anlamlı bir etkisinin olduğu görülmüştür. Ne anne-ergen

ilişkisi ne de baba desteği tek başına romantik kaygı veya kaçınmayı önceden yordamayacağını bildirmişlerdir.

2.4.4. Bağlanma ve gelin-kayınvalide ilişkisi ile ilgili araştırmalar

Aydın (2017), araştırmasının temel sorularından biri olan anne-oğul bağlanmasının gelin kayınvalide ilişkisini yordayıp yordamadığı üzerine yaptığı analizler sonucunda, ilgili ve ihtiyaçlara duyarlı oluş alt boyutunun gelin kayınvalide ilişkilerinin toplam puanları ile anlamlı bir şekilde pozitif yönde bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Aynı zamanda bağlanmanın bu alt boyutunun gelin kayınvalide ilişkileri alt faktörlerinden olumlu etkileşim, psikolojik saldırganlık ve olumsuz etkileşimi anlamlı bir şekilde pozitif yönde yordamaktayken; müdahale/evliliğe etki, kocanın rolü, kocanın tarafsızlığı alt faktörlerini anlamlı derece de yordamadığını bildirmiştir. Bağlanma ölçeğinin diğer bir alt boyutu olan bağımsızlığa ve otonomiye izin verme boyutunun gelin kayınvalide ilişkisi ölçeği toplam puanlarını anlamlı bir şekilde negatif yönde yordamaktadır. Bununla birlikte, bu alt boyutun gelin kayınvalide ilişkileri alt faktörlerinden müdahale/evliliğe etki ve kocanın rolü alt faktörünü anlamlı bir şekilde negatif yönde yordamaktayken; olumlu etkileşim, psikolojik saldırganlık, olumsuz etkileşim ve kocanın tarafsızlığı alt faktörlerini anlamlı bir şekilde yordamadığını göstermiştir.

Ades (2002)'de yaptığı araştırmada, gelinin kendisiyle kayınvalidesi arasındaki ilişkinin niteliğine olan katkısını nicel yöntemlerle incelemiştir. Bağlanma stili, anneye yakınlık, anneden farklılaşma ve evlilik uyumu değişkenleri ile gelinin kayınvalidesiyle olan yakınlık derecesini yordayıp yordamadığına bakmıştır. Bulguları aile sistemleri teorisi ve klasik psikanalitik teori ile açıklayan Ades (2002), gelin kayınvalide ilişkisini gelinin kendisini, eşini ve kayınvalidesini içeren bir üçgen olarak tanımlamıştır. Örneklem, 18 yaşını doldurmuş, ilk evliliği olan, annesi ve kayınvalidesi yaşayan kadınlardan oluşması şartıyla 102 katılımcıdan oluşmuştur. Araştırmaya katılanların %94'ü Beyaz, %3'ü İspanyol, %2'si Asyalı Amerilalı ve %1'i, Afrika kökenli Amerikalıydı. Sonuçlar; kendi annelerine güvenli bağlanan gelinlerin kayınvalideleri ile daha doyumlu ilişkiler geliştirmeye yatkın olduklarını göstermiştir. Anneden ayrışma ile gelin-kayınvalide ilişki doyumu arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Ayrıca,

gelinin evlilik uyumunun gelin-kayınvalide samimiyeti için yordayıcı olduğu bildirilmiştir.

BÖLÜM 3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve araştırmada yer alan katılımcıların oluşturduğu örneklem, kullanılan ölçme araçlarının özellikleri, bu ölçme araçlarının katılımcılara nasıl uygulandığı ve verilerin nasıl analiz edildiğine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma temelde, nicel desen ilişkisel tarama modelinde bir araştırmadır. Tarama modelleri, araştırmaya konu olan durum, kişi veya nesneyi kendi koşulları içerisinde, herhangi bir manipülasyon yapılmaksızın olduğu gibi betimlemeyi amaçlar (Karasar, 1999; akt. Otrar, 2006). Tarama modellerinden ilişkisel tarama modeli ise, iki veya daha fazla değişken arasındaki ilişkide, birlikte olan değişimin varlığını veya derecesini belirlemeye çalışmaktadır. (Karasar, 2000, s. 109). Araştırmadaki değişkenler arasındaki ilişkiler değerlendirilmiş, yönü ve gücü belirlenmiştir. Değişkenler arası ilişkileri değerlendiren korelasyon türü ilişkisel tarama modelinde, değişkenlerin birlikte değişip değişmedikleri, birlikte değişim söz konusu ise bunun nasıl ortaya çıktığı saptanmaya çalışmaktadır (Karasar, 1999; akt. Ortar, 2006). Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon iki sürekli değişken arasındaki ilişkiye bakar (Karasar, 2000, s. 109). Bu araştırmadaki sürekli değişkenler gelin kayınvalide ilişkisi ve anne kız bağlanmasıdır. Her iki değişken de puanlanabildiği için sürekli değişken kategorisinde değerlendirilir.

Bir sürekli değişkenin diğer bir sürekli değişkeni yordaması aralarındaki korelasyonun karesini ortaya koymaktadır (Akt. Aydın, 2017; Büyüköztürk, Çoklu ve Köklü, 2013). Bu araştırmada anne-kız bağlanmasının gelin-kayınvalide ilişkisini yordamasını bulabilmek için basit regresyon analizi yapılmıştır. Basit doğrusal regresyon, bir bağımsız değişkenin bağımlı değişkeni ne oranda etkilediğini değerlendirmektedir, aynı zamanda aralarındaki korelasyonun karesi olarak da ifade edilir (Güleş ve Çağlıyan, 2010). Gelin kayınvalide ilişkisi ve anne kız bağlanması arasındaki ilişkinin incelenmesi bu çalışmanın temel amaçlarından birini

oluşturduğundan bu ilişkinin daha net ortaya konabilmesi için regresyon analizi yapılmıştır. Anne kız bağlanma düzeyinin gelin kayınvalide ilişkisi üzerinde bir etkisinin olup olmadığına bakılmaktadır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın örneklemi Kocaeli'nin Karamürsel, Derince, İzmit ve Gölcük ilçelerinde yaşayan, evli, öz annesi tarafından büyütülmüş, kayınvalidesi hayatta olan ve çalışmaya gönüllü olarak katılmak isteyen 297 kadın katılımcıdan oluşmaktadır. Örneklem türü, örneklemin temsil yeteneğini gösterirken; örneklem büyüklüğü ise örneklemin yeterliliğini gösterir. İlk olarak, araştırmanın örneklemi seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinin bir çeşidi olan 'kazara örnekleme' yöntemi kullanılarak seçilmiş katılımcılardan oluşmaktadır. Bu yöntem, araştırmacının kolaylıkla ulaşabileceği örneklem elemanlarını araştırmaya katmasını içerir ve çoğu zaman evrendeki tüm elemanların özelliklerini belirlemek imkânsız olduğunda tercih edilir (Özen ve Gül, 2007). Fakat, bu örnekleme yöntemi kullanılarak yapılan araştırma sonuçlarının genellenebilirliği diğer örneklem türlerine göre nispeten azdır (Akt. Aydın, 2017; Patton, 1987). Buna rağmen kazara örnekleme yönteminin seçilmesinin nedeni halen evli olan kadın, kadının kayınvalidesinin hayatta olduğu ve kadının öz annesi tarafından büyütülmüş olduğu bireylere ulaşmanın zorluğudur. İkinci olarak, araştırmanın büyüklüğüne karar verebilmek için güç analizi yapılmıştır. Çünkü örneklemin, evreni temsil edebilecek benzer büyüklükteki sayısız örnekteki aynı özelliklerin tekrarlanacağına güven duyulmasını sağlayacak büyüklükte olması gerekir (Sencer ve Sencer, 1978, s. 487). Bu araştırmadaki örneklem büyüklüğü analizi istatistiksel güç hesaplama yazılımlarından biri olan 'Gpower' tarafından yapılmıştır. İstatistiksel güç, etki büyüklüğü ve anlamlılık düzeyi arasında matematiksel bir ilişki olduğu düşünülmektedir. Bu üç değer bilindiği durumda örneklem büyüklüğü kolaylıkla hesaplanabilir (Akt. Çapık, 2014; Murphy and Myors, 2004). Bu araştırma için güç .80, etki büyüklüğü .07 anlamlılık düzeyi .05 olarak belirlenmiştir. Gpower analizi sonucunda elde edilen örneklem büyüklüğü 223 olarak saptanmıştır. Bu araştırmanın örneklem sayısı ise 297'dir.

Araştırma katılımcılarının yaşları 22 ila 74 arasında (*Ort.*=37,53; *SS*=8,986) değişmektedir. Katılımcıların kayınvalidelerinin yaşları ise 45 ila 95 arasında (*Ort.*=65,19; *SS*=10,008) değişmektedir. Araştırmacıların yaşadıkları ilçelere bakıldığında; 76'sı İzmit (%25,6) ;76'sı Derince (%25,6); 73'ü Gölcük (%24,6); 72'si Karamürsel'de (%24,2) ikamet etmektedir. Katılımcılardan 41'i İlkokul (%13,8); 40'ı Ortaokul (%13,5); 110'u Lise (%37); 97'si Üniversite (%32,7); 9'ü ise Lisans Üstü (%3) mezunudur. Katılımcıların 178'i çalışmakta (%59,9); 119'u çalışmamaktadır (%40,1). Katılımcıların 16'sının maddi durumu düşük (%5,4); 268'inin orta (%90,2); 13'ünün yüksektir (%4,4). Katılımcılardan 74'ü 1-4 yıl (%24,9); 51'i 5-9 yıl (%17,2); 103'ü 10-19 yıl (%34,7); 69'u ise 20 yıl ve üstü (%23,2) evlidir. Katılımcılardan 46'sının çocuğu yoktur (%15,5). 89'unun 1 çocuğu (%30); 162'sinin ise 2 veya daha fazla çocuğu (%54,5) vardır. Katılımcılardan 162'si çocuğuna kendisi bakmaktadır (%64,5). 29'unun çocuğuna anneanne (%11,6); 31'inin çocuğuna babaanne (%12,4); 29'unun çocuğuna ise başka bakımverenler (%11,6) bakmaktadır. Katılımcılardan 203'ü flört edip aile onayını alarak (%68,4); 31'i flört edip aile onayını almadan (%10,4); 58'i görücü usulü ve kendi isteğiyle (%19,5); 5'i ise görücü usulü ve onayı alınmadan (%1,7) evlenmiştir. Katılımcıların kayınvalidelerinin eğitim durumlarına bakılmıştır: 64'ü hiç okumamış (%21,5); 177'si ilkokul mezunu (%59,6); 20'si ortaokul mezunu (%6,7); 27'si lise mezunu (%9,1); 9'u ise üniversite ve üstü mezunudur (%3). Kayınvalidelerin 198'i evli (%66,7); 99'u bekardır (%33,3). Kayınvalidelerin 7'sinin 1 çocuğu (%2,4); 73'ünün 2 çocuğu (%24,6); 89'unun 3 çocuğu (%30); 56'sının 4 çocuğu (%18,9); 33'ünün 5 çocuğu (%11,1); 14'ünün 6 çocuğu (%4,7); 25'inin ise 7 ve üzeri çocuğu (%8,4) vardır. Katılımcılardan 25'i kayınvalidesi ile birlik oturmakta (%8,4); 272'si ise ayrı evde oturmaktadır (%91,6). Katılımcıların 45'i kayınvalidesi ile aile apartmanında oturmakta (%15,2); 252'si oturmamaktadır (%84,8). Katılımcılardan 62'si eşinin ailesi ile her gün (%20,9); 97'si haftada bir (%32,7); 51'i ayda bir (%17,2); 87'si yılda bir veya birkaç kez (%29,3) görüşmektedir. Aşağıdaki tabloda örneklemin demografik özellikleri belirtilmiştir.

Tablo 3.2.1. Örneklemin Demografik Özellikleri

Demografik Değişkenler	*f*	%	*Ort.*	*SS*	*Ranj*
Gelinin Yaşı	297		37,53	8,99	52
Kayınvalidenin Yaşı	297		65,19	10,01	50
Yaşadığı İlçe					
İzmit	76	25,6			
Derince	76	25,6			
Gölcük	73	24,6			
Karamürsel	72	24,2			
Eğitim Durumu					
İlkokul	41	13,8			
Ortaokul	40	13,5			
Lise	110	37			
Üniversite	97	32,7			
Üniversite Üstü	9	3			
Çalışma Durumu					
Çalışıyor	178	59,9			
Çalışmıyor	119	40,1			
Maddi Durum					
Düşük	16	5,4			
Orta	268	90,2			
Yüksek	13	4,4			
Evlilik Süresi					
1-4 yıl	74	24,9			
5-9 yıl	51	17,2			
10-19 yıl	103	34,7			

20 yıl ve üstü	69	23,2
Çocuk Sayısı		
Çocuğu yok	46	15,5
1 çocuğu var	89	30,0
2 ve üzeri çocuk	162	54,5
Çocuğa Bakımveren		
Anne	162	64,5
Anneanne	29	11,6
Babaanne	31	12,4
Diğer	29	11,6
Evliliğe Karar Verme Şekli		
Flört edip aile onayı alınarak	203	68,4
Flört edip aile onayı alınmadan	31	10,4
Görücü /kendi isteğimle	58	19,5
Görücü / kendi isteğim olmadan	5	1,7
Kayınvalide Eğitim		
Okumamış	64	21,5
İlkokul	177	59,6
Ortaokul	20	6,7
Lise	27	9,1
Üniversite ve Üstü	9	3,0
Kayınvalide Medeni Hali		
Evli	198	66,7
Bekar	99	33,3
Kayınvalidenin Çocuk Sayısı		
1	7	2,4
2	73	24,6
3	89	30,0

4	56	18,9
5	33	11,1
6	14	4,7
7 ve üzeri	25	8,4
Birlik Oturma		
Evet	25	8,4
Hayır	272	91,6
Aile Apartmanı		
Evet	45	15,2
Hayır	252	84,8
Eşin Ailesi ile Görüşme Sıklığı		
Her gun	62	20,9
Haftada bir	97	32,7
Ayda bir	51	17,2
Yılda bir veya birkaç	87	29,3

3.3. Veri Toplama Araçları

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Katılımcıların demografik bilgilerini toplayabilmek amacıyla evli, öz annesi tarafından büyütülmüş olan ve kayınvalidesi hayatta olan kadınların yaşı, eğitim durumları, çalışma durumları, maddi durumları, evlilik süreleri, çocuk sahibi olma durumu, çocuk sayısı, çocuklarına kimlerin bakım verdiği, çiftlerin evliliğe nasıl karar verdikleri, kayınvalidenin yaşı, kayınvalidenin eğitim durumu, kayınvalidenin medeni durumu, kayınvalidenin sahip olduğu çocuk sayısı, kayınvalide ile aynı evde yaşama durumu, kayınvalide ile aynı apartmanda yaşama durumu ve kayınvalideleri ile görüşmek sıklığını konu alan sorular yer almaktadır.

3.3.2. Ana Babaya Bağlanma Ölçeği (ABBÖ)

Parker ve arkadaşları (1979) tarafından geliştirilen ölçek, bireyin algısı tarafından, çocuklukta ana babasıyla kurduğu ilişkiyi 'geriye dönük' olarak ölçmek amacıyla çocukluk döneminde ana babasıyla kurduğu ilişkiyi değerlendirmektedir. 4'lü likert tipinden (tamamen böyleydi=3, kısmen böyleydi=2, pek öyle değildi=1, hiç böyle değildi=0) ve 25 maddeden oluşmaktadır.

Ölçek; ilgi ve kontrol/aşırı koruma faktörleri şeklinde iki boyuttan oluşmaktadır. *İlgi boyutu,* 12 maddeden oluşmakta ve alınan puanlar 0-36 arasında değişmektedir. Bu alt ölçekten alınan puanların yüksek olması bireyin algısı açısından ana babasını sıcak, anlayışlı ve kabul edici, düşük puan alması ise soğuk ve reddedici olarak değerlendirdiğini göstermektedir. *Kontrol/aşırı koruma boyutu ise,* 13 maddeden oluşmakta ve alınan puanlar 0-39 arasında değişmektedir. Bu alt ölçekten alınan puanların yüksek olması bireyin algısı açısından aşırı kontrolcü ya da özerkliğe izin vermeyen ana baba olarak değerlendirildiğini göstermektedir. Burada bireyin geriye dönük olarak değerlendirdiği zaman dilimi hayatının 16 yılına kadar olan dönemini kapsamaktadır. O zaman dilimini hatırlayarak ana babasının kendisine ilişkin davranışlarını ne kadar yansıttığını kendi algısı tarafından işaretlemesidir.

Ölçeğin standardizasyon çalışmaları Kapçı ve Küçüker (2006), tarafından yapılmıştır. Uyarlama çalışması için yapılan araştırma da Ankara Üniversitesi Mühendislik ve Fen-Edebiyat Fakültelerinden öğrenim gören 441 öğrenciye uygulanmıştır. Özgün ölçekte var olan *aşırı koruma/kontrol* boyutunda olan maddelerin bazılarının *ilgi* boyutuna kaydığı gözlemlendiği için özgün ölçekteki ilgi faktörü burada ilgi/kontrol olarak nitelendirilmiştir. Ölçek puanlanırken iki boyut ayrı ayrı da ele alınabilir birlikte de ele alınabilir. Puanlama biçimlerinde yaptıkları değişiklik sebebi ile her iki boyutta da puanın yükselmesini olumlu anne baba tutumlarını yansıtır hale getirmişlerdir (Akt. Kutlu, 2009). Yazarlar türk kültürü için benzer faktör yapısının tekrarlanacağından emin olmadıklarından tüm maddeler için yükselen puanların olumlu yönde ebeveyn bağlanmasını yansıtacak şekilde bazı maddeleri tersine kodlamışlardır. İlgi / kontrol boyutundaki puanın yükselişi ile aynı şekilde aşırı koruma boyutundaki puan yükselişi algılanan olumlu anne baba tutumlarına işaret etmektedir. Alt ölçeklerden hem ilgi/kontrol faktörü hem de koruma faktörü için puan artışlarının

olumlu ebeveyn özelliklerini yansıtması, sonuçları yorumlarken problem meydana getirdiği için faktör isimleri değiştirilerek ilgi/kontrol olarak adlandırılan faktör *'ilgili ve ihtiyaçlara duyarlı oluş'*; aşırı koruma olarak adlandırılan faktör de *'bağımsızlığa ve otonomiye izin verme'* olarak yeniden isimlendirilmiştir (Kapçı ve Küçüker, 2006). Özgün ölçeğin Türk kültürüne uygulanmasında öncelikle alanında uzman iki akademisyen tarafından ilk olarak Türkçeye daha sonra başka bir akademisyen tarafından İngilizceye ters çeviri yapılmıştır. Özgün ölçek ile ters çevirisi arasında anlam açısından bir fark olmadığı ortaya konmuştur. Puanlarının kararlılığını kontrol edebilmek için üç hafta ara ile test-tekrar test puanları arasındaki korelasyona bakılmıştır. Geçerlik ve güvenirlik bulguları incelendiğinde psikometrik özelliklerin istatistiksel olarak yeterli düzeyde olduğu belirtilmiştir (Kapçı, ve Küçüker, 2006).

Kapçı ve Küçüker (2006) tarafından standardizasyonu yapılan ölçeğin Cronbach alfa değerleri Anne Formu için .87, Baba Formu için .89 olarak bildirilmiştir. Hem anne hem baba formlarında ilgi/kontrol alt ölçeği için sırasıyla .90 ve .91, aşırı koruma alt ölçeği için .70 bulunmuştur. Bu araştırmanın örneklemi baz alınarak yapılan analiz sonucunda ise bağlanma alt ölçeklerine ait Cronbach alfa iç tutarlılık kat sayısı 1. alt boyut için .88, 2. alt boyut için .69 bulunmuştur. Bağlanma Anne Formu için toplam Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı da .83'tür.

3.3.3. Gelin Kaynana İlişkisi Ölçeği (GKİÖ)

Aydın (2017) tarafından geliştirilen ölçek, gelin-kayınvalide ilişkilerini ölçmek amacıyla gelinlere uygulanmak üzere hazırlanmıştır. 40 maddeden oluşan bu ölçek 5'li likert (Hiç doğru değil, Nadiren doğru, Bazen doğru, Çoğunlukla Doğru ve Her zaman doğru) tipindedir. Her madde için elde edilen puanların toplamı ile testin sonucu hesaplanır. Elde edilen toplam puanların yüksek olması ölçeği dolduran gelinin kayınvalidesi ile olan ilişkisinin olumluluk düzeyinin yükselmiş olduğunu göstermektedir. Alt ölçekler bazında bakıldığında ise Olumlu Etkileşim Alt Ölçek puanları arttıkça gelin-kayınvalide arasındaki olumlu etkileşim artmakta, Müdahale/Evliliğe Etki Alt Ölçek puanları arttıkça kayınvalidenin müdahale/evliliğe etkisi düzeyi azalmakta, Olumsuz Etkileşim Alt Ölçek puanları arttıkça gelin-kayınvalide arasındaki olumsuz etkileşim düzeyi azalmakta, Kocanın Rolü Alt Ölçek puanları arttıkça kocanın gelin-kayınvalide ilişkisindeki olumlu rolü artmakta,

Psikolojik Saldırganlık Alt Ölçek puanları arttıkça kayınvalidenin geline karşı psikolojik saldırganlık düzeyi azalmakta, Kocanın Tarafsızlığı Alt Ölçek puanları arttıkça kocanın tarafsız olma düzeyi artmaktadır.

Ölçek için yapılan faktör analizi sonrasında ölçeğin 6 faktörden oluştuğu belirtilmiştir. *'Olumlu Etkileşim'*, *'Kayınvalidenin Müdahalesi/Evliliğe Etkisi'*, *'Olumsuz Etkileşim'*, *'Kocanın Rolü'*, *'Psikolojik Saldırganlık'* ve *'Kocanın Tarafsızlığı'* alt ölçekleri olarak nitelendirilmiştir. (Aydın, 2017).

Geçerlik ve güvenirlik analizlerinden geçen Aydın (2017)'ın ölçeği, analizler sonucu yeterli puanlar elde etmiştir. Ölçeğin genel toplam Cronbach alfa katsayısı ,96 olarak anlamlı düzeyde olmakla beraber, diğer tüm alt ölçeklerin Cronbach alfa değerlerinin anlamlı olduğu ortaya konmuştur. Bu araştırmanın örneklemi baz alınarak yapılan analiz sonucu ise toplam iç tutarlılık kat sayısı .95 bulunmuştur. Alt ölçeklerine ait Cronbach alfa iç tutarlılık kat sayısı ise .55 ile .95 arasındadır.

3.4. Veriler ve Toplanması

Yapılan araştırmada kullanılacak olan ölçekler kullanılmadan önce, ölçeği geliştiren araştırmacılardan gerekli onaylar alınmıştır. Kullanılacak olan ölçüm araçları nicel ölçümler için geliştirilmiştir. Verilen toplanması için araştırmanın örneklem grubuna öncelikle araştırma hakkında gerekli bilgi (araştırmanın amacı, süresi, kimlik bilgilerinin gizli tutulacağı, katılımın gönüllülük esasına dayalı olduğu) verilmiştir. Onamları alındıktan sonra sonra sırasıyla; 'Kişisel Bilgi Formu', 'Ana Babaya Bağlanma Ölçeği', ve 'Gelin-Kayınvalide İlişkisi Ölçeği' uygulanmıştır.

3.4.1. Katılımcıların Ölçeklerden Aldıkların Puanların Betimsel İstatistikleri

Bu araştırmanın katılımcıları Ana Babaya Bağlanma Ölçeği'nden aldıkları toplam puanların ortalaması 49,3849 (*SS*= 10,90; *Min.-Max.*=25-89); Gelin Kayınvalide Ölçeği'nden aldıkları toplam puanların ortalaması ise 101,34'dir (*SS*=34,98; *Min.-Max.*=25-89).

Tablo 3.4.1.1. Katılımcıların Ölçek Puanlarının Betimsel İstatistikleri

Ölçekler	*N*	*Ort.*	*SS*	*Min. Max. Değerler*
Bağlanma toplam	297	49,38	10,90	25-89
GKİ toplam	297	101,34	34,98	18-160
İlgili ve ihtiyaçlara Duyarlı Oluş	297	23,85	6,59	12-48
Bağımsızlığa ve Otonomiye İzin Verme	297	15,62	4,36	7-28
Olumlu Etkileşim	297	31,40	17,01	0-60
Müdahale/Evliliğe Etki	297	23,37	7,63	1-32
Olumsuz Etkileşim	297	14,53	6,06	0-24
Kocanın Rolü	297	14,94	5,42	0-20
Psikolojik Saldırganlık	297	12,54	4,09	0-16
Kocanın Tarafsızlığı	297	4,56	2,56	0-8

3.5. Verilerin Çözümlenmesi ve Yorumlanması

Verilerin çözümlenmesi ve yorumlanması kısmında, araştırmanın amaçlarına uygun olarak aşağıdaki işlemler gerçekleştirilmiştir.

Veri toplama işlemi tamamlandıktan sonra ölçeklerden elde edilen tüm veriler bilgisayarda kodlanmış ve istatistiksel çözümlemeleri SPSS 20.0 programında yapılmıştır. Araştırmanın anlamlılık düzeyi .05 olarak alınmaktadır.

Öncelikle verilerin düzenlenmesi için kayıp değer olup olmadığına bakılmıştır. Demografik değişkenlerde kayıp değerlere rastlanmamıştır. Ancak ölçek maddelerinde nadiren kayıp değerlere rastalanmıştır. Verilerde rastlanan kayıp değerlerin çok sayıda olması sağlıklı analizler yapılmasını engeller. Ancak az sayıda kayıp değer olması ciddi probleme sebep olmaz. Örneklem büyüklüğü için ne kadar sayıda kayıp değerin olmasının sıkıntı yaratacağına dair net bir ölçüt yoktur (Tabachnick Tabachnick ve Fidell, 1996; akt. Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2014, s.11). Bu araştırmadaki verilerdeki kayıp değerlerin az olmasından dolayı herhangi bir verinin silinmesi yerine

“ortalama değer atama” yönteminin uygun olduğu düşünülmüştür. Bu değerlerin analizlerin güvenirliğini düşürmemesi adına kestirim yapma yöntemlerinden biri olan “ortalama değer atamak” kullanılmıştır (Mertler ve Vannatta, 2005; Tabachnick ve Fidell, 1996; akt. Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2014, s.11).

Demografik bilgilerin betimsel analizi yapılarak, demografik değişkenlerin frekans ve yüzdelikleri hesaplanmış daha sonra ölçekten alınan puanların standart sapmaları ve ortalamaları belirlenmiştir. Evli kadınların gelin kayınvalide ilişkisi puanlarının demografik değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirleyebilmek amacıyla fark testleri uygulanmıştır. Fark testleri grupları kıyaslamak için kullanılan istatistik analizleridir. Bu araştırmada hangi demografik değişken için hangi analizin yapılacağı n sayısı ve grup sayısına göre belirlenmiştir. $n>30$ ve 2 gruplu değişkenlerde Bağımsız Gruplar T-Testi, $n>30$ ve 3 veya daha fazla gruplu değişkenlerde Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), $n\leq30$ ve 2 gruplu değişkenlerde Mann Whitnet U Testi, $n\leq30$ ve 3 veya daha fazla gruplu değişkenlerde ise Kruskal Wallis Testi kullanılmıştır. 3 veya daha fazla gruplu olanlarda analiz sonucunda anlamlı çıkan anlamlı farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını bildirmek üzere ilgili değişkene ait olan post hoc. teknikler kullanılmıştır (Pallant, 2017, s. 249, 255, 265, 277).

Daha sonra ilişkisel tarama modeli kapsamında anne-kız bağlanması ve gelin-kayınvalide ilişkisi arasındaki korelasyona bakılmıştır. İlişkisinin yönü ve gücü belirlenebilmesi için Pearson-Momentler Çarpımı Korelasyon yöntemi ile hesaplamalar yapılmaktadır (Arseven, 1993; Kaptan, 1993; akt. Aydın, 2017). Aralarında doğrusal bir ilişki saptanabildiği için anne-kız bağlanma değişkeninin gelin-kayınvalide ilişkisini yordama durumunu bulmak üzere basit doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Ortaya konulan denklemde yordama derecesine bakılmaktadır.

BÖLÜM 4. BULGULAR VE YORUMLAR

4.1. Bulgular

Bu bölümde araştırma soruları doğrultusunda toplanan verilerle yapılan istatistik analizlerinin sonuç tablolarına yer verilmiş ve araştırmada ele alınan amaçların sırası dikkate alınarak ilgili literatür çerçevesinde tartışılmış ve araştırmacının yorumları şeklinde sunulmuştur.

4.1.1. Anaya bağlanma ölçeği ve gelin-kayınvalide ilişkileri ölçeği arasındaki ilişki ve regresyon analizleri sonuçları

Araştırmanın 1. sorusu evli kadınların Anaya Bağlanmasında İlgili ve İhtiyaçlara Duyarlı Oluş Alt Boyutunun Gelin Kayınvalide İlişkisini yordayıp yordamamakta olduğunu sormaktadır. Bu nedenle basit doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Regresyon analizinin öncesinde önkoşul olan korelasyon analizi yapılmıştır. Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi'ne göre Anaya Bağlanma Ölçeği İlgili ve İhtiyaçlara Duyarlı Oluş Alt Boyutu puanları ile Gelin Kayınvalide İlişkileri toplam puanları arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur *(r=,249; p<,01).*

1. soru kapsamında İlgili ve İhtiyaçlara Duyarlı Oluş Alt Boyutunun GKİÖ alt ölçeklerini yordayıp yordamadığına bakılmıştır. Regresyon analizi öncesinde yapılan korelasyon analizleri sonucunda ABÖ 1. Boyut ile GKİÖ tüm alt ölçekleri arasında anlamlı ilişkiler görülmüştür *(p<,05).* Yani katılımcıların annelerine bağlanma İlgili ve İhtiyaçlara Duyarlı Oluş Alt Boyutu puanları ile Gelin-Kayınvalide İlişkileri Ölçeği toplam puanları arasında pozitif yönde anlamlı ilişki; bağlanma İlgili ve İhtiyaçlara Duyarlı Oluş Alt Boyutu puanları ile Gelin-Kayınvalide İlişkileri Ölçeği Olumlu Etkileşim Alt Ölçek puanları arasında pozitif yönde anlamlı ilişki; bağlanma İlgili ve İhtiyaçlara Duyarlı Oluş Alt Boyutu puanları ile Gelin-Kayınvalide İlişkileri Ölçeği Müdahale/Evliliğe Etki Alt Ölçek puanları arasında pozitif yönde anlamlı ilişki; bağlanma İlgili ve İhtiyaçlara Duyarlı Oluş Alt Boyutu puanları ile Gelin-Kayınvalide İlişkileri Ölçeği Olumsuz Etkileşim Alt Ölçek puanları arasında pozitif yönde anlamlı ilişki; bağlanma İlgili ve İhtiyaçlara Duyarlı Oluş Alt Boyutu puanları ile Gelin-Kayınvalide İlişkileri Ölçeği Kocanın Rolü Alt Ölçek puanları arasında pozitif yönde

anlamlı ilişki; bağlanma İlgili ve İhtiyaçlara Duyarlı Oluş Alt Boyutu puanları ile Gelin-Kayınvalide İlişkileri Ölçeği Psikolojik Saldırganlık Alt Ölçek puanları arasında pozitif yönde anlamlı ilişki; bağlanma İlgili ve İhtiyaçlara Duyarlı Oluş Alt Boyutu puanları ile Gelin-Kayınvalide İlişkileri Ölçeği Kocanın Tarafsızlığı Alt Ölçek puanları arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır.

Araştırmanın 2. sorusu evli kadınların anaya bağlanmasında Bağımsızlığa ve Otonomiye İzin Verme Alt Boyutunun Gelin Kayınvalide İlişkisini yordayıp yordamamakta olduğunu sormaktadır. Bu nedenle basit doğrusal regresyon analizi yapılmak istenmiştir. Regresyon analizinin öncesinde önkoşul olan korelasyon analizi yapılmıştır. Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi'ne göre Anaya Bağlanma Ölçeği Bağımsızlığa ve Otonomiye İzin Verme Alt Boyutu puanları ile Gelin Kayınvalide İlişkileri punanları arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır *(r=-,004; p>,05).* Bu nedenle regresyon analizi gerçekleştirilememiştir.

Yine 2. soru kapsamında basit doğrusal regresyon analizi yapmak adına Bağımsızlığa ve Otonomiye İzin Verme Alt Boyutu puanları ile Gelin-Kayınvalide İlişkileri Ölçeği alt ölçeklerinin aralarındaki korelasyonlara bakılmıştır. Bağımsızlığa ve otonomiye izin verme ile gelin-kayınvalide ilişkilerinin hiçbir alt boyutu arasında anlamlı düzeyde ilişkiye rastlanamamıştır *(p>,05).* Aşağıdaki Tablo 4.1.1.1.'de hem 1. araştırma sorusu hem de 2. araştırma sorusu için korelasyon sonuçları görülmektedir:

Tablo 4.1.1.1. Ana Babaya Bağlanma Ölçeği İlgili ve İhtiyaçlara Duyarlı Oluş Alt Boyutu ve Bağımsızlığa ve Otonomiye İzin Verme Alt Boyutu Puanları ile Gelin-Kayınvalide İlişkileri Ölçeği Toplam Puanlar ve Alt Ölçek Puanları Arasındaki İlişki Katsayıları

	A	**B**	**C**	**D**	**E**	**F**	**G**
1	,249***	,250***	,191***	,129*	,184**	,163*	,213***
2	-,004	-,017	,034	,001	-,001	,009	-,062

Not1:*p<,05; **p<,01; ***p≤,001; Not2: 1=İlgili ve İlhiyaçlara Duyarlı Oluş, 2=Bağımsızlığa ve Otonomiye İzin Verme, A=Gelin-Kayınvalide İlişkileri Toplam Puan, B=GKİÖ_Olumlu Etkileşim, C=GKİÖ_Müdahale/Evliliğe Etki, D=GKİ Ö_Olumsuz Etkileşim, E=GKİÖ_Kocanın Rolü, F=GKİÖ_Psikolojik Saldırganlık, G=GKİÖ_Kocanın Tarafsızlığı

ABBÖ Alt boyutlarının GKİÖ toplam puan ve alt ölçeklerle ilişkisi olup olmadığına bakıldıktan sonra 1. alt boyut için anlamlı sonuçlar çıktığından dolayı basit doğrusal regresyon analizleri geliştirilmiştir.

Dolayısıyla araştırmanın 1. sorusu kapsamında yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonuçlarına göre Ana Babaya Bağlanma Ölçeği İlgili ve İhtiyaçlara Duyarlı Oluş Alt Boyutu puanları Gelin-Kayınvalide İlişkileri toplam puanlarını anlamlı düzeyde yordamaktadır *(F(1,295)= 19,468; R= ,249; R^2= ,062; p< ,01).* İlgili ve ihtiyaçlara duyarlı oluş puanları gelin-kayınvalide ilişkileri puanları varyansının %6,2 sini açıklamaktadır.

Bağlanma İlgili ve İhtiyaçlara Duyarlı Oluş bağımsız değişkeninin gelin-kayınvalide ilişkileri alt ölçekleri puanlarını yordayıp yordamadığını anlamak için de basit doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Bu analizlerin sonuçlarına göre ABÖ 1. Alt Boyutu GKİÖ Olumlu Etkileşim alt ölçeği puanlarının varyansının %6,2 sini *(F(1,295)= 19,661; R= ,250; R^2= ,062; p< ,01)*; Müdahale/Evliliğe Etki alt ölçeği puanları varyansının %3,6 sını *(F(1,295)= 11,154; R= ,191; R^2= ,036; p= ,01)*; Olumsuz Etkileşim alt ölçeği puanları varyansının %1,7 sini *(F(1,295)= 5,020; R= ,129; R^2= ,017; p< ,05)*; Kocanın Rolü alt ölçeği puanları varyansının %3,4 ünü *(F(1,295)= 10,374; R= ,184; R^2= ,034; p=,01)*; Psikolojik Saldırganlık alt ölçeği puanları varyansının %2,7 sini *(F(1,295)= 8,045; R= ,163; R^2= ,027; p< ,01)* ve Kocanın Tarafsızlığı alt ölçeği puanları varyansının %4,5 ini *(F(1,295)= 13,984; R= ,213; R^2= ,045; p< ,01)* açıklamaktadır. Bu veriler aşağıdaki Tablo 4.1.1.2'de görülmektedir.

Tablo 4.1.1.2. Anaya Bağlanma Ölçeği İlgili ve İhtiyaçlara Duyarlı Oluş Alt Boyutunun Bağımsız Değişken Gelin-Kayınvalide Ölçeği Toplam Puanlarının ve Alt Ölçek Puanlarının Bağımlı Değişken Olarak Alındığı Regresyon Analizi Sonuçları

	B	***Sd***	***β***	***t***	***p***	***pr***	***r***	***r²***	***F***
GK Toplam puan (Bağımlı Değişken)									
Sabit	53,692	10,978		4,891	,000	,249	,249	,062***	19,468
İlgi.İhtiyaç.Duyarlı	1,318	,299	,249	4,412	,000				
GK Olumlu Etk. (Bağımlı Değişken)									
Sabit	8,114	5,338		1,520	,000	,250	,250	,062***	19,661
İlgi.İhtiyaç.Duyarlı	,644	,145	,250	4,434	,000				
GK Müdahale/evlilğe etki (Bağımlı Değişken)									
Sabit	15,391	2,428		6,338	,000	,191	,191	,036***	11,154
İlgi.İhtiyaç.Duyarlı	,221	,066	,191	3,340	,001				
GK Olumsuz Etk. (Bağımlı Değişken)									
Sabit	10,242	1,947		5,260	,000	,129	,129	,017*	5,020
İlgi.İhtiyaç.Duyarlı	,119	,053	,129	2,240	,026				
GK Kocanın Rolü (Bağımlı Değişken)									
Sabit	9,473	1,725		5,493	,000	,184	,184	,034***	10,374
İlgi.İhtiyaç.Duyarlı	,151	,047	,184	3,221	,001				
GK Psk. Saldırganlık (Bağımlı Değişken)									
Sabit	8,890	1,308		6,797	,000	,163	,163	,023**	8,045
İlgi.İhtiyaç.Duyarlı	,101	,036	,163	2,836	,005				
GK Kocanın Tarafsızlığı (Bağımlı Değişken)									
Sabit	1,583	,810		1,954	,052	,213	,213	,045***	13,984
İlgi.İhtiyaç.Duyarlı	,082	,022	,213	3,740	,000				

(Not: *p<,05; **p<,01; ***p≤,001)

4.1.2. Gelin-kayınvalide ilişkileri ölçeği puanlarının demografik değişkenlere göre değişip değişmediğini gösteren fark testi sonuçları

Araştırmanın 3. sorusundan 16. sorusuna kadar olan tüm sorulara cevap aramak için fark testleri uygulanmıştır. Fark testleri grupların ortalama puanlarının birbirlerinden ne kadar farklılaştığına bakmaktadır. Temelde parametrik olan ve

parametrik olmayan olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Gruplara hangi testin uygulanacağını belirlemek için kullanılan yöntemlerden birisi *n* sayısına bakmaktır. *N* sayısı 30'dan düşük olan gruplara parametrik olmayan, 30'dan yüksek olan gruplara - normal dağılıma sahip sayılabileceklerinden dolayı- ise parametrik fark testleri uygulanabilir (Pallant, 2017, s.227). Bu araştırmada hangi testin seçileceğine karar verilirken bu yöntem kullanılmıştır. Dolayısıyla *n* sayısı 30'dan büyük ikili gruplara Bağımsız Gruplar T-Testi, ikiden fazla çoklu gruplara Tek Yönlü ANOVA; *n* sayısı 30'dan küçük ikili gruplara Mann Whitney-U, ikiden fazla çoklu gruplara ise Kruskal Wallis Testi uygulanmıştır.

Araştırmanın 3. sorusu evli kadınların gelin kayınvalide ilişkileri gelin-kayınvalidenin arasındaki yaş farkına göre farklılık gösterip göstermemekte olduğunu sorgulamaktadır. Katılımcıların kayınvalideleri ile yaş farkları 10-19, 20-19, 30-39, 40 ve üzeri şeklinde kategorik değişken haline getirilmiştir. Araştırma örnekleminin 19'unun kayınvalidesi ile arasında 10-19 yaş farkı (%6,4); 176'sının 20-29 yaş farkı (%59,3); 86'sının 30-39 yaş farkı (%29); 16'sının ise 40 yaş ve üzeri yaş farkı (%5,4) vardır. Aşağıdaki Tablo 4.1.2.1'de bu veriler görülmektedir.

Tablo 4.1.2.1. Gelin ve Kayınvalide Arasındaki Yaş Farkı Değişkeninin Frekansları

Gruplar	*f*	%	$\%_{gec}$	$\%_{yig}$
10-19 yaş farkı	19	6,4	6,4	6,4
20-29 yaş farkı	176	59,3	59,3	65,7
30-39 yaş farkı	86	29,0	29,0	94,6
40 ve üzeri yaş farkı	16	5,4	5,4	100,0
Toplam	297	100,0	100,0	

Gelin-kayınvalide ilişkilerinin gelin ile kayınvalide arasındaki yaş farkına göre değişip değişmediğini anlamak için Kruskal Wallis-H testi gerçekleştirilmiştir. Testin sonucuna göre gelin-kayınvalide ilişkileri yaş farkına göre anlamlı bir şekilde değişiklik göstermemektedir (*KW(3)=1,354; p>,05*). Aşağıdaki Tablo 4.1.2.2'de bu veriler görülmektedir.

Tablo 4.1.2.2. Gelin ve Kayınvalide İlişkileri Ölçek Puanlarının Yaş Farkı Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	Ort.	*sd*	KW	*p*
Gelin-Kayınvalide İlişkileri	10-19 yaş farkı	19	142,79	3	1,354	,716
	20-29 yaş farkı	176	153,70			
	30-39 yaş farkı	86	141,15			
	40 ve üzeri yaş farkı	16	146,88			

(Not: p<,05)

Araştırmanın 4. sorusu evli kadınların gelin kayınvalide ilişkileri gelinin eğitim durumuna göre farklılık gösterip göstermemekte olduğunu sorgulamaktadır. Bu amaçla Kruskal Wallis-H Testi uygulanmıştır. Testin sonucuna göre gelin-kayınvalide ilişkileri yaş farkına göre değişiklik göstermemektedir (*KW(4)=3,656; p>,05*). Aşağıdaki Tablo 4.1.2.3'te bu veriler görülmektedir.

Tablo 4.1.2.3. Gelin ve Kayınvalide İlişkileri Ölçek Puanlarının Gelinin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	Ort.	*sd*	KW	*p*
Gelin-Kayınvalide İlişkileri	İlkokul	41	136,95	4	3,656	,455
	Ortaokul	40	142,35			
	Lise	110	145,42			
	Üniversite	97	157,73			
	Üniversite Üstü	9	183,06			

(Not: p<,05)

Araştırmanın 5. sorusu evli kadınların gelin kayınvalide ilişkilerinin gelinin çalışma durumuna göre farklılık gösterip göstermemekte olduğunu sorgulamaktadır. Bu soru doğrultsunda Bağımsız Gruplar T-Testi gerçekleştirilmiştir. Testin sonucuna göre

gelin-kayınvalide ilişkileri çalışma durumu göre değişiklik göstermemektedir *(t(295)= ,993; p>,05).* Aşağıdaki Tablo 4.1.2.4'te bu veriler görülmektedir.

Tablo 4.1.2.4. Gelin ve Kayınvalide İlişkileri Ölçek Puanlarının Gelinin Çalışma Durumu Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları

Puan	**Gruplar**	**N**	**Ort.**	***ss***	$Sh_{\bar{x}}$	***t* Testi**		
						t	***Sd***	***p***
Gelin-Kayınvalide İlişkileri	Çalışıyor	178	102,99	33,44049	2,50647	,993	4,14200	,322
	Çalışmıyor	119	98,88	37,16897	3,40727			

(Not: p<,05)

Araştırmanın 6. sorusu evli kadınların gelin kayınvalide ilişkilerinin gelinin maddi durumuna göre farklılık gösterip göstermemekte olduğunu sorgulamaktadır. Gelin-kayınvalide ilişkilerinin gelinin maddi durumuna göre değişip değişmediğini anlamak için Kruskal Wallis-H testi gerçekleştirilmiştir. Testin sonucuna göre gelin-kayınvalide ilişkileri gelinin maddi durumuna göre anlamlı bir şekilde değişiklik göstermemektedir (*KW(2)=1,848; p>,05*). Aşağıdaki Tablo 4.1.2.5'te bu veriler görülmektedir.

Tablo 4.1.2.5. Gelin ve Kayınvalide İlişkileri Ölçek Puanlarının Gelinin Maddi Durumu Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	**Gruplar**	**N**	**Ort.**	*sd*	**KW**	*p*
Gelin-Kayınvalide İlişkileri	Düşük	16	171,88	2	1,848	,397
	Orta	268	146,79			
	Yüksek	13	166,42			

(Not: p<,05)

Araştırmanın 7. sorusu evli kadınların gelin kayınvalide ilişkilerinin gelinin evlilik süresine göre farklılık gösterip göstermemekte olduğunu sorgulamaktadır. Gelin-kayınvalide ilişkilerinin gelinin evlilik süresine göre değişip değişmediğini anlamak için Tek Yönlü ANOVA testi gerçekleştirilmiştir. Testin sonucuna göre gelin-kayınvalide

ilişkileri gelinin evlilik süresine göre anlamlı bir şekilde değişiklik göstermemektedir (*F(3,293)=1,111; p>,05*). Aşağıdaki Tablo 4.1.2.6'da bu veriler görülmektedir.

Tablo 4.1.2.6. Gelin ve Kayınvalide İlişkileri Ölçek Puanlarının Gelinin Evlilik Süresi Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları

f, $\bar{X}$ ***ve ss Değerleri***					***ANOVA Sonuçları***					
Puan	**Gruplar**	**N**	**Ort.**	***SS***	**Var. K.**	***KT***	***Sd***	***KO***	***F***	***P***
Gelin-Kayınvalide İlişkileri	1-4 yıl	74	107,56	36,57669	**G. Arası**	4074,402	3	1358,134	1,111	,345
	5-9 yıl	51	97,35	38,76184	**G. İçi**	358084,9	293	1222,133		
	10-19 yıl	103	100,08	33,6166	**Toplam**	362159,3	296			
	20 yıl ve üstü	69	99,51	32,09119						
	Toplam	297	101,34	34,97873						

(Not: p<,05)

Araştırmanın 8. sorusu evli kadınların gelin kayınvalide ilişkilerinin gelinin çocuk sayısına göre farklılık gösterip göstermemekte olduğunu sorgulamaktadır. Gelin-kayınvalide ilişkilerinin gelinin çocuk sayısına göre değişip değişmediğini anlamak için Tek Yönlü ANOVA testi gerçekleştirilmiştir. Testin sonucuna göre gelin-kayınvalide ilişkileri gelinin çocuk sayısı göre anlamlı bir şekilde değişiklik göstermektedir (*F(2,294)=3,857; p<,05*). Farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak için Tukey Testi gerçekleştirilmiştir. Tukey testi sonucunda söz konusu farklılığın çocuğu olmayanlar ile 1 çocuklular arasında çocuğu olmayan grup lehine p<,05 düzeyinde gerçekleştiği saptanmıştır. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır (*p>,05*). Aşağıdaki Tablo 4.2.7 ve Tablo 4.1.2.8'de bu veriler görülmektedir.

Tablo 4.1.2.7. Gelin ve Kayınvalide İlişkileri Ölçek Puanlarının Gelinin Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları

f, $\bar{X}$ ve ss Değerleri					*ANOVA Sonuçları*					
Puan	**Gruplar**	**N**	**Ort.**	***SS***	**Var. K.**	***KT***	***Sd***	***KO***	***F***	***P***
Gelin-Kayınvalide İlişkileri	Çocuğu yok	46	113,84	30,89240	**G. Arası**	9258,444	2	4629,222	3,857*	,022
	1 çocuk	89	96,71	38,87831	**G. İçi**	352900,9	294	1200,343		
	2 ve üzeri çocuk	162	100,34	33,15141	**Toplam**	362159,3	286			
	Toplam	297	101,34	34,97873						

(Not: *p<,05)

Tablo 4.1.2.8. GKİ Ölçek Puanlarının Gelinin Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Tukey Testi Sonuçları

Gruplar (i)	**Gruplar (j)**	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
Çocuğu yok	1 çocuk	17,12970*	6,29138	,019
	2 çocuk ve fazlası	13,50404	5,78826	,053
1 çocuk	Çocuğu yok	-17,12970*	6,29138	,019
	2 çocuk ve fazlası	-3,62566	4,57127	,708
2 çocuk ve fazlası	Çocuğu yok	-13,50404	5,78826	,053
	1 çocuk	3,62566	4,57127	,708

(Not: *p<,05)

Araştırmanın 9. sorusu evli kadınların gelin kayınvalide ilişkileri gelinin çocuğuna bakımveren değişkenine göre farklılık gösterip göstermemekte olduğunu sorgulamaktadır. Bu amaçla Kruskal Wallis-H Testi uygulanmıştır. Testin sonucuna göre gelin-kayınvalide ilişkileri kimin bakım verdiğine göre değişiklik göstermemektedir (*KW(3)=3,708; p>,05*). Aşağıdaki Tablo 4.1.2.9'da bu veriler görülmektedir.

Tablo 4.1.2.9. Gelin ve Kayınvalide İlişkileri Ölçek Puanlarının Gelinin Çocuğuna Bakımveren Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	**Gruplar**	**N**	**Ort.**	*sd*	**KW**	P
Gelin-Kayınvalide İlişkileri	Anne	162	126,68	3	3,708	,295
	Anneanne	29	139,93			
	Babaanne	31	129,55			
	Diğer	29	104,47			

(Not: p<,05)

Araştırmanın 10. sorusu evli kadınların gelin kayınvalide ilişkileri evlenme şekli değişkenine göre farklılık gösterip göstermemekte olduğunu sorgulamaktadır. Bu amaçla Kruskal Wallis-H Testi uygulanmıştır. Testin sonucuna göre gelin-kayınvalide ilişkiler evlenme şekline göre değişiklik göstermemektedir (*KW(3)=5,232; p>,05*). Aşağıdaki Tablo 4.1.2.10'da bu veriler görülmektedir.

Tablo 4.1.2.10. Gelin ve Kayınvalide İlişkileri Ölçek Puanlarının Evlenme Şekli Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	**Gruplar**	**N**	**Ort.**	*sd*	**KW**	P
Gelin-Kayınvalide İlişkileri	Flört-aile onayı var	203	156,01	3	5,232	,156
	Flört-aile onayı yok	31	145,18			
	Görücü-isteyerek	58	129,50			

	Görücü-zorla	5	114,10			

(Not: p<,05)

Araştırmanın 11. sorusu evli kadınların gelin kayınvalide ilişkileri kayınvalidenin eğitim durumuna göre farklılık gösterip göstermemekte olduğunu sorgulamaktadır. Bu amaçla Kruskal Wallis-H Testi uygulanmıştır. Testin sonucuna göre gelin-kayınvalide ilişkileri kayınvalidenin eğitim durumuna göre değişiklik göstermemektedir (*KW(4)=8,308; p>,05*). Aşağıdaki Tablo 4.1.2.11'de bu veriler görülmektedir.

Tablo 4.1.2.11. Gelin ve Kayınvalide İlişkileri Ölçek Puanlarının Kayınvalidenin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	**Gruplar**	**N**	**Ort.**	*sd*	**KW**	P
Gelin-Kayınvalide İlişkileri	İlkokul	64	131,50	4	8,308	,081
	Ortaokul	177	149,22			
	Lise	20	193,70			
	Üniversite	27	156,80			
	Üniversite Üstü	9	146,39			

(Not: p<,05)

Araştırmanın 12. sorusu evli kadınların gelin kayınvalide ilişkilerinin kayınvalidenin medeni durumuna göre farklılık gösterip göstermemekte olduğunu sorgulamaktadır. Bu soru doğrultusunda Bağımsız Gruplar T-Testi gerçekleştirilmiştir. Testin sonucuna göre gelin-kayınvalide ilişkileri kayınvalidenin medeni haline göre değişiklik göstermektedir *(t(295)= 2,428; p<,05).* Söz konusu değişiklik evli kayınvalidesi olan gelinler lehinedir. Aşağıdaki Tablo 4.1.2.12'de bu veriler görülmektedir.

Tablo 4.1.2.12. Gelin ve Kayınvalide İlişkileri Ölçek Puanlarının Kayınvalidenin Medeni Hali Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	Ort.	*ss*	$Sh_{\bar{x}}$	*t* Testi		
						t	*Sd*	*p*
Gelin-Kayınvalide İlişkileri	Evli	198	105,02	32,22672	2,29025	2,428*	166,467	,016
	Dul	99	93,98	39,06079	3,92576			

(Not: *p<,05)

Araştırmanın 13. sorusu evli kadınların gelin kayınvalide ilişkileri kayınvalidenin çocuk sayısı değişkenine göre farklılık gösterip göstermemekte olduğunu sorgulamaktadır. Bu amaçla Kruskal Wallis-H Testi uygulanmıştır. Testin sonucuna göre gelin-kayınvalide ilişkileri kayınvalidenin çocuk sayısına göre değişiklik göstermemektedir (*KW(6)=,526; p>,05*). Aşağıdaki Tablo 4.1.2.13'te bu veriler görülmektedir.

Tablo 4.1.2.13. Gelin ve Kayınvalide İlişkileri Ölçek Puanlarının Kayınvalidenin Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	Ort.	*sd*	KW	P
Gelin-Kayınvalide İlişkileri	1 çocuk	7	135,36	6	,526	,998
	2 çocuk	73	149,76			
	3 çocuk	89	149,82			
	4 çocuk	56	153,56			
	5 çocuk	33	143,62			
	6 çocuk	14	147,46			
	7 ve üzeri	25	145,42			

(Not: p<,05)

Araştırmanın 14. sorusu evli kadınların gelin kayınvalide ilişkilerinin eşin ailesi ile birlikte oturma değişkenine göre farklılık gösterip göstermemekte olduğunu

sorgulamaktadır. Bu soru doğrultusunda Mann Whitney-U Testi gerçekleştirilmiştir. Testin sonucuna göre gelin-kayınvalide ilişkileri birlik oturma değişkenine göre değişiklik göstermemektedir *(Z= -,742; p>,05).* Aşağıdaki Tablo 4.1.2.14'te bu veriler görülmektedir.

Tablo 4.1.2.14. Gelin ve Kayınvalide İlişkileri Ölçek Puanlarının Birlik Oturma Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney-U Testi Sonuçları

Puan	**Gruplar**	**N**	**Ort.**	$\sum$ *sira*	***U***	***Z***	***p***
Gelin-Kayınvalide İlişkileri	Birlik	25	136,80	3420,00			
	Ayrı	272	150,12	40833,00	3095,000	-,742	,458
	Toplam	297					

(Not: p<,05)

Araştırmanın 15. sorusu evli kadınların gelin kayınvalide ilişkilerinin eşin ailesi ile aynı apartmanda oturma değişkenine göre farklılık gösterip göstermemekte olduğunu sorgulamaktadır. Bu soru doğrultusunda Bağımsız Gruplar T-Testi gerçekleştirilmiştir. Testin sonucuna göre gelin-kayınvalide ilişkileri aile apartmanı değişkenine göre değişiklik göstermemektedir *(t(295)= -,880; p>,05).* Aşağıdaki Tablo 4.1.2.15'te bu veriler görülmektedir.

Tablo 4.1.2.15. Gelin ve Kayınvalide İlişkileri Ölçek Puanlarının Aile Apartmanı Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları

Puan	**Gruplar**	**N**	**Ort.**	***ss***	$Sh_{\bar{x}}$	***t* Testi**		
						t	***Sd***	***P***
Gelin-Kayınvalide İlişkileri	Aile aprt.	45	96,7415	38,69619	5,76849	-,880	57,009	,382
	Aile apt. değil	252	102,1627	34,29145	2,16016			

(Not: p<,05)

Araştırmanın 16. sorusu evli kadınların gelin kayınvalide ilişkilerinin kayınvalide ile görüşme sıklığı değişkenine göre farklılık gösterip göstermemekte olduğunu sorgulamaktadır. Gelin-kayınvalide ilişkilerinin kayınvalide ile görüşme sıklığına göre değişip değişmediğini anlamak için Tek Yönlü ANOVA testi gerçekleştirilmiştir. Testin sonucuna göre gelin-kayınvalide ilişkileri kayınvalide ile görüşme sıklığı anlamlı bir şekilde değişiklik göstermektedir (*F(3,293)=3,571; p<,05*). Farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak için Tukey Testi gerçekleştirilmiştir. Tukey testi sonucunda söz konusu farklılığın kayınvalidesi ile haftada bir görüşenler ile yılda bir veya birkaç kez görüşenler arasında haftada bir kez görüşen grup lehine p<,05 düzeyinde gerçekleştiği saptanmıştır. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır (*p>,05*). Aşağıdaki Tablo 4.1.2.16 ve Tablo 4.1.2.17'de bu veriler görülmektedir.

Tablo 4.1.2.16. Gelin ve Kayınvalide İlişkileri Ölçek Puanlarının Kayınvalide ile Görüşme Sıklığı Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları

f, $\bar{X}$ ***ve ss Değerleri***					***ANOVA Sonuçları***					
Puan	**Gruplar**	**N**	**Ort.**	***SS***	**Var. K.**	***KT***	***Sd***	***KO***	***F***	***P***
Gelin-Kayınvalide İlişkileri	Her gün	62	99,74	39,88316	**G. Arası**	12774,978	3	4258,326	3,571*	,014
	Haftada bir	97	107,42	32,05728	**G. İçi**	329384,358	293	1192,438		
	Ayda bir	51	107,29	27,52064	**Toplam**	362159,336	296			
	Yılda bir veya birkaç	87	92,22	36,69932						
	Toplam	297	101,34	34,97873						

(Not: *p<,05)

Tablo 4.1.2.17. GKİ Ölçek Puanlarının Kayınvalide ile Görüşme Sıklığı Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Tukey Testi Sonuçları

Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	P
Her gün	Haftada bir	-7,68143	5,61481	,520
	Ayda bir	-7,55108	6,52794	,655
	Yılda bir veya birkaç	7,51148	5,73926	,558
Haftada bir	Her gün	7,68143	5,61481	,520
	Ayda bir	,13035	5,97280	1,000
	Yılda bir veya birkaç	15,19291*	5,09896	,016
Ayda bir	Her gün	7,55108	6,52794	,655
	Haftada bir	-,13035	5,97280	1,000
	Yılda bir veya birkaç	15,06256	6,08994	,066
Yılda bir veya birkaç	Her gün	-7,51148	5,73926	,558
	Haftada bir	-15,19291*	5,09896	,016
	Ayda bir	-15,06256	6,08994	,066

(Not: *p<,05)

4.2. Yorumlar

Çalışmadan elde edilen GKİÖ toplam puanlarının ortalamasına bakıldığında minimum puandan ziyade maksimum puan seviyesine yakın olduğu gözlenmiştir ($\overline{X}$ =101,34, Min. Puan =18, Max. Puan = 160). Puanların maksimum puan seviyesine yakın olması gelin-kayınvalide ilişkisinin toplumdaki ön yargılardan uzak, daha olumlu bir bakış açısının hakim olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla mevcut ön yargıların aksine olumlu yönde ilişki kurabilen gelin ve kayınvalidelerin sıklığı göz ardı edilemez.

Literatür incelemelerine göre, bu sonuçlar yine birçok araştırmanın bulguları ile benzerlik göstermektedir (Allendorf, 2015; Aydın, 2017; Limary, 2001; McKay, 2012; Nastasee, 1995; Nuner, 2004; Serovich, 1991; Yakalı-Çamoğlu, 2007; Wooley ve Greif, 2018).

Türkiye'de Aydın (2017) tarafından yapılan benzer bir araştırmanın nitel kısmında gelinlerin kayınvalideleriyle olan ilişkilerini nasıl algıladıkları değerlendirilmiştir. 17 evli kadından toplanan verilerin sonucunda, 10 kadının kayınvalidesiyle olan ilişkisinde olumlu etkileşime yer verirken 12 kadın olumsuz etkileşimlerinin olduğunu ifade etmiştir. Bu bulgular olumlu yönde ilişkiler kurabilen kadınların varlığının yok sayılamayacağını ortaya koymaktadır. Yakın tarihli bir başka çalışmada ise, toplumsal bir tip olan kayınvalide ve kayınvalide rolü algısını inceleyen Kuru (2016), toplumsal önyargıları kısmen ortadan kaldıracak nitelikte, gelinlerin büyük bir kısmının kayınvalidesine dair olumsuz bir yargı beslemediğini bildirmiştir. Kayınvalidenin algısına dair bulgularda; gelinlerine karşı olumsuz duygular besleyen biri gibi görünmesinin aksine gelinlerine karşı duygu, düşünce ve davranışlarının olumlu yönde olduğunu ortaya koymaktadır. Bu da aslında gelin-kayınvalide ilişkisinin iki taraflı bir bağ olduğunu destekler niteliktedir. Yine benzer şekilde Yakalı-Çamoğlu (2007) tarafından Türkiye'de yapılmış bir araştırmada, 1923 yılları ile 1945 yılları arasında evli olan, evliliği süresince en az bir kere kayınvalidesiyle aynı evde yaşamış olan, 18 yaşlı kadın ile yaptığı görüşmelerin sonuçlarına göre gelin kayınvalide arasındaki ilişkide eşin ailesinin ekonomik, kültürel ve sınıf farklılıklarının güç savaşları yarattığını ortaya koyarken sosyal sınıf benzerlikleri olanların olumlu ve uyumlu yönde ilişkiler geliştirdiklerini ortaya koymaktadır. Mevcut araştırma bulguları Türkiye'de yapılmış benzer araştırmaları destekler niteliktedir.

GKİÖ alt ölçeklerinden en yüksek puanı Olumlu Etkileşim alt ölçeğinin aldığı gözlenmiştir ($\overline{X}$ = 31,40, Min. Puan = 0, Max. Puan = 60). Ardından Müdahale/Evliliğe Etki alt ölçeği de yüksek bir puan almasıyla Olumlu Etkileşimi takip etmiştir ($\overline{X}$ = 23,37, Min. Puan = 1, Max. Puan = 32). Söz konusu değerlerin birbirine yakın olması araştırmadaki gelin ve kayınvalidelerin olumlu yönde ilişkilerinin çoğunlukta olmasını açıklar niteliktedir. Diğer bir deyişle; kayınvalidenin gelininin işlerine müdahale ettiği ve eşler arasında problemler yaratacak gündemlere, bilinenin aksine, daha az sebep

olduğu hatta ilişkilerinin de pozitif yönde etkilendiği söylenebilir. Kadir ve ark. (2003) tarafından yapılan bir araştırmada, kayınvalidelerin ev içi kararlara, çocuk yapıp yapmama veya kaç çocuk olması gerektiğine dair hane içi konularda eşlerin kararlarına müdahale ettiğini bildirmiştir. Olumsuz gelin-kayınvalide ilişkilerinin ön planda olduğu bu araştırmada ilişkinin evliliğe müdahale/etki tutumundan etkilenmesi mevcut araştırmanın da bulgularını destekler niteliktedir.

4.2.1. Katılımcıların bağlanma boyutlarına göre gelin-kayınvalide ilişkisine ilişkin bulguların tartışılması

Araştırmanın 1. sorusunun bulguları anne-kız bağlanmasının İlgili ve İhtiyaçlara Duyarlı Oluş Alt Boyutunun Gelin-Kayınvalide ilişkisini anlamlı bir şekilde yordadığını göstermiştir *(p<,05)*. Ana Babaya Bağlanma Ölçeği ilgili ve ihtiyaçlara duyarlı oluş boyutu puanlarının Gelin-Kayınvalide ilişkisi toplam puanlarının %6,2'sini açıklama gücü vardır. Bu oranın değeri düşük olsa da anlamlılık düzeyi yeterlidir. Merrill (2007)'e göre gelinin annesi ile olan ilişkisi, kayınvalidesi ile olan ilişkisinde önemli bir rol oynamaktadır. Bulgular yakın zamanda Türkiye'de Aydın (2017) tarafından yapılmış benzer bir araştırmanın bulguları ile paralellik göstermiştir. Evli çiftlerde oğlanların anneleri ile bağlanma düzeylerinin ilgili ve ihtiyaçlara duyarlı oluş boyutu ile gelin-kayınvalide ilişkisi arasında olumlu yönde bir ilişki olduğunu bildirmiştir.

Bu çalışma kapsamında anne-kız bağlanmasının ilgili ve ihtiyaçlara duyarlı oluş alt boyutunun gelin-kayınvalide ilişkisini yordamadaki gücü Gelin-Kayınvalide Ölçeği'nin tüm alt ölçekleri için de değerlendirilmiştir. Bulgular ve yorumları aşağıdaki gibidir.

Ana Babaya Bağlanma İlgili ve İhtiyaçlara Duyarlı Oluş Alt Ölçeği puanı Gelin-Kayınvalide İlişkisi Olumlu Etkileşim Alt Ölçek puanı varyansının 6,2'sini (R^2= *,062*), Müdahale/Evliliğe Etki puanı varyansının %3,6'sını (R^2= *,036*), Olumsuz Etkileşim Alt Ölçek Puanı varyansının %1,7'sini (R^2= *,017*), Kocanın Rolü Alt Ölçek puanı varyansının %3,4'ünü (R^2= *,034*), Psikolojik Saldırganlık Alt Ölçek puanı varyansının %2,7'sini (R^2= *,027*) ve Kocanın Tarafsızlığı Alt Ölçek puanı varyansının %4,5'ini (R^2= *,045*) anlamlı düzeyde açıklamaktadır (p< *,01)*. Başka bir değişle; kayınvalidenin iletişim kurarken sergilediği olumlu tutum, uyumlu davranışları, sevgi göstermesi,

dertleşmesi, fikir alışverişinde bulunması, problemlerini konuşarak çözmeye çalışması, oğlunun olumsuz tavırlarına karşın objektif davranmak için uğraşması, eşle ilgili sorunlarını gelininden de dinlemesi kayınvalide ile 'Olumlu Etkileşim', kayınvalidenin gelini adına karar vermesi ve o şekilde hareket etmesi, gelininin işlerine müdahale etmesi, geliniyle olan ilişkisini oğluna karşı kendini iyi göstermek için uğraşması, problemleri oğluna iletmesi 'Kayınvalidenin Evliliğe Etkisi/Müdahalesi, kayınvalidenin gelinini istememesi, soğuk davranması, problem çözümü konusunda isteksiz davranması, ilgisiz olması, tutarsız davranması kayınvalide ile 'Olumsuz Etkileşim', kocasının annesi yüzünden eşine karşı negatif tutumlar sergilemesi, annesine karşı aşırı koruyucu ve aşırı bağlı olmasının bir sonucu olarak evlilik yaşantılarının kötü etkilenmesi bu ilişkideki 'Kocanın rolünün', kayınvalidenin başkalarının bulunduğu ortamda gelinini rencide etmek ve küçük düşürmek üzerine uğraşması gelinin kayınvalidesi tarafından uğradığı 'Psikolojik Saldırganlık' düzeyi ve kocanın eşi ve annesi arasındaki çatışmalarda yanlı bir tutum sergilemesi bu ilişkideki 'Kocanın Tarafsızlığı' kadının çocukluk yaşantısında annesinin ilgili ve ihtiyaçlara duyarlı oluş tutumundan anlamlı bir şekilde etkilenmektedir. Bu oranın değeri düşük olsa da anlamlılık düzeyi yeterlilik göstermektedir. Aydın (2017) tarafından yapılan araştırmada, erkeğin anaya bağlanmasında ilgili ve ihtiyaçlara duyarlı oluş boyutu gelin kayınvalide ilişkisinde olumlu etkileşim, psikolojik saldırganlık ve olumsuz etkileşim alt ölçeklerini yordamaktayken; müdahale/evliliğe etki, kocanın rolü ve kocanın tarafsızlığını yordamamaktadır. Söz konusu farklılık bağlanma boyutlarının cinsiyete göre farklılaşması ile açıklanabilir. Uyar (2019) yaptığı araştırmada, bağlanma tazlarından güvenli bağlanmanın cinsiyete göre anlamlı bi şekilde farklılaştığını ortaya koymuştur. Ayrıca sonuçlar, güvenli bağlanma tarzının erkekler arasında kadınlardan daha yaygın olduğunu bildirmiştir.

Araştırmanın 2. amacının bulguları anne-kız bağlanması bağımsızlığa ve otonomiye izin verme alt boyutunun gelin-kayınvalide ilişkisini anlamlı bir şekilde yordamadığını göstermiştir ($p>,05$). Aydın (2017) yaptığı araştırmada, evli çiftlerde oğlanların anaya bağlanmasında bağımsızlığa ve otonomiye izin verme alt boyutu ve gelin-kayınvalide ile ilişkisi arasında negatif yönde bir ilişki olduğunu bildirmiştir. Mevcut araştırma ile bulguların ters düşmesi cinsiyet farklılığı ile açıklanabilir. Şeleci (2014), yaptığı araştırmada erkeklerin daha fazla güvenli bağlanma stiline eğilimli

oldukları sonucuna varmıştır. Dolayısyla Aydın (2017)'nin araştırmasındaki erkeklerin çocukluk yaşantısında annelerinin aşırı korumacı olmayıp otonomiye izin vermeleri tutumundan etkilenmeleri gelecekte eşlerinin annesi ile kurduğu bağ ile anlamlı bir ilişki ortaya koyarken; kadınların çocukluk yaşantısında annelerinin bu tutumundan etkilenerek kayınvalideleri ile kurdukları ilişki de anlamlı bir ilişki ortaya çıkmaması cinsiyet farklılığı ile açıklanabilir. Başka bir deyişle; erkeklerin çocukluk yaşantısında annesi tarafından bağımsızlığına ve özerkliğine izin verme tutumunda artış olunca evliliklerinde eşleri ve anneleri arasındaki ilişkiyi olumsuz yönde etkilerken kadınların çocukluk yaşantılarında annelerinin kendilerine gösterdikleri bu tutumun artış ya da azalışından kayınvalideleriyle olan ilişkileri ne olumlu ne de olumsuz yönde etkilenmemektedir.

Bu çalışma kapsamında anne-kız bağlanmasının bağımsızlığa ve otonomiye izin verme alt boyutunun gelin-kayınvalide ilişkisini yordamadaki gücü Gelin-Kayınvalide Ölçeği'nin tüm alt faktörleri için de değerlendirilmiştir. Bulgular ve yorumlar aşağıdaki gibidir.

Ana Babaya Bağlanma Ölçeği Bağımsızlığa ve Otonomiye İzin Verme alt ölçek puanları Olumlu Etkileşim, Müdahale/Evliliğe Etki, Olumsuz Etkileşim, Kocanın Rolü, Psikolojik Saldırganlık ve Kocanın Tarafsızlığı alt ölçeklerinden hiçbirini anlamlı bir şekilde yordadığı bulunmamıştır *(p>,05).* Başka bir değişle; kayınvalidenin iletişim kurarken olumlu tutumu, uyumlu davranışlar sergilemesi, sevgi göstermesi, dertleşmesi, fikir alışverişinde bulunması, problemlerini konuşarak çözmeye çalışması, oğlunun olumsuz tavırlarına karşın objektif davranmak için uğraşması, eşle ilgili sorunlarını gelininden de dinlemesi kayınvalide ile 'Olumlu Etkileşim', kayınvalidenin gelini adına karar vermesi ve o şekilde hareket etmesi, gelininin işlerine müdahale etmesi, geliniyle olan ilişkisini oğluna karşı kendini iyi göstermek için uğraşması, problemleri oğluna iletmesi 'Kayınvalidenin Evliliğe Etkisi/Müdahalesi', kayınvalidenin gelinini istememesi, soğuk davranması, problem çözümü konusunda isteksiz davranması, ilgisiz olması, tutarsız davranması kayınvalide ile 'Olumsuz Etkileşim', kocasının annesi yüzünden eşine karşı negatif tutumlar sergilemesi, annesine karşı aşırı koruyucu ve aşırı bağlı olmasının bir sonucu olarak evlilik yaşantılarının kötü etkilenmesi bu ilişkideki 'Kocanın Rolünün', kayınvalidenin başkalarının bulunduğu ortamda gelinini rencide

etmek ve küçük düşürmek üzerine uğraşması gelinin kayınvalidesi tarafından uğradığı 'Psikolojik Saldırganlık' düzeyi ve kocanın eşi ve annesi arasındaki çatışmalarda yanlı bir tutum sergilemesi bu ilişkide 'Kocanın Tarafsızlığı' kadının çocukluk yaşantısında annesinin aşırı korumacı olmayıp bağımsızlığa izin verme tutumundan etkilenmemektedir. Aydın (2017), oğlanların anaya bağlanmasında bağımsızlığa ve otonomiye izin verme alt boyutu gelin kayınvalide ilişkisi ölçeğinden müdahale/evliliğe etki ve kocanın rolü alt ölçeklerini de anlamlı bir şekilde yordamaktadır. Söz konusu farklılıklar kocanın çocukluk yaşantısında annesinin aşırı korumacı olmayıp bağımsızlığa izin vermesi tutumundan etkilenmektedir.

Araştırmanın ana problemi olan anne-kız bağlanmasının gelin-kayınvalide ilişkilerini yordama bulgularını toparlarsak, bağlanmanın 1. boyutunun gelin-kayınvalide ilişkisi alt ölçeklerinden tümünü yordamaktayken; 2. boyutunun gelin-kayınvalide ilişkisi alt ölçeklerinden hiçbirini yordamamaktadır. Bulgular ışığında, çocukluk yaşantısında anneleri tarafından ilgili ve ihtiyaçlarına duyarlı bir tutum sergilenen kadınların kayınvalideleriyle daha olumlu bir ilişki geliştirmeye meyilli oldukları söylenebilir. Fakat çocukluk yaşantısında anneleri tarafından bağımsızlığa ve otonomiye izin veren bir tutum sergilenmiş kadınların kayınvalideleriyle geliştirecekleri ilişkiyi etkilememektedir. Bağlanmanın 2. boyutunun Aydın (2017)'nin bulgularıyla örtüşmemesi, kocanın gelin-kayınvalide ilişkisindeki rolü ile açıklanabilir. Erkeklerin çocukluk yaşantısında annesinin aşırı korumacı olmayıp bağımsızlığa izin vermesi tutumu evliliğinde eşi ve annesi arasında kurduğu bağın kalitesini etkilediği ve bunun da gelin kayınvalide ilişkisinde anlamlı bir ilişki ortaya koyduğu söylenebilir. Rittenour (2009)'un Nebreska'da gelinlerle yaptığı araştırmanın bulguları bu yorumu destekler niteliktedir. Kayınvalidenin kurduğu iletişimin pozitif yönde olması, kocanın gelin-kayınvalide bağını destekler nitelikte olması ve annesi ile olan ilişki doyumunun gelinin kayınvalidesi ile ilişkisini kategorize etmesinde önemli bir rolü olduğunu söylemiştir. Pfeifer (1989), gelin-kayınvalide ilişkisinin iki taraflı bir bağ olmasına rağmen kocanın rolünden etkilendiğini ve bu ikili ilişkinin üçlü doğasının gelin kayınvalide ilişkisinde kaçınılmaz bir etki yarattığını söylemiştir. Chen (1999), kocanın tutumlarının gelin kayınvalide ilişkisinde önemli bir etken olduğunu söylemiştir. Türkiye'de, Asya ve Afrika ülkelerinde anne-kız bağlanması ve gelin-kayınvalide ilişkileri arasındaki ilişkiyi

ele alan başka araştırmaya rastlanmamıştır. Dolayısıyla bu araştırmadan elde edilen bağlanma ile ilgili bulguların karşılaştırılma imkanı bulunamamıştır.

4.2.2. Katılımcıların demografik değişkenlerine göre gelin-kayınvalide ilişkisine ilişkin bulguların tartışılması

Araştırmanın 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15 ve 16. amaçları kapsamında yapılan istatistik analizlerinin sonuçlarına göre gelin-kayınvalide ilişkileri gelin ve kayınvalide arasındaki yaş farkı, gelinin eğitim durumu, gelinin çalışma durumu, gelinin maddi durumu, gelinin evlilik süresi, gelinin çocuğuna bakım verenin kim olduğu, gelinin evlenme şekli, kayınvalidenin eğitim durumu, kayınvalidenin sahip olduğu çocuk sayısı, gelinin eşin ailesi ile birlikte yaşaması ve aynı apartmanda oturması durumuna göre farklılaşmamaktadır. Türkiye'de Aydın (2017) tarafından yapılan araştırmada da gelin kayınvalide ilişkisinin gelinlerin eğitim ve çalışma durumunun, aylık gelirinin, evlenme şeklinin ve süresinin anlamlı bir fark ortaya koymadığını bildirmişlerdir. Ayrıca gelin-kayınvalide yaş farkı, gelinin çocuğuna bakım verenin kim olduğu, kayınvalidenin eğitim durumu, kayınvalidenin sahip olduğu çocuk sayısı ve kayınvalidenin medeni durumu değişkenlerine bağlı olarak gelin kayınvalide ilişkisinin değişip değişmediğini inceleyen başka bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu sonuçlardan yola çıkarak; yüksek sosyo-ekonomik duruma sahip olmanın ya da düşük sosyo-ekonomik duruma sahip olmanın gelin kayınvalide ilişkisini anlamlı bir şekilde etkilemediği rahatlıkla söylenebilir. Mevcut araştırmada gelinin sahip olduğu çocuk sayısı, kayınvalidenin medeni durumu ve gelinin eşinin ailesiyle görüşme sıklığına bakıldığında ise gelin-kayınvalide ilişkisi farklılaşmaktadır.

Çocuğu olmayan gelinlerin bir çocuğu olan gelinlere oranla GKİÖ puan ortalamaları daha yüksek olduğu saptanmıştır. Yani bir çocuklu gelinlerin GKİÖ puan ortalamaları düşük bulunmuştur. Fakat çocuğu olmayan gelinler ile iki çocuk ve daha fazlasına sahip olan gelinlerin kayınvalideleriyle ilişkileri farklılaşma göstermemektedir. Ades (2002), yaptığı araştırmada çocuk sahibi olan kadınlar ile olmayan kadınların kayınvalideleriyle uyumlarını karşılaştırdığında anlamlı bir farklılaşmanın olmadığını bildirmiştir. Aydın (2017), araştırmasında demografik değişkenlerine bakıldığında gelinin çocuk sahibi olmasının gelin kayınvalide ilişkisinde anlamlı düzeyde bir ilişki bulamamıştır. Buna karşın gelin-kayınvalide ilişkisini

araştıran birçok araştırma çocuk sahibi olmanın bu ilişkide önemli bi etken olduğunu ortaya koymuşlardır (Anderson, 2006; Price, 1992; Shih & Pyke, 2010). Gelinlerin kayınvalideleriyle ilgili dönüm noktalarını araştıran Anderson (2006), en çok üzerinde durulan ve sıkça tekrarlanan çocuk temasına dikkat çekmiştir. Bulguları; gelinlerin çocuk sahibi olduktan sonra kayınvalideleri ile olumsuz yönde değişimler yaşadığını göstermektedir. Yine araştırma bulgularını destekler nitelikte olan Nuner (2004) tarafından yapılan bir başka araştırmada gelin-kayınvalide ilişkisini etkileyen faktörleri değerlendirmişler, sonuçlar bebek doğumunun gelin-kayınvalide ilişkisinde önemli bir etken olduğunu ortaya koymuştur. Gelinin çocuk sahibi olmasının kayınvalidesi ile olan ilişkisini olumsuz etkilediğini öne sürmüşlerdir. Bir çocuklu gelinlerin çocuğu olmayan gelinlere göre kayınvalideleriyle ilişkilerinde daha düşük puan almaları aile sistem kuramları ile açıklanabilir. Hangi alt sistemde kimlerin yer aldığı önemli bir konudur (Özabacı ve Erkan, 2014, s. 11). İlk çocuğun doğumuyla birlikte ebeveyn alt sisteminin sınırları yeni yeni oluşmaktadır. Yeni doğanın bakımına duyulan ihtiyaçtan ötürü kayınvalide zaman zaman ebeveyn alt sistemine dahil olabilir. Bu süreçte alt sistemdeki sınırların oldukça değişken olması ve güç dengelerinin değişmesi gelin-kayınvalide alt sistemini dolaylı olarak etkilediği söylenebilir. Yapısal aile sistemleri kuramına göre, bir üyenin davanışı örtük bi şekilde de olsa diğer tüm üyelerin davranışlarıyla yakından ilişkilidir (Minuchin, 1974; Nichols ve Schwartz, 1997; Akt. Akün, 2013). Bu nedenle söz konusu farklılık ebeveyn alt siteminde var olan kocanın rolüyle de açıklanabilir. Kocanın gelin-kayınvalide ilişkisinde önemli bir rolü olduğunu bulgularıyla da destekleyen Nastasee (1995), kocaların gelin-kayınvalide arasında tampon görevi görebildiği ve yatıştırıcı özelliğini kullanabildiği durumlarda gelin-kayınvalide ilişkisi olumlu yönde gelişim gösterdiğini bildirmiştir. Aileye katılan ilk çocuğun bakımı konusunda yaşanan anlaşmazlıklar kocanın tampon görevi görememesi ve sorunların bastırılması veya büyütülmesi gelin-kayınvalide ilişkisindeki toplam puandaki düşüşü bir nebze açıklayabileceği düşünülmektedir. Çocuğu olmayan grup ile iki çocuk ve üzerine sahip olan gelinlerin arasında gelin-kayınvalide ilişkisinde anlamlı bir fark olmaması, ebeveyn alt sisteminin sınırlarının belirginleştiğini, kayınvalidenin de gelinine çocuk bakımı konusunda güveninin arttığı düşündürtmektedir. Bununla birlikte, bulgulara göre bu iki grup arasında $p>.05$ olsa da anlamlılık düzeyi $p=0.53$

olarak bulgulandığı için gelecek araştırmalarda bu iki grup arasında da anlamlı bir farklılaşma olabileceğini de düşündürtmektedir.

Kayınvalidesi evli olan gelinlerin kayınvalidesi evli olmayan gelinlere göre GKİÖ puanların ortalamaları daha yüksek bulunmuştur. Yani kayınvalidesi dul olan kadınların GKİÖ puanları daha düşük bulunmuştur. Gelin-kayınvalide ilişkisinde kayınvalidenin medeni durumunun evli kadınlar arasında farklılaşma yaratıp yaratmadığı literatürde daha önce bulgulanmamıştır. Turner, Young & Black (2006), kayınvalidenin medeni durumunu veri toplama aşamasında edinmiş fakat bekar kayınvalidelerin sayısı 1 kişi ile sınırlı olduğu için gruplar arası bir karşılaştırma yapılamamıştır. Mevcut bulguları açıklamada kısmen fayda sağlayan Nuner (2004)'ün yaptığı nitel araştırmada 'kayınvalidenin aileye katılması' teması gelinlerin sıkça vurgu yaptığı bir tema olarak göze çarpmaktadır. Nuner (2004), katılımcıların bazıları kayınvalidelerinin yaşadıkları yaşam olaylarının (boşanma, aileden birinin ölümü) ilişkilerinde engeller yarattığını söylerlerken, bazıları ilişkilerinde birbirlerine yaklaştırdığını bildirmiştir. Literatürden elde edilen bu bilgiler mevcut araştırmanın bulgularını destekler niteliktedir. Kayınvalidenin bekar olmasıyla oğlu ve gelininin hayatında daha çok yer almak isteyebileceğini, bununda kaçınılmaz olarak eş alt sistemindeki güç dengelerini bozabileceğini düşündürtmektedir. Yakalı-Çamoğlu (2007), gelinler özgürlüklerinin kısıtlandıklarını duyumsadıkları anları kayınvalidenin güç yaptırımı olarak değerlendirdikleri söylerlerken; günlük yaşamın küçük işlerini meydana getirirken sahip oldukları güçlerin açıkça farkında olmadıkları gözlemlenmiştir. Dolayısıyla, kayınvalidenin dul olması eş ile geçirilen özel vakti etkileyebileceği, gelinlerin bunu özel yaşamlarına müdahale gibi algılayabileceği ve kayınvalideleriyle ilişkilerinin olumsuz yönde etkilenmesi söz konusu olabilir.

Eşinin ailesiyle haftada bir kez görüşen kadınların GKİÖ'den aldığı puanların ortalamaları yılda bir veya birkaç kez görüşen kadınlardan daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu durumda eşinin ailesiyle yılda bir veya birkaç kez görüşen kadınlar GKİÖ'den düşük puan aldıkları gözlemlenmektedir. Eşin ailesiyle haftada bir görüşen kadınlar ile ayda bir görüşen kadınların GKİÖ'den aldıkları puanların ortalamaları birbirine çok yakınken; eşin ailesiyle her gün görüşen kadınların puanlarının ortalamaları daha düşüktür. Gelin ve kayınvalidelerin algısına yönelik ayrı ayrı yapılmış

çalışmaların birçoğunda görüşme sıklığı oldukça vurgulanan bir tema olduğu gözlenmiştir. Benzer araştırmaların sonuçlarına bakıldığında, Wooley (2018) tarafından yapılmış bir çalışmada kayınvalidelerin gelinleriyle zaman geçirmekten memnun olduklarını, hatta bunun oğullarının mutluluğu, ortak ilgi alanları ve gelinlerin yardımlarıyla ilişkili olduğunu göstermiştir. Fragiskatos (1993), eşin ailesinden uzakta yaşamanın eşin ailesine duyulan memnuniyet düzeyi ile negatif yönde bir ilişki olduğunu bildirmiştir. Hatta eşin ailesine yakın yaşadığını bildirenlerin eşin ailesinden daha fazla memnuniyet duyduğunu göstermektedir. Jackson ve Berg-Cross (1988), yılda 15 kereden fazla kayınvalidesiyle görüşen kadınların kayınvalideleri ile olan ilişkilerinin daha iyi olduğunu bulgulanmıştır. Buna ek olarak; kayınvalidesiyle telefonda daha çok konuşan kadınların kayınvalideleriyle olan ilişkisi arasında pozitif yönde bir ilişki olduğunu bulmuştur. Aslında görüşme sıklığı değişkenine ait bulguları evrensel olarak kabul etmek ve yorumlayabilmek zordur. Fakat literatür incelendiğinde görüşme sıklığına bağlı bulgular alanyazındaki araştırma sonuçlarıyla oldukça paralellik göstermektedir. Kayınvalidenin algısından gelin-kayınvalide ilişkisini değerlendirmeye çalışan yakın tarihli bir araştırmada Wooley ve Grief (2018), gelini ile yakın ilişkiler kurabilen kayınvalideleri incelemişlerdir. Bulgular; gelininin yardımsever olduğu ve kendisi ile benzer ilgi alanlarına sahip olduğunu bildiren kayınvalidelerin gelinleriyle yakın bir ilişkisi olduğu gözlenmiştir. Ayrıca gelini ile bir ay içerisinde daha fazla vakit geçirdiğini bildirenlerde bu yakınlığın attığı gözlenmiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda akla gelen; olumlu ilişki kurabilen gelin kayınvalidelerin mi daha sık görüştüğüdür yoksa daha sık görüşenlerin zaman içerisinde daha olumlu yönde bir ilişki kurduğudur, bunu başka bir aracı değişkeni denkleme sokmadan anlamak imkansızdır. Görüşme sıklığının olası nedenleri arasında; gelinlerin ve kayınvalidelerin birbirlerine duydukları sosyal destek, ortak ilgi alanları, yakın oturma faktörlerin görüşme sıklığını olumlu yönde etkileyebileceği düşünülmektedir. Temelde sık görüşmenin ilişkiyi olumlu yönde etkilediği söylenebilir fakat araştırmada her gün görüşenlerin puan ortalaması haftada bire göre daha düşük, yani anlamlı düzeyde değil ($p>.05$) ama $p=.052$ olsa da anlamlılık düzeyine yakın bulgulanmıştır. Benzer şey ayda bir ile yılda birkaç kez arasındaki karşılaştırma için de söylenebilir $p=,066$ bulgulanmıştır. Dolayısıyla sık görüşmenin ilişkiyi olumlu yönde etkileyebileceği söylenebilirken hergün görüşmenin ise ilişkide olumsuzluklar yaratacağını düşündürtmektedir.

BÖLÜM 5. SONUÇ

Bu bölümde, anne-kız bağlanmasının gelin kayınvalide ilişkisini ne derecede yordadığına ve gelin kayınvalide ilişkisinin hangi demografik değişkenlere göre ne derece farklılaştığına yönelik elde edilen nicel bulguların sonuçlarına yer verilmiştir. Elde edilen bulguların özeti ile birlikte nihai yargılar ve öneriler sunulmuştur.

5.1. Özet

Bu araştırmanın temel amacı, anne-kız bağlanmasının gelin-kayınvalide ilişkisi üzerindeki yordayıcı gücünün incelenmesi üzerine gerçekleştirilmiştir. Buna ek olarak gelin-kayınvalide ilişkisi üzerinde anlamlı bir fark yaratabileceği düşünülen bazı demografik değişkenlerin faklılaşıp farklılaşmadığına bakılmıştır. Gelin-kayınvalide ilişkisi literatürde araştırmacılar tarafından çeşitli kuramsal temeller çerçevesinde incelenmiş olup mevcut araştırma için temelde bağlanma kuramları ve aile sistemleri yaklaşımından yola çıkılarak incelenmeye çalışılmıştır. İlgili literatür çalışmaları incelendiğinde, bağlanma ve bazı demografik değişkenlerin gelin-kayınvalide ilişkisiyle ilişkilerini inceleyen araştırmalar bulunmakla birlikte anne-kız bağlanmasının direkt olarak gelin-kayınvalide ilişkisini ne derece yordadığını inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Araştırma nicel desen ilişkisel tarama modeline uygun bir şekilde hazırlanmıştır. Araştırmanın örneklemi Kocaeli ilinde dört farklı ilçede (Karamürsel, Derince, İzmit, Gölcük) yaşayan, evli, çocukluk yaşantısında öz annesi tarafından bakım görmüş ve kayınvalidesi hayatta olan 297 kadın katılımcıdan oluşmaktadır. Katılımcıların yaşları 22 – 74 arasında olup yaş ortalaması Ort. = 37,53'tür. Katılımcıların kayınvalidelerinin yaşları 45 – 95 arasında olup yaş ortalaması Ort. = 65,19'dur. Katılımcıların demografik özelliklerini belirleyebilmek üzere araştırmacının oluşturduğu 'Kişisel Bilgi Formu (KBF)', bağlanma düzeylerini belirleyebilmek adına Parker ve arkadaşları (1979) tarafından geliştirilen ve Kapçı ve Küçüker (2006) tarafından adaptasyon çalışması yapılan 'Ana Babaya Bağlanma Ölçeği (ABBÖ) ve gelin-kayınvalide ilişkilerini belirlemek üzere Aydın (2017) tarafından geliştirilen Gelin-Kaynana İlişkileri Ölçeği (GKİÖ) uygulanmıştır. Verilerin analizi aşamasında Bağımısız Gruplar T – Testi, Tek

Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), Mann Whitney - U Testi, Kruskal Wallis Testi, Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon analizi ve Basit Doğrusal Regresyon analizinden yararlanılmıştır.

Yapılan Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon tekniği ile bağlanma boyutlarının gelin-kayınvalide ilişkisi toplam puanları ve alt ölçeklerinin puanları ile olan ilişkisine bakılmıştır. Bağlanmanın ilgili ve ihtiyaçlara duyarlı oluş alt boyutu ile gelin-kayınvalide ilişkileri hem toplam puanı hem de tüm alt ölçekleri ile pozitif yönde korelasyon gösterirken; bağımsızlığa ve otonomiye izin verme boyutu ne gelin-kayınvalide ilişkisi ne de alt ölçekleri ile anlamlı bir korelasyon göstermiştir. Bu analiz sonucundan yola çıkılarak bağlanmanın ilgili ve ihtiyaçlara duyarlı oluş boyutunun gelin-kayınvalide ilişkisini ne derece yordadığını saptayabilmek üzere basit doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Sonuçlar; ilgili ve ihtiyaçlara duyarlı oluş puanları gelin-kayınvalide ilişkileri toplam puanlarındaki varyansın %6,2 sini açıklamaktadır. Ayrıca, Olumlu Etkileşim alt ölçeği puanlarındaki varyansın %6,2 sini; Müdahale/Evliliğe Etki alt ölçeği puanlarındaki varyansın %3,6 sını; Olumsuz Etkileşim alt ölçeği puanlarındaki varyansın %1,7 sini; Kocanın Rolü alt ölçeği puanlarındaki varyansın %3,4 ünü; Psikolojik Saldırganlık alt ölçeği puanlarındaki varyansının %2,7 sini ve Kocanın Tarafsızlığı alt ölçeği puanlarındaki varyansın da %4,5 ini açıklamaktadır. Yapılan fark testleri sonucunda; çocuğu olmayan gelinler ile 1 çocuk sahibi olan gelinler arasında yapılan karşılaştırma da söz konusu farklılık çocuk sahibi olmayan gelinlerin lehine bulunmuştur. Kayınvalidenin medeni durumuna göre ortaya çıkan söz konusu farklılık evli kayınvalideleri olan kadınların lehine sonuç vermiştir. Son olarak, gelinin eşinin ailesiyle görüşme sıklığına göre ortaya çıkan söz konusu farklılık eşinin ailesi ile haftada bir görüşenler ile yılda bir veya birkaç kez görüşenler arasında olup haftada bir görüşen grubun lehine bulunmuştur.

Özetle, bağlanmanın 1. Alt boyutu gelin-kayınvalide ilişkilerinin anlamlı bir yordayıcısı olduğunu göstermektedir. Gelinin sahip olduğu çocuk sayısının, kayınvalidesinin medeni durumunun ve eşinin ailesi ile görüşme sıklığının da bu ilişki de anlamlı bir farklılık yarattığı sonucuna varılmıştır. GKİÖ toplam puanından alınan puanların ortalamasının minimum seviyeden ziyade maximum seviyeye yakın olması

toplumsal yargının aksine olumlu ilişkilerin de yok sayılamayacağını ortaya koymaktadır.

5.2. Yargı

Araştırmada, tüm araştırma soruları yanıtlanarak literatüre belli düzeyde katkı sağlayıcı nitelikte sonuçlara ulaşıldığı düşünülmektedir. Analiz bulgularının tamamına bakıldığında, bağlanmanın ve bazı demografik değişkenlerin gelin-kayınvalide ilişkisi ile anlamlı ilişkiler ortaya koyduğu söylenilebilir. Çalışmadan elde edilen sonuçlar ve alanyazındaki birçok araştırmanın, bağlanmanın ve bazı önemli demografik değişkenlerin bu ilişkide ayrı ayrı önemli rollerinin olduğunu destekler niteliktedir. Araştırmanın sonuçlarından varılan nihai yargılar aşağıdaki gibidir:

1. Anne-kız bağlanmasının ilgili ve ihtiyaçlara duyarlı oluş alt boyutu gelin-kayınvalide ilişkisi toplam puanlarını anlamlı bir şekilde yordamaktadır. Başka bir deyişle; gelin-kayınvalide ilişkileri evli kadının çocukluk yaşantısında annesinin ilgili ve ihtiyaçlara duyarlı oluş tutumundan etkilenmektedir.
2. Anne-kız bağlanmasının ilgili ve ihtiyaçlara duyarlı oluş alt boyutu gelin-kayınvalide ilişkisinde olumlu etkileşim, müdahale/evliliğe etki, olumsuz etkileşim, kocanın rolü, psikolojik saldırganlık ve kocanın tarafsızlığı alt faktörlerini anlamlı bir şekilde yordamaktadır. Başka bir deyişle; gelin-kayınvalide ilişkisinde olumlu etkileşimin yüksek, kayınvalidenin gelinine ve evliliklerine karşı müdahalesinin düşük olması, olumsuz etkileşimin düşük, kayınvalidenin gelinine karşı psikolojik saldırganlığının düşük olması, kocanın bu ilişkideki rolünde gelin kayınvalide çatışmasında tarafsız bir tutum sergilemesi evli kadının çocukluk yaşantısında annesinin ilgili ve ihtiyaçlara duyarlı oluş tutumundan etkilenmektedir.
3. Anne-kız bağlanmasının bağımsızlığa ve otonomiye izin verme alt boyutu gelin-kayınvalide ilişkileri toplam puanlarını anlamlı bir şekilde yordamamaktadır. Başka bir deyişle; gelin-kayınvalide ilişkileri evli kadının çocukluk yaşantısında annesinin aşırı koyucu olmayıp bağımsızlığa izin vermesinden etkilenmemektedir.
4. Anne-kız bağlanmasının bağımsızlığa ve otonomiye izin verme alt boyutu gelin-kayınvalide ilişkilerindeki olumlu etkileşim, müdahale/evliliğe etki, olumsuz etkileşim, kocanın rolü, psikolojik saldırganlık ve kocanın tarafsızlığı alt faktörlerini

anlamlı bir şekilde yordamamaktadır. Başka bir deyişle; gelin-kayınvalide ilişkisinde olumlu etkileşimin yüksek, kayınvalidenin gelinine ve evliliklerine karşı müdahale düzeyinin düşük olması, olumsuz etkileşimin düşük olması, kayınvalidenin gelinine karşı psikolojik saldırganlığının düşük olmasının, kocanın gelin-kayınvalide ilişkisindeki rolünde bu ilişkideki çatışmalarda tarafsız olmasının evli kadının çocukluk yaşantısında annesinin aşırı korumacı olmayıp bağımsızlığa izin vermesi tutumundan etkilenmemektedir.

5. Gelin-kayınvalide ilişkileri gelin ve kayınvalidenin yaş farkı, gelinin eğitim durumu, gelinin çalışma durumu, gelinin maddi durumu, gelinin evlilik süresi, gelinin çocuğuna bakım verenin kim olduğu, gelinin evlenme şekli, kayınvalidenin eğitim durumu, kayınvalidenin çocuk sayısı, gelinin eşinin ailesi ile birlikte oturması ve eşinin ailesi ile aynı apartmanda yaşaması değişkenlerine göre farklılaşmamaktadır. Başka bir deyişle; gelin kayınvalide ilişkisi söz konusu değişkenlerden etkilenmemektedir.
6. Gelin-kayınvalide ilişkisi gelinin sahip olduğu çocuk sayısı, kayınvalidenin medeni durumu ve gelinin eşinin ailesi ile görüşme sıklığına göre farklılaşmaktadır. Başka bir deyişle; gelin-kayınvalide ilişkisi söz konusu değişkenlerden etkilenmektedir.
7. Gelin-kayınvalide ilişkisindeki gelinin çocuk sayısına göre ortaya çıkan farklılık çocuğu olmayanlar ile 1 çocuklular arasında çocuğu olmayan grubun lehineyken; diğer gruplar arası anlamlı bir fark ortaya konmamaktadır.
8. Gelin-kayınvalide ilişkisindeki kayınvalidenin medeni durumuna göre ortaya çıkan farklılık evli kayınvalidesi olan grubun lehine olmaktadır.
9. Gelin-kayınvalide ilişkisindeki gelinin eşinin ailesi ile görüşme sıklığına göre ortaya çıkan farklılık eşinin aile ile haftada bir görüşenler ile yılda bir veya birkaç kez görüşenler arasında haftada bir kez görüşen grubun lehineyken; diğer gruplar arası anlamlı bir fark ortaya konmamaktadır.

Nihai yargılar ışığında, gelin-kayınvalide ilişkisini değerlendirme ve açıklama hususunda bağlanmanın ilgili ve ihtiyaçlara duyarlı oluş alt boyutunun, gelinin sahip olduğu çocuk sayısının, kayınvalidenin medeni durumunun ve gelinin eşinin ailesi ile görüşme sıklığının göz önünde bulundurulması gerektiği düşünülmektedir.

5.3. Öneriler

Araştırmanın bu bölümünde mevcut bulguların değerlendirilmesiyle elde edilen öneriler araştırmacılara ve uygulayıcılara sunulmaktadır.

5.3.1. Araştırmacılara yönelik öneriler

Araştırmanın örneklem grubu Kocaeli'de dört farklı ilçede yaşayan 297 kadın ile sınırlıdır. Dolayısıyla sonraki araştırmaları farklı örneklem grupları tarafından gerçekleştirilebilirler.

Araştırma kullanılan ölçme araçları ile sınırlı olduğu için farklı ölçme araçları kullanılarak benzer literatürün zenginleşmesine fayda sağlayabilirler. Gelecek araştırmalar, gelin-kayınvalide ilişkisini ilişkisel özerklik bağlamında değerlendirebilirler. Bunun için gelin ve kayınvalidelerin nerde büyüdüğü ya da nereden geldiği, nasıl bir aile ortamında yetiştikleri hakkında bilgi edinmek adına katılımcılara tutum ölçeği uygulamaları faydalı olabilir.

Araştırma yapılan istatistiksel analizlerle sınırlı kalmıştır. Gelecek araştırmalar, bağlanma ve gelin-kayınvalide ilişkisi değişkenleri arasındaki ilişkiyi incelerken demografik değişkenlerin (özellikle anlamlı fark ortaya koyan) aracı etkisini değerlendirerek literatüre belli düzeyde katkı sağlayabilirler.

Araştırma nicel ölçümlerle sınırlı kalmıştır. Bu nedenle gelin-kayınvalide ilişkisini nitel ölçümlerle araştırmanın literatüre önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Araştırmadaki anlamlı fark ortaya koyan demografik değişkenlerle ilgili daha detaylı nitel araştırmalar ortaya koymak mevcut bulgular zincirine de anlamlı düzeyde fayda sağlayacaktır.

Mevcut araştırma, gelinin algısından gelin-kayınvalide ilişkisini nasıl değerlendirdiğini ortaya koymaktadır. Buna ek olarak kayınvalidenin bu ilişkiyi nasıl değerlendirildiğini araştırmaya katmanın literatürü zenginleştireceği düşünülmektedir. Ayrıca kayınvalidenin kendi annesiyle olan bağlanmasının gelin-kayınvalide ilişkisine etkisinin araştırılması da bir başka öneri olarak değerlendirilmelidir.

Mevcut gelinlerin ileride kayınvalide olduklarında kendi gelinleriyle olan ilişkilerinin boylamsal bir çalışma ile araştırılması gelinlerin kayınvalideleri ile ilişkilerinin aile yaşam döngüsündeki yerini anlamak adına katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

5.3.2. Uygulayıcılara yönelik öneriler

Bulgulara göre, anne-kız bağlanması ilgili ve ihtiyaçlara duyarlı oluş alt boyutu gelin-kayınvalide ilişkisini anlamlı düzeyde yordamaktadır. Bu da bize bağlanmanın önemini bir kez daha göstermektedir. Bu nedenle anne-çocuk bağlanmasında güvenli bağlanma oranını arttırabilmek adına anne adaylarına, hamile kadınlara ve mevcut annelere bağlanma hakkında önleyici ve koruyucu çalışmalar düzenlenebilir. Bu çalışmaların içeriğinde bağlanmanın önemi ve güvenli bağlanmayı nasıl sağlayabilecekleri adına psikoeğitimler verilebilir. Buna ek olarak, güvenli bağlanmanın önemini vurgulayan, medyanın da desteği ile kamuoyunun farkındalığını arttırabilecek çeşitli çalışmalar faaliyete geçirilebilir.

Aile danışmanlığı kapsamında yürütülen projelerin içeriklerinde kamuoyunun bilgilendirilmesi adına gelinin sahip olduğu çocuk sayısının, kayınvalidenin medeni durumunun ve kayınvalide ile görüşme sıklığının gelin-kayınvalide ilişkisi üzerinde etkilerinden rahatlıkla söz edinilebilir.

EK'LER

EK.1: GÖNÜLLÜ BİLGİLENDİRME FORMU

Gönüllü Bilgilendirme Formu

Sayın katılımcı,

Bu araştırma, Dr. Öğr. Üyesi H. Nevzat MUHTAR danışmanlığında, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı öğrencisi 'Ceren KARAKAŞ' tarafından yüksek lisans tezi olarak yürütülmektedir.

Araştırmanın başlığı "Gelin-Kayınvalide İlişkisinin Anne-Kız Bağlanması ve Demografik Değişkenler Bağlamında İncelenmesi" dir. Bu araştırma evli ve öz annesi tarafından büyütülmüş olan kadınların gelin kayınvalide ilişkileri ile öz anneleri ile olan bağlanma düzeyleri arasında bir ilişki olup olmadığını ve gelin-kayınvalide ilişkisinin demografik değişkenler bağlamında incelenmesini amaçlamaktadır.

Bu araştırmada 17 soruluk 'Kişisel Bilgi Formu (KBF)', 25 soruluk 'Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği (ABBÖ)' ve 40 soruluk 'Gelin-Kayınvalide İlişkileri Ölçeği (GKİÖ)' yer almaktadır. Bu ölçek formlarını siz katılımcılardan doldurmalarını rica ediyoruz. Bu formları cevaplamak için gereken süre yaklaşık olarak 25 dakikadır.

Bu araştırmaya gönüllü olarak katılım esastır. Katılmayı tercih ederseniz ve sonrasında fikrinizi değiştirirseniz araştırmadan; araştırmacıya haber vererek ayrılabilirsiniz. Bu araştırmada kimliğiniz gizli tutulacaktır. Araştırma bulguları yayınlansa da kimlik bilgileriniz gizli tutulacaktır. Ancak yasal gereklerin yerine getirilebilmesi için, kimliğinizi içeren kayıtlara etik kurul üyeleri tarafından bakılabilir. Bu belgeyi imzalayarak buna izin vermektesiniz. Çalışma hakkında daha fazla bilgi almanız mümkündür. Bunun için Ceren KARAKAŞ ile doğrudan görüşebilir ya da (0533) 090 5488 no'lu telefondan ulaşabilirsiniz.

Araştırmada doğru sonuçlara ulaşabilmemiz için soruların dikkatli ve doğru bir şekilde cevaplandırılması önem taşımaktadır.

Katılımınızdan dolayı teşekkürler.

Dr. Öğr. Üyesi. H. Nevzat MUHTAR
Doğuş Üniversitesi Psikoloji Anabilim Dalı
Ceren KARAKAŞ
Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Psikoloji Anabilim Dalı Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı Öğrencisi

EK.2: BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU

Bilgilendirilmiş Onam Formu

"Gelin-Kayınvalide İlişkisinin Anne-Kız Bağlanması ve Demografik Değişkenler Bağlamında İncelenmesi" adlı çalışmaya ait bilgilendirme formunu okudum. Araştırmaya kendi isteğimle katılıyorum.

Gönüllünün:

Adı-soyadı:

İmzası:

Bilgilendirmeyi Yapan Araştırmacının:

Adı-soyadı:
İmzası:
Telefon: (0533) 090 54 88

E-mail: **ceren_karakas94@outlook.com**

EK.3: KİŞİSEL BİLGİ FORMU

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Elinizdeki formda kişisel bilgileriniz istenmektedir. Bilgiler sadece araştırma amaçlı kullanılacağından ötürü isim yazmanız gerekmemektedir. Araştırmanın gerçekçi sonuçlar verebilmesi için anketi son derece doğru ve eksiksiz olarak yanıtlamanız istenmektedir.

1. **Yaşınız: _____**
2. **Yaşadığınız ilçe?**
   İzmit ( ) Derince ( ) Gölcük ( ) Karamürsel ( )
3. **Eğitim durumunuz?**
   İlkokul ( ) Ortaokul ( ) Lise ( ) Üniversite ( ) Üniversite ve Üstü ( )
4. **Çalışıyor musunuz?**
   Evet ( ) Hayır ( )
5. **Maddi durumunuzu hangi düzeyde tanımlarsınız?**
   Düşük ( ) Orta ( ) Yüksek ( )
6. **Ne kadar süredir evlisiniz?**
   1-5 Yıl ( ) 5-10 Yıl ( ) 10-20 Yıl ( ) 20 Yıl ve üstü ( )
7. **Çocuğunuz var mı?**
   Evet ( ) Hayır ( )
8. **Varsa; kaç tane? _____**
9. **Çocuğunuza kim bakıyor:**
   Ben ( ) Annem ( ) Kayınvalidem ( ) Diğer ( )
10. **Evliliğe nasıl karar verdiniz?**
    Flört sürecinde ailemin onayını alarak( ) Flört sürecinde ailemin onayını almadan ( ) Görücü usulü kendi isteğimle ( ) Görücü usulü kendi isteğim olmadan ( )
11. **Kayınvalideniz kaç yaşında? _____**
12. **Kayınvalidenizin eğitim durumu nedir? _____**
13. **Kayınvalidenizin medeni hali? _____**
14. **Kayınvalidenizin kaç çocuğu var? _____**
15. **Eşinizin ailesi ile mi yaşıyorsunuz?**
    Evet ( ) Hayır ( )
16. **Eşinizin ailesi ile aynı apartmanda mı yaşıyorsunuz?**
    Evet ( ) Hayır( )
17. **Eşinizin ailesi ile ne kadar sıklıkta görüşüyorsunuz?**
    Her gün ( ) Haftada Bir ( ) Ayda bir ( ) Yılda bir veya daha fazla ( )

EK.4: ANA BABAYA BAĞLANMA ÖLÇEĞİ (ABBÖ) ANNE FORMU

ANA BABAYA BAĞLANMA ÖLÇEĞİ (ABBÖ) ANNE FORMU

Aşağıda, annenizin çeşitli tutum ve davranışlarına ilişkin ifadeler yer almaktadır. 16 yaşınıza kadar olan dönemde **annenizi** hatırlamaya çalışarak, her bir ifadede size en uygun seçeneğin altına X işareti koyunuz.

	Tamamen böyleydi	**Kısmen böyleydi**	**Pek böyle değildi**	**Hiç böyle değildi**
1. Benimle yumuşak ve arkadaşça bir tarzda konuşurdu.				
2. İhtiyaç duyduğum kadar yardım etmezdi.				
3. Hoşlandığım şeyleri yapmama izin verirdi.				
4. Duygusal olarak bana karşı soğuk görünürdü.				
5. Sorunlarımı ve endişelerimi anlıyor görünürdü.				
6. Bana karşı sevgi doluydu.				
7. Kendi kararlarımı vermemden memnuniyet duyardı.				
8. Büyümemi istemezdi.				
9. Yaptığım her şeyi kontrol etmeye çalışırdı.				
10. Mahremiyetime müdahale ederdi.				
11. Olan-bitenler hakkında benimle konuşmaktan keyif alırdı.				

12. Genellikle bana karşı güler yüzlüydü.

13. Bana, bebekmişim gibi davranma eğilimi vardı.

14. İhtiyaçlarımı ve isteklerimi anlamıyor gibiydi.

15. Kendimle ilgili kararları almama izin verirdi.

16. İstenmediğimi hissettirirdi.

17. Üzgün olduğum zamanlarda kendimi daha iyi hissetmemi sağlardı.

18. Benimle pek fazla konuşmazdı.

19. O'na bağımlı olduğum duygusunu yaşatmaya çalışırdı.

20. Annem yanımda olmadığı zaman, kendime bakamayacağımı hissederdim.

21. İstediğim kadar özgürlük tanırdı.

22. İstediğim zaman dışarı çıkmama izin verirdi.

23. Bana karşı aşırı koruyucuydu.

24. Beni övmezdi.

25. İstediğim gibi giyinmeme izin verirdi.

EK.5: GELİN KAYINVALİDE İLİŞKİLERİ ÖLÇEĞİ (GKİÖ)

GELİN KAYINVALİDE İLİŞKİLERİ ÖLÇEĞİ (GKİÖ)

Değerli Katılımcı,

Bu çalışma, gelin-kayınvalide ilişkileri hakkında bilgi edinmek amacıyla yürütülmektedir. Lütfen her bir maddeyi dikkatlice okuyunuz ve seçeneklerden kendi durumunuza en uygun olanı cevaplandırınız ve yanındaki parantez içine bir çarpı (X) işareti koyunuz. Araştırmadan elde edilen veriler, sadece bilimsel amaçla kullanılacak, şahsınızla (sizinle) ilgili hiçbir değerlendirme yapılmayacaktır. Bu nedenle her maddeyi dikkatlice okumanız ve doğru ve içten cevap vermemiz araştırmaya önemli katkı sağlayacaktır. İsminizi yazmanıza gerek yoktur. **Lütfen cevaplanmamış soru bırakmayın. Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.**

	Hiç doğru değil	**Nadiren doğru**	**Bazen doğru**	**Çoğunlukla doğru**	**Her zaman doğru**
1. Eşimle aramızda kayınvalidemden kaynaklanan küskünlük ve kırgınlıklar olur.	1	2	3	4	5
2. Bir gün kayınvalidem yüzünden boşanabileceğimizi düşünüyorum.	1	2	3	4	5
3. Kayınvalidemle olan ilişkimden memnunum.	1	2	3	4	5
4. Eğer kayınvalidem bize bu kadar karışmasaydı eşimle daha mutlu bir	1	2	3	4	5

beraberliğimiz olabilirdi.					
5. Eşimle olan ilişkimizde kayınvalidemden dolayı mutsuzluk yaşanmaz.	1	2	3	4	5
6. Kayınvalidemle sürekli beraber olmamız beni rahatsız ediyor.	1	2	3	4	5
7. Kayınvalidem özgürlüğümü kısıtlıyor.	1	2	3	4	5
8. Kayınvalidem ile arkadaş gibiyiz.	1	2	3	4	5
9. Kayınvalidemin yanında kendimi rahat ve huzurlu hissederim.	1	2	3	4	5
10. Kayınvalidemin işlerime müdahale etmesinden rahatsızım.	1	2	3	4	5
11. Kayınvalidemin ilgisizliğinden rahatsızım.	1	2	3	4	5
12. Kayınvalidem aramızdaki problemleri başkalarına anlatır.	1	2	3	4	5
13. Kayınvalidem ile sorunlarımızı konuşarak çözebiliriz.	1	2	3	4	5
14. Kayınvalidem ile rahatça dertleşebiliriz.	1	2	3	4	5
15. Kayınvalidem bana olan sevgisini belli eder.	1	2	3	4	5
16. Eğer kayınvalideme, onun herhangi bir davranışından rahatsız olduğumu söylersem bundan hoşlanmaz.	1	2	3	4	5
17. Kayınvalidem ile sorun yaşadığımızda benden uzaklaştığını hissederim.	1	2	3	4	5
18. Kayınvalidem beni iyi yönde eleştirir.	1	2	3	4	5

19. Yanlış anlaşılma korkusu yaşadığımdan dolayı kayınvalideme düşüncelerimi anlatmam.	1	2	3	4	5
20. Kayınvalidem ile anne-kız gibiyiz.	1	2	3	4	5
21. Kayınvalidemin başkalarına benim hakkımda iyi şeyler söylediği olur.	1	2	3	4	5
22. Kayınvalidemin bazı zamanlarda bizimle kalması eşimle özel vakit geçirmemizi engeller.	1	2	3	4	5
23. Bir sıkıntım olduğunda kayınvalidem yardımıma koşar.	1	2	3	4	5
24. Kayınvalidem duygu ve düşüncelerimi anlar.	1	2	3	4	5
25. Kayınvalidemin sebepsiz yere benden uzaklaştığı olur.	1	2	3	4	5
26. Kayınvalidemin başkalarına benim hakkımda kötü şeyler söylediği olur.	1	2	3	4	5
27. Kayınvalidem benim duygu ve düşüncelerime saygı duyar.	1	2	3	4	5
28. Bana karşı ilgili olması için onun istediği gibi davranmam gerekir.	1	2	3	4	5
29. Bana iyi davranır ama arkamdan konuştuğunu duyarım.	1	2	3	4	5
30. Bana olan yardımlarından dolayı kayınvalideme minnet duyarım.	1	2	3	4	5
31. Kayınvalidem başkalarının yanında beni kötüler.	1	2	3	4	5
32. Kayınvalidem bana karşı olan duygu ve düşüncelerini açıkça ifade eder.	1	2	3	4	5
33. Kayınvalidem eşimin olumsuz davranışlarına karşı beni savunur.	1	2	3	4	5

34. Eşim çok fazla annesinin etkisi altında kalıyor.	1	2	3	4	5
35. Eşim, annesiyle ilgili eleştirileri duymaya dayanamaz.	1	2	3	4	5
36. Eşimin, annesiyle fazla bağlı olması eşimle olan ilişkimizi olumsuz yönde etkiliyor.	1	2	3	4	5
37. Kayınvalidemin eşime karşı fazla koruyucu davranması eşimle olan ilişkimi olumsuz yönde etkiliyor.	1	2	3	4	5
38. Eşim, kayınvalidemle olan tartışmalarımızda tarafsız bir şekilde davranır.	1	2	3	4	5
39. Eşim, kayınvalidemle olan tartışmalarımızda haklı kimse ondan yana davranır.	1	2	3	4	5
40. Eşim önemli konularda bana değil annesine danışır.	1	2	3	4	5

KAYNAKÇA

Abouhamzeh, E. (2014). *Attachment styles and marital satisfaciton among Iranian-American individuals* (Unpublished doctorate dissertation). The Chicago School of Professional Psychology, Chicago, USA.

Adams, T. R. (2000). *Differantiation and in law satisfaction among newly married LDS couples* (Unpublished doctorate dissertation). Indiana State Univesity, Indiana, USA.

Ades, L. L. (2002). *Predictors of the quality of the relationship between daughters-in-law and mothers-in-law* (Unpublished doctorate dissertation). Adelphi Univesity, NY, USA.

Adhikari, H. (2015). Limerence causing conflict in relationship between mother-in-law and daughter-in-law: A study on unhappiness in family relations and broken family. *Multidisciplinary Journal of Gender Studies,* 4(2), 739-757.

Ainsworth, M. D. S., Bleher, M. C., Waters, E., & Wall, S. (1978). Patterns of attachment. *American Psychologist*, 8(49), 329-332.

Akün. E. (2013). Yapısal aile sistemleri kuramı bağlamında ergenlik döneminde ailee yapısı ve ergenlik dönemi sorunları. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi,* 53(1), 85-115.

Aktürk, M. ve ark. (1976). *Aile terapisi terimleri sözlüğü.* İstanbul: Türk Psikologlar Derneği İstanbul Şubesi Yayınları.

Allendof, K. (2015). Like her own: Ideals and experiences of the mother-in-law/daughter-in-law relationship. *Journal of Family Issues*, 28(15), 1-26.

Alkayış, M. F. (2013). Adıyaman yöresi atasözleri ve deyimlerinde gelin-kaynana ilişkisi ve evlilik konusu. Turkish Studies - International Periodical for the Languages, *Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(9), 579-594.

Al-Attar, G. S. T. & El-Gibaly, O. (2014, May). Is co-residence with mother-in-law affecting marital relationship quality in semi-urban assiut Egypt? Presented in poster session at the Population Association of America 2014 Annual Meeting Program, Princeton University.

Anderson, W.A. (2016). *'You're not part of the family': Understanding the turning points and family system Consequences of high conflict mother/daughter-in-law relationships* (Unpublished doctorate dissertation). North Dakota State University, Fargo, USA.

Anderson, S. A., & Sabatelli, R. M. (2006). *Family interaction: A multigenerational developmental perspective* (4th ed.). Boston: Pearson.

Araz, A. ve Erkus, A. (2014). Duygu dışavurum tarzlarının kavramsallaştırılması ve ölçümü: Bir envanter geliştirme çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 29(74), 50-61.

Arseven A. (1993), *Alan araştırma yöntemi.* Ankara: Gül Yayınevi.

Aslan, F. (2018). *Türk kültürü içerisinde türk aile yapısının yeri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Niğde.

Aydın, E. (2017). *Anne-oğul bağlanmasının gelin-kaynana ilişkisini ve evlilik doyumunu yordamadaki rolü* (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Aydın, E. ve Canel, A. Z. (2018). Anne-oğul bağlanmasının gelin-kayınvalide ilişkisi ve evlilik doyumunu yordamadaki rolü. *Marmara Üniversitesi Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Dergisi,* 2, 1-16.

Bank, S. P., & Kahn, M. D. (1997). *The sibling bond. PsycINFO,* New York, NY, US: Basic Books.

Bartholomew, K. & Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: A test of a four category model. *Journal of Personality and Social Psychology,* 61(2), 226-244.

Bartholomew, K., & Shaver, P. R. (1998). *Methods of assessing adult attachment.* In J. A. Simpson & W. S. Rholes (Eds.) , Attachment theory and close relationships (pp. 25-45). New York: Guilford Press.

Berber-Çelik, Ç. (2018). Bağlanma stilleri, psikolojik iyi oluş ve sosyal güvende hissetme: Aralarındaki ilişki ne?. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi,* 13(25), 27-40.

Berk, L. E. (2000). *Development through the lifespan (2nd ed.).* USA: Ally & Bacon.

Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss: Vol.1. Attachment.* Great Britain. New York: Basic Books.

Bowlby, J. (1973). *Attachment and loss: Vol. 2. Separation: Anxiety and anger.* New York: Basic Books.

Bowlby, J. (1988a). *A secure base: Parent-child attachment and healthy human development.* New York: *Basic Books.*

Bowlby, J. (2012). *Güvenli bir dayanak ebeveyn-çocuk bağlanması ve sağlıklı insan gelişimi* (S. Güneri, Çev.). İstanbul: Psikoterapi Enstitüsü.

Bowlby, J. (2013). *Bağlanma* (T.V. Soylu, Çev.). İstanbul: Pinhan Yayıncılık.

Bretherton, I. (1992). The origin of attachment theory: John Bowlby and Mary Ainsworth. *Developmental Psychology*, 28, 759-775.

Bryant, C. M., Conger, R. D., & Meehan, J. M. (2001). The influence of in-laws on change in marital success. *Journal of Marriage and Family*, 63, 614-626.

Büyüköztürk, Ş., Çokluk, Ö. ve Köklü, N. (2013). *Sosyal bilimler için istatistik*. İstanbul: Pegem Akademi.

Bozkurt, A. (2014). *Evli bireylerde bağlanma stilleri, aile içi eşler arası şiddet ve evlilik uyumu arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Can, N. (2018). *Bir devlet hastanesinde çalışan hemşirelerin bağlanma stillerinin kişilerarası ilişkilere etkisinin değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Marrmara Üniversitesi, İstanbul.

Carr, C.M., Wolchik, S.A., Tein, J. & Sandler, I. (2018). Mother-adolescent and father-adolescent relationships after divorce: Relations with emerging adults' romantic attachment. *Journal of Divorce and Remariage*, 60(3), 194-210.

Carver, C. & Schei, M. (1998). *Perspectives on psychology.* Cambridge University Press, 281-282.

Chen, M-H. (1999). *The relationship of mothers and daughters in-law in urban Chinese families* (Unpublished doctorate dissertation). The Texas Woman's University, USA.

Childs, G. (2001). Demographic dimensions of an intervillage land dispute in Nubi, Nepal. *American Antropologist,* 103(4), 1096-1113.

Curun, F. ve Çapkın, M. (2014). Romantik kıskançlığın bağlanma stilleri, benlik saygısı, kişilik özellikleri ve evlilik doyumu açısından yordanması. *Psikoloji Çalışmaları*, 34(1), 1-22.

Çakcak, D.A. (2018). *Temel gelişimsel çocuk nörolojisi.* Ankara: Ankamat Matbaacılık.

Çapık, C. (2014). İstatistiksel güç analizi ve hemşirelik araştırmalarında kullanımı: Temel bilgiler. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi,* 17(4), 268-273.

Çiftçi, D. (2010). *Kişinin ebeveyn ilişki algısı ile yetişkinlik bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi, İstanbul.

Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. & Büyüköztürk, Ş. (2014). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve LISREL uygulamaları.* Ankara: Pegem Akademi.

Dallos, R. & Draper, R. (2005). *An introduction to family therapy: Systemic theory and practice* (2nd ed.). Open University Press.

Datta, P ve ark. (2003). Parent care by Indıan and Belgıan caregivers in their roles of daughter/daughter-in-law. *Journal of Cross Cultural Psychology*, 34(6), 736-749.

Demirbilek, M. (2016). Aile danışmanlığı: Bir uygulama örneği. *Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care*, 10(2), 109-120.

Demirci, E. (2004). *Evlilikte bağlanma ve çatışmayı yönetmde bağlanma stillerinin etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.

Demirci, Ş., Günaydın, İ.G., Doğan, K.H., & Aynacı, Y. (2005). Konya ilindeki boşanmaların retrospektif değerlendirilmesi. *Adli Tıp Dergisi Journal of Forensic Medicine Adli Tıp Dergisi,* 19(1), 22-28.

Delaney, C. (1997). A Poem: Mother in Law. *Studies: An Irish Quarterly Review*, 86(343), 276.

De La Rosa, M., Dillon, F.R., Ganapati, N.E., Rojas, P., Pinto, E. & Prado, G. (2010). Mother-daughter attachment and drug abuse among Latinas ın the Unıted States. *Journal of Drug Issues*, 40(2), 379-404.

Diamond-Smith, N., Bishai, D. & El-Gibaly, O. (2015). Inter-generational co-residance and women's work and leisurre time in Egypt. *Demographic Research*, 33(31), 909-938.

Dönmezer, G. (1999). *Ailede iletişim ve etkileşim.* İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Du, Y., D. (2013). Living under the same roof: a genealogy of the family romance between mother-in-law and daughter-in-law in modern Chinese history. *Gender & History*, 25(1), 170-191.

Durak-Batıgün, A. ve Büyükşahin, A. (2008). Aleksitimi: Psikolojik belirtiler ve bağlanma stilleri. *Klinik Psikiyatri*, 11, 105-114.

Duvall, E. (1954). *In-laws: Pro & Con.* New York: Association Press.

Erkuş, A. (1994). *Psikolojik terimler sözlüğü.* Ankara: Emel Matbaacılık.

Eroğlu, D. (2015). *Ebeveynlerine açılan ve açılmayan lezbiyen ve gey bireylerde psikolojik uyum ve bağlanmanın karşılaştırılması* (Yüksel Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi, İstanbul.

Feeney, J.A. (2002). Attachment, marital interaction and relationship satisfaction: a diary study. *Personal Relationships*, 9(1), 39-55.

Fischer, L. R. (1983b). Mothers and mothers-in-law. *Journal of Marriage and the Family*, 45, 187-192.

Fingerman, K.L., Gilligan, M., VanderDrift, L. & Pitzer, L. (2012). In-law relationships before and after marriage: Husbands, wives and their mothers-in-law. *Research in Human Development,* 9(2), 106-125.

Fraley, R.C., Waller, N.G. & Brennan, K.A. (2000). An item response theory analysis of self-report measures of adult attachment. *Journal of Personality and Social Pscyhology*, 78(2), 350-365.

Fragiskatos, C.A. (1993). *Factors impacting in-law relations in Greek American families* (Unpublished Doctorate Dissertations). United States International University, San Diego, USA.

Gladding, S. T. (2002). *Family therapy. History, theory and practice* (2nd ed.). Merrill Prentice Hall. 3-26.

Gray, J. (2014). The circulation of children in rural Irreland during the first half of the twentieth century. *Continuity and Change,* 29(3), 399-421.

Griffen, D. & Bartholomew, K. (1994). Models of the self and other: Fundamental dimensions underlying measures of adult attachment. *Journal of Personality and Social Psychology,* 67(3), 430-445.

Gross, J. J., & John, O. P. (1995). Facets of emotional expressivity: Three self- report factors and their correlates. *Personality and Individual Differences*, 19(4), 555-568.

Gökçe, B. (1996). *Türkiye'nin toplumsal yapısı ve toplumsal kurumlar*, Ankara: Savaş Yayınevi.

Gökler, I. (2008). *Sistem yaklaşımı ve sosyal-ekolojik yaklaşım çevresinde oluşturulan kavramsal model temelinde kronik hastalığı olan çocuklar ve ailelerinde psikolojik uyumun yordanması* (Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.

Güleş, K. H., ve Çağlıyan, V. (2010). Tedarik zinciri yönetimi bağlamında ürün yeniliğine tedarikçi katılımı. *Niğde Üniversitsi İİBF Dergisi*, 3(1), 30-40.

Günindi-Ersöz, A. (2010). Türk atasözleri ve deyimlerinde kadına yönelik toplumsal cinsiyet rolleri. *Gazi Türkiyat,* 6, 167-180.

Gürsoy, F. ve Coşkun, T. (2013). Büyük ebeveynleriyle yaşayan çocukların aile ortamlarını değerlendirmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(1), 151-164.

Hamilton, C. E. (2000). Continuity and discontinuity of attachmnet from infancy adolescence. *Child Development,* 71, 690-694.

Harlow, H. F. & Zimmermann, R. R. (1958). The development of affectional responses in infant monkeys. *Proceedings of The American Philosophical Society*, 102(5), 501-509.

Harvey, J. H., Wenzel, A. & Sprecher, S. (2004). *The handbook of sexuality in close relationships*. Lewrence Erlbaum Associates, Inc., Publishers. Mahwah, New Jersey 07430, 87-113.

Hayes, Andrew. F. (2009). Beyond Baron and Kenny: Statistical mediation analysis in the new millennium. *Communication Monographs*, 76(4), 408-420.

Hazan, C. & Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52, 511-524.

Hazer, G. (2011). Selma Rıza‟nın uhuvvet romanında kurmaca yapı. Turkish Studies - International Periodical for the Languages, *Literature and History of Turkish or Turkic*, 6(3), 875-893.

Holmes, B.M. & Johnson, K.R. (2009). Adult attachment and romantic partner preference: A review. *Journal of Social and Peersonal Relationships*. Heriot-Watt University Edinburgh, UK.

Hoye, D. (1971). *Mother-in-law adjustment of young marrieds* (Unpublished doctorate dissertation). University of North Carolina, Greensboro, USA.

Irmak, Ç. ve Altıntaş M. (2017). Aile içi şiddet mağduru kadınlarda ruhsal dayanıklılık, bağlanma biçimleri, başa çıkma tutumları ve psikopatoloji. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 18(6), 561-570.

İlerisoy, M. (2012). *Aile sistemleri kuramı çerçevesinde infertilite tedavisi gören ailelerde aile yaşam döngüsünün nitel yöntemlerle araştırılması* (Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi, İstanbul.

Jackson, J. & Berg-Cross, L. (1988). Extending the extended family: The mother-in-law and daughter-in-law relationship of black women. *National Council on Family Relations*, 37(3), 293-297.

Jewkes, R. Corboz, J. & Gibbs, A. (2019). Violence against Afghan women by husbands, mothers-in-law and siblings-in-law/siblings: Risk markers and health consequences in an analysis of the baseline of a randomised controlled trial. PLoS ONE 14(2): e0211361. https://doi.org/10.1371/journal.pone.0211361.

Jurich, J. A. & Myers-Bowman, K. S. (1998). Systems theory and its application to research on human sexuality. *The Journal of Sex Research*, 35(1), 72-87.

Kadir, M. M., Fikree, F. F., Khan, A., & Sajan, F. (2003). Do mothers-in-law matter? Family dynamics and fertility decision-making in urban squatter settlements of Karachi, Pakistan. *Journal of Biosocial Science*, 35(04), 545-558.

Kahraman, Z. (2011). *Bir evlilik ve aile hayatı eğitim programının evli kadınlarda evlilik uyumuna ve aile sistmine etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Kantarcı, D. (2009). *Evli bireylerin bağlanma stillerine göre aldatma eğilimleri ve çatışma yönetim biçimlerinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Kapanee, A. R. M. & Rao, K. (2007). Attachment style in relation to family functioning and distress in college students. *Journal of the Indıan Academy of Applied Psychology*, 33(1), 15-21.

Kapçı, E. G. ve Küçüker, S. (2006). Ana babaya bağlanma ölçeği: Türk üniversite öğrencilerinde psikometrik özelliklerinin değerlendirilmesi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 17(4): 286-295.

Kaptan, S. (1993), *Bilimsel araştırma ve istatistik teknikler.* Ankara: Rehber yayınları.

Karakaş, N. M. (2018). *Olumsuz çocukluk çağı deneyimi olan ve olmayan annelerin çocuklarıyla bağlanma örüntülerinin incelenmesi* (Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.

Karasar, N. (2000). *Bilimsel araştırma yöntemi.* Ankara: Nobel Yayıncılık.

Karasar, N. (1999) *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar, ilkeler, teknikler.* Ankara: Nobel Yayınevi.

Kaya, K. ve İnce, B. (2018). Türk dizilerinde kültürel ögelerin yeri. *Türkçe Konuşurların Akademik Dergisi,* 5(2).

Kelley, L. D. & Sequeıra, D. (1997). Understanding family functioning in a changing America. *Communication Studies,* 48(2), 93-108.

Kerr, S. L., Melley, A. M., Travea, L. & Pole, M. (2003). The relationship of emotional expression and experience to adult attachment style. *Individual Differences Research,* 1(2), 108-123.

Kesebir, S., Kavzaoğlu, S.Ö. ve Üstündağ, M.F. (2011). Bağlanma ve psikopatoloji. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar,* 3(2), 321-342.

Kim, M.H. (1996). Changing relationships between daughters-in-law and mothers-in-law in urban South Korea. *Anthropological Quarterly*, 69(4), 179-192.

Knapp, John V. (2004). Family systems psychotherapy and psychoanalytic criticism: A comparative critique. *Journal of the Interdisciplinary Study of Literature*, 37(1), 146 – 166.

Knapp, D.J., Norton, A.M. & Sandberg, J.G. (2015). Family of orijin, relationship self-regulation and attachment in marital relationships. *Contemporary Family Therapy*, 37(2), 130-141.

Kuru, A.G. (2016). *Türk ailesinde karakter ve otorite: Bir toplumsal tip olarak kaynana ve kaynanalık rolü üzerine bir araştırma* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.

Kutlu (2009). *Beden imajının gelişimi ve sağlıklı beden ağırlığının korunmasında yemeyle ilgili tutumlar, temel inançlar ve ebeveyne bağlanma rolü.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi.

Larsen, N. J. (1997). *Support given by women to their mothers and mothers in law and relationship quality over time* (Unpublished doctorate dissertation). Lowa State Univertsity, USA.

Limary, B.H. (2002). *The mother-in-law/daughter-in-law dyad: Narratives of relational development among in-laws* (Unpublished doctorate dissertation). The University of New Mexico, Albuquerque, New Mexico.

Link, C.F. (2010). *Husbands, wives and in-laws: Family dynamics and childbearing behavioral in Nepal* (Unpublished doctorate dissertation). The University of Michigan, USA.

Lorenz, K. (1937). The Companion in the Bird's World (English translation of "Der Kumpan in der Umwelt des Vogels", 1935). The Auk, 54(1), 245-273.

Mao, C., Hsu, Y. & Fang, T. (2012). The role of the mother-daughter relationships ın Taiwannese college students' career self-efficacy. *Social Behavior and Personality,* 40(9), 1511-1522.

Merrill, D.M. (2007). *Mothers-in-law and daughters-in-law: Understanding the relationship and what makes them friends of foe.* Wesport: CT. Praeger.

Morgan, C.T. (1991). *Psikolojiye giriş: ders kitabı.* (Çev. S, Karakaş). Ankara: Meteksan Yayınları.

Moring, B. (2003). Nordic family patterns and the North-West European household systems. *Contiunity and Change*, 18(1), 77-109.

McKay, N. F. (2012). *Connections: Women in succesful in in-law relationships* (Unpublished doctorate dissertation). The Union Institute & Univertsity, Ohio, USA.

McNeil, J., Rehman, U.S. & Fallis, E. (2017) The ınfluence of attachment styles on sexual communication behavior, *The Journal of Sex Research*, 55(2), 191-201.

Nadaswaran, S. (2011). Rethinking family relationships in third-generation Nigerian women's fiction. *Relief,* 5(1), 19-32.

Nastasee, A. (1995). *Analysis of the relationship mothers in law and daughters in law: a systems perspective* (Unpublished doctorate dissertation). The Pennsylvania State Univertsity, USA.

Nazlı, S. (2016). *Aile danışmanlığı.* Ankara: Anı yayıncılık.

Nicol, D.E. (2006). In-law conflict on television: A content analysis of everybody loves Raymond. *Master of Arts in Communications Studies.* University of Nevada, Las Vegas.

Nichols, M. P. (2013). *Aile terapisi kavramlar ve yöntemler.* (Çev. O., Gündüz). İstanbul: Kaknüs Psikoloji

Nichols, M. P., & Schwartz, R.C. (1997). Family therapy: Concepts and methods. USA: Allyn and Bacon.

Nishi, A., Tamiya, N., Kashiwagi, M. Takahashi, H, Sato, M. & Kawachi, I. (2010). Mothers and daughters-in-law: a prospective study of informal care-giving arrangements and survival in Japan. *BMC Geriatics,* 10:61

Nuner, J. (2004). *A qualitative study of mother in law / daughter in law relationships* (Unpublished doctoral dissertation). Texas Woman"s University, Texas, USA.

Nosaka, A. (1997). *Mother-in-law's influence on daughter-in-law's reproductive behaviour in rural Bangladesh* (Unpublished doctoral dissertation). The Pennsylvania State University, Pennsylvania, USA.

Oktay, B. ve Durak-Batıgün, A. (2014). Aleksitimi: Bağlanma, benlik Algısı, kişilerarası ilişki tarzları ve öfke. *Türk Psikoloji Yazıları,* 17(33), 31-40.

Ortar, M. (2006). *Öğrenme stilleri ile yetenekler, akademik başarı ve öss başarısı arasındaki ilişki* (Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Ölçer, S. ve ark. (2010). Astımlı çocukların benlik saygıları ve annelerinin duygu dışavurum düzeylerinin değerlendirilmesi. *Türk Pediatri Arşivi Dergisi*. Galenos Yayınevi. DOI: 10.4274/tpa.45.144.

Özabacı, N. ve Erkan, Z. (2014). *Aile danışmanlığı kuram ve uygulamalara genel bakış.* Ankara: PEGEM Akademi.

Özbay, F. (2014). *Akrabalık ve komşuluk ilişkileri. Türkiye Aile Yapısı Araştırması İleri analiz Raporu.* Boğaziçi Üniversitesi, Ankara: TC. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve İPSOS.

Özcan, Ö., Elbozan Çamurcu, B., Karlıdağ, R., Ünal, S., Aktan Mutlu, E. & Kartalcı, Ş. (2015). Attachment styles in women with vaginismus. *Anatolian Journal of Psychiatry,* 16(1), 37-43.

Özen, Y. ve Gül, A. (2007). Sosyal ve eğitim bilimleri araştırmalarında evren-örneklem sorunu. *Dergipark*. N:15.

Özer, A. ve Cihan-Güngör, H. (2012). Yükleme tarzları, bağlanma stilleri ve kişilik özelliklerine göre evlilik uyumu. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 11-24.

Öztürk, M. (2013). *The interrelationship between in-laws acceptance rejection, intimate partner acceptance rejection, marital conflict, and overall marital satisfaction evaluation* (Unpublished master dissertation). Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.

Özgüven, İ. E. (2001). *Ailede iletişim ve yaşam*. Ankara: PDREM Yayınları.

Pallant, J. (2017). *SPSS kullanma klavuzu; SPSS ile adım adım veri analizi*. (Çev. Ed. S., Balcı ve B., Ahi). Ankara: Anı Yayıncılık.

Parlak, E. (2005). Alan Ayckbourn‟un just between ourselves (söz aramızda kalsın) oyununda evlilik ve duyarlılık. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(1), 309-317.

Patton, M.Q. (1987). *How to use qualitative methods in evaluation*. Newbury Park, CA: Sage Publications.

Polla, M. (2004). Characteristics of the family systems in a nienteenth-century Northern-Russion peasant community. *Continuity and Change*, 19(2), 215-239.

Pfeifer, S. K. (1989). *Mothers' in law and daughters' in law perceptions of interpersonal interaction* (Unpublished doctoral dissertation). University of Delaware, USA.

Price, W. G. (1992). *The relationship levels of differantation from the family of origin to the mother-in-law/daughter-in-law relationship* (Unpublished master dissertation). Texas Woman‟s University, USA.

Rabho, L. A. (2015). 'My mother-in-law ruined my life' : the jealous mother-in-law and the empowerment of Palestinian women. *Cont Islam*, 9, 455–470.

Rich, A. (1981). Mother-in-law. *The Iowa Review*, 12(2), 291-292.

Rittenour, C. E. (2009). *Communicative and relational dimensions of shared family identity and relational intensions in mother-in-law/daughter-in-law relationships: implications for relational outcomes and future family functioning* (Unpublished dactorate dissertation). University of Nebraska, USA.

Rittenour, C. & Soliz, J. (2009). Communicative and relational dimensions of shared family identity and relational intensions in mother-in-law/daughter-in-law relationships: developing a conceptual model for mother in law/daughter-in-law research. *Western Journal of Communication*, 73(1), 67-90.

Rittenour, C. (2012). Daughter-in-law standards for mother-in-law communication: Associations with daughter-in-law perceptions of relational satisfaction and shared family ıdentity. *Journal of Family Communication*, 12, 93-110.

Sable, P. (2004). Attachment, ethology and adult psychotherapy. *Attachment & Human Development*, 6(1), 3-19.

Sencer M., ve Sencer, Y. (1978). *Toplumsal araştırmalarda yöntembilim.* Ankara: TODAIE Yayınları No:172, 487.

Serewicz, M. C. M. (2014). *Relationships with parents in-law.* In K. Floyd & M. T. Morman (Eds.) Widening the family circle: new research on family communication. (pp. 85-102). USA: SAGE Publications.

Serovich, J. M. (1991). *In-law relationships: a role change perspective* (Unpublished master dissertation). University of Georgia, USA.

Sezen, L. (2005). Türkiye'de evlenme biçimleri (Özel Sayı). *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 27, 185-195.

Shih, K. Y. & Pyke, K. (2010). Power, resistance, and emotional economies in women‟s relationships with mothers-in-law in Chinese immigrant families. *Journal of Family Issues*, 31(3) 333–357.

Shih, K. Y. & Pyke, K. (2015). Seeing mothers-in-law through the lens of the mothering ideology: an interview analysis of Taiwanese, Taiwanese American, and Mexican American daughters-in- law. *Journal of Family Issues*, 1–26.

Shlien, J. M. (1992). Mother-in-law: a problem in kinship terminology. *A Rewiev of General Semantics*, 19, 161-171.

Simon, E.P. & Baxter L.A. (2009). Attachment-style differences in the relationship maintenance strategies. *Western Journal of Communication*, 416-430.

Siegel, D. (2012). *The developing mind, second edition: How relationships and the brain interact to shape who we are.* New York: Guilford Press.

Solmuş, T. 2010. (2010). *Bağlanma ve aşkın iki yüzü*. İstanbul: Epsilon.

Song, Y. (2009). *Perceptions of the adult son/husband's mediation styles in Chinese mother/daughter-in-law conflicts* (Unpublished doctorate dissertation). University of Kansas, USA.

Soysal, A.Ş., Bodur, Ş., İşeri, E. & Şenol, S. (2005). Bebeklik dönemindeki bağlanma sürecine genel bir bakış. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 8(2): 88-89.

Soysal, A.Ş., Ergenekon, E., & Aksoy E., (1999). Yenidoğan döneminde hastanede uzun süreli tedavi görmenin bağlanma örüntüsü üzerindeki etkileri: bir olgu sunumu. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 2(4), 266-270.

Sussman, M.B. (1955). Reviewed Work: In-laws: Pro & Con by Evelyn Millis Duvall. *Marriage and Living Family*, 17(4), 379-380.

Shrout, P. E. & Bolger, N. (2002). Mediation in experimental and nonexperimental studies: New procedures and recommendations. *American Psychological Association.* Psychological methods, 7(4), 422-445.

Şeleci, Z. (2014). *Evli bireylerde bağlanma stilleri ile boyun eğici davranışlar arrasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Haliç Üniversitesi, İstanbul.

Şentürk, V. (2017). *Changing family relationships, prenatal depression, and child development in Turkey* (Unpublished Doctorate Dissertation). King's College London, England.

Şipit, G. (2019). *Yetişkin bireylerde bağlanma stillerinin duyguları ifade etme şekilleri ve empatik eğilim yeteneklerine etkileri* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul.

Talley, S.D. (2012). Preserving Relationships: Ways Attachment Theory Can Inform Custody Decisions. 26 BYU J. Pub. L. 245 (2012). Available at: https://digitalcommons.law.byu.edu/jpl/vol26/iss2/6

Tanış, Z. (2014). *Yetişkinlerde bağlanma stilleri ve öfke tarzları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Timmer S. & Veroff J. (2000). Family ties and the discontinuity of divorce in black and white newlywed couples. *Journal of Marital and Family Therapy*, 62, 349-361.

Toksöz, İ. (2018). *Evli bireylerde bağlanma stilleri ve bilişsel esnekliğin ilişki doyumuna etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul.

Tolan, Ö. (2002). *Üniversite örencilerinde kaygı belirtileri ve bağlanma biçimleri ile kişilerarası şemalar arasındaki ilişkiler* (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Turner, M.J., Young, C.R., & Black, K.L. (2006). Daughters-in-law and mothers-in-law seeking their place within the family: A qualitative study of differing viewpoints. *Family relations*, Blackwell Publishing. 55(5), 588-600.

Tutarel Kışlak, Ş. ve Çavuşoğlu, Ş. (2006). Evlilik uyumu, bağlanma biçimleri, yüklemeler ve benlik saygısı arasındaki ilişkiler. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 9(9), 61-68.

Tüzün, O. ve Sayar, K. (2006). Bağlanma ve psikopatoloji. *Düşünen Adam*, 19(1): 24-39.

Thompson, R.A. (2002). Attachment theory and research. In Child and Adolescent Psychiatry, 3rd Ed. (Ed M Lewis):164-172. Philadelphia, Lippincott Williams Wilkins.

Uluyol, F.M. (2014). *Bağlanma örüntüleri, eşe yönelik kişilerarası şemalar ve evlilik sorunlarıyla başa çıkabilme düzeyleri arasındaki ilişkiler* (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Uphold, C. R. (1988). *Contact, socially supportive behaviors, and positive affect between adult, working women and their mother and mothers-ın-law* (Published doctorate dissertation). University of Maryland at Baltimore, USA.

Uyar, M. (2019). *Beliren yetişkinlik dönemindeki bireylerin psikolojik iyi oluş düzeylerini yordamada bağlanma tarzları ve bilişsel duygu düzenlemenin rolünün incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi, İstanbul.

Varghese, R. P. (2009). *Welfare consequenses of coresiding with the mother-in-law in patriarchal joint families for women and children: evidence fro India and Bangladesh* (Unpublished doctorate dissertation). The University of Chicago, Chicago, Illinois, USA.

Varlık-Özsoy, E. (2015). *Bağlanma, anksiyete ve bilgi işleme* (Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.

Velluci, K. L. (2013). *Perceived relationship approval and ınclusion by parents-in-law as predictors of marital satisfaction and stability* (Unpublished Doctoral Dissertation). Alliant International University, California, USA.

Vetere, A. (2001). Therapy matters: Structural family therapy. *Child Psychology and Psychiatry Review*, 6(3).

Wang, D. & Jin'an H. (2008). A study of the verbal conflict between mother and daughter-in-law in desperate housewives. *Cross-Cultural Communication*, 4(1), 1-7.

Wegner, R., Roy, A.R.K., Gorman, K.R. & Ferguson, K. (2018). Attachment, relationships communication style and the use of jealousy induction techniques in romantic relationsips. *Personality and Individual Differrences*, 129, 6-11.

Wei, M., Shaffer, P.A., Young, S.K. & Zakalik, R.A. (2005). Adult attachment, shame, depression and loneliness: The mediation role of basic psychological neeeds satisfactions. *Journal of Counseling Psychology*, 52(4), 591-601.

Wooley, M.E. & Greif G. (2018). Mother-in-law reports of closeness to daughter-in-law: The deteminant triangle with the son and husband. *Smith College Studies in Social Work*, 64(1), 1-9.

Wasım, F. (2014). *South Asian American daughter in law/mother in law relationships, cultural values conflict, and help seeking for domestic violence* (Unpublished doctoral dissertation). Oklahoma State University, USA.

Wu, T-F., Yeh, K-H., Cross, S., E., Larson, L., M., Wang, Y-C., & Tsai, Y-L. (2010). Conflict with mothers-in-law and Thaiwanese women‟s marital satisfaction: the moderating role of husbans support. *Counselling Psychologist*, 38(4), 497-522.

Yakalı-Çamoğlu, D. (2007). Turkish family narratives: the relationships between mothers and daughters in-law. *Journal of Family History*, 32(2), 161-178.

Yakalı-Çamoğlu, D. (2011). Representations of in-law women as villains in the turkish novel. In A. Fahraeus, & D. Yakalı-Çamoğlu (Eds.) *Villains and villainy embodiments of evil in literature, popular culture and media.* (pp. 149-171). Amsterdam-New York, NY: Probing the Boundaries.

Yalın, A., Oral, N., Gökler, I., & Yılmaz, B. (2007). Aile terapisi. A.Soykan-Aysev, Y. Işık-Taner (Ed.), *Çocuk ve ergen ruh sağlığı ve hastalıkları* içinde (917-932). İstanbul: Golden Print.

Yıldırım, N. (2004). Türkiye'de boşanma ve sebepleri. *Bilig*, 28, 59-81.

Yıldız, E. (2013). *Fatma Barbarosoğlu'nun hikaye kişileri üzerine bir inceleme* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.

Yıldız, M. (2017). Yapısal aile terapisi'nin temel kavramlarıyla gelin filminin incelenmesi. İstanbul Üniversitesi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi,* Issn: 2528-9527. 7(12).

Yılmazçoban, A. Muhsin (2008). *Flört ve görücü usulü evliliklerde psiko-sosyal özelliklerin etkisi (Demirci örneği)* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.